

SÖKAREN

NR 7

1985 ÅRGÅNG 22

PRIS 15:00 INKL MOMS

Visst finns paranormala fenomen!

Doris Ankarberg demonstrerar psykometri för vår reporter Örjan Björkhem. När hon håller ett föremål i handen, får hon förnimmelser av dess historia. Foto: André Maslennikov.

Världsbildssymposium

Symposium betyder dryckeslag eller gästbuds, men också sammankomst där vetenskapliga frågor diskuteras. Den 9 och 10 mars i år arrangerade Kursverksamheten vid Lunds universitet ett symposium om **morgondagens världsbild**. Fast mest handlade det om naturvetenskapen idag. Sökaren var där med ögon, öron, kamera och bandspelare, och vi har valt ut några intressanta delar av vad som yttrades och redogör för dem.

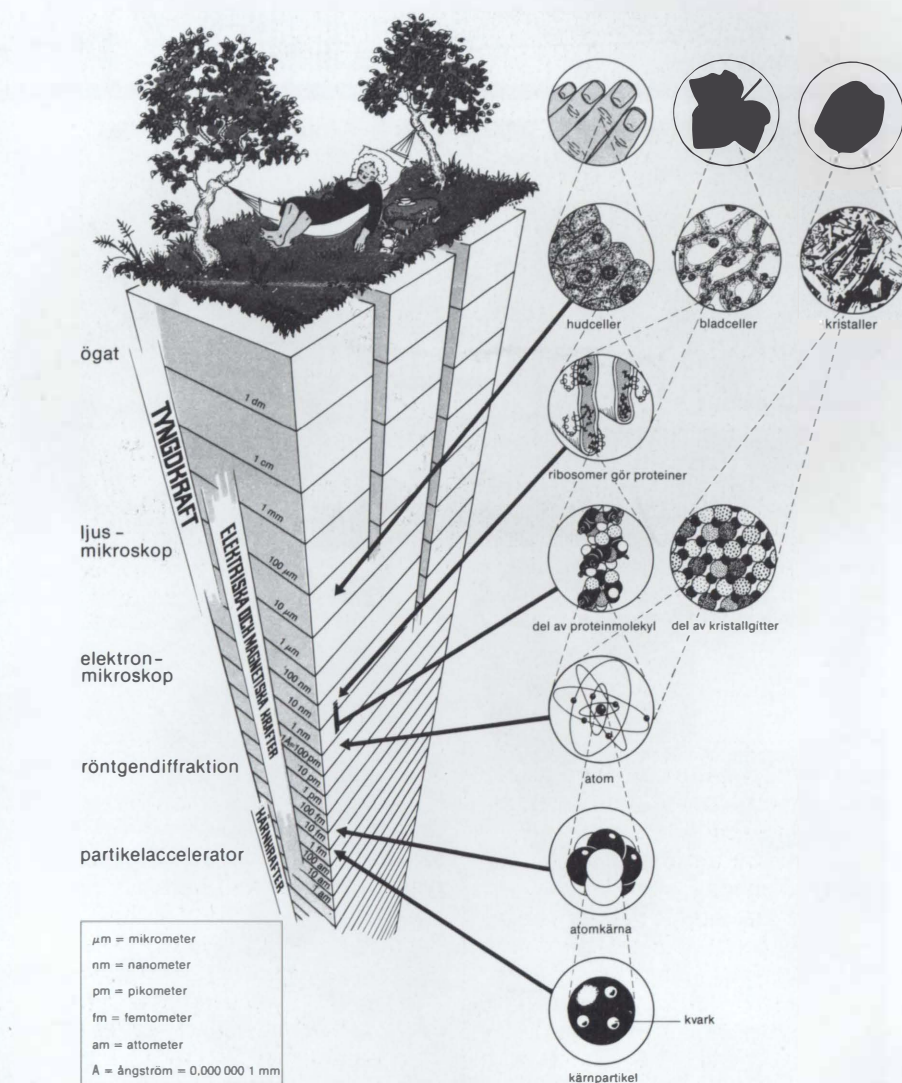
Bengt Svenssons skyskrapor

Det första anförandet handlade bland annat om skyskrapor, men av en mycket speciell sort. Professor Bengt E. Y. Svensson, som är teoretisk fysiker i Lund, visade en bild av vad han kallade mikrokosmosskyskrapan, en byggnad med många våningar. Med den ville han visa hur den moderna naturvetenskapen tittar in i allt mindre smådelar av verkligheten. Den översta våningen är vår välbekanta vardagsvärld. Under den ligger flera våningar, och varje våning representerar en förstoring 10 gånger i jämförelse med den närmast ovanför liggande. Vi finner, ju djupare ner i skyskrapan vi går, de levande cellerna, cellernas delar, makromolekylerna, atomerna med atomkärnan och elektronerna som cirkulerar kring den, atomkärnans delar och ännu mindre kärnpartiklar (nukleoner och kvarkar).

— Med kvarkarna, sa Bengt Svensson, är man nere på cirka 18:e våningen i mikrokosmosskyskrapan, vilket betyder en storlek på 10^{-18} meter. På den nivån slutar vår kunskap idag. Men man har spekulerat i vad man skulle finna om man kunde tränga ännu längre ner i materian. En spekulatör är att man nere på en storlek av ungefär 10^{-30} meter finner en enda *urpartikel*, som andra partiklar är utslag av.

— Ovanför mikrokosmosskyskrapan finns naturligtvis en makrokosmosskyskrapa, där varje våning representerar en förminskning 10 gånger. Även denna skyskrapa är magnifik, och den sträcker sig upp till gränserna för det synliga universum, som ligger någonstans uppe på 26:e våningen. Här ser vi, i olika våningar, jorden, solen, vintergatan, galaxer, galaxhopar.

— Jag har blivit allt mer förtjust i dessa skyskrapor, sa Bengt Svensson,

Mikrokosmosskyskrapan. Ill. Nils Peterson.

för de illustrerar väldigt väl det omfång och den rikedom som finns i modern naturvetenskap.

— Vi tycker att vi idag har en ganska god uppfattning om universums byggnad. Mycket av det som finns i både mikrokosmos- och makrokosmosskyskrapan är naturligtvis inte färdigundersökt. Vi vet inte allt om alla våningarna, men vi har ett kunskapsskelett som sträcker sig genom alla dessa våningar. Vissa grundläggande drag i universums byggnad är klara.

Bengt Svensson kom också in på verklighetens utsträckning i den sk fjärde dimensionen, d v s tiden.

— Man har, sa han, stegvis kunnat gå mycket långt tillbaka i tiden och kartlägga det förflutna. Jorden anses

vara omkring 4.500 miljoner år gammal. Och hela universum beräknas ha en ålder av cirka 10.000–20.000 miljoner år. För så länge sedan skapades världsalldet i vad som på engelska brukar kallas Big Bang, d v s den Stora Smällen. Men det rör sig inte, som namnet kan antyda, om någon explosion i den meningen att något startar på ett ställe och det sedan går tryckvågor ut åt alla håll. Vad som händer är att tid och rum skapas. *Tiden och rummet och materien blir till i denna skapelseakt.* Hur detta sker vet vi inte. Vi kan inte beskriva själva början, eftersom vi här inte kan ta till de kända naturlagarna. Men när det hela väl har börjat, då kan vi med den kunskap vi har idag, eller med slutsatser dragna från dagens

— Jag hoppas att ingen kommit till symposiet med förhoppningen att få veta hur världsbilden kommer att se ut i morgon, ty det är med morgondagens världsbild som med morgondagens väder: det är ganska osäkert, men det finns ledtrådar som man kan utgå från och spinna på, sa professor Bengt E. Y. Svensson, symposiets initiativtagare, i sin inledning.

kunskap, följa universums vidare utveckling.

Bengt Svensson talade sedan om den heta ursoppan, som svalnade, om universum som utvidgar sig och genomgår olika skeden . . .

Han kom därefter in på vad som utmärker fysiken idag.

— Karakteristiskt för den är, sa han, att den anses vara inom sitt giltighetsområde allomfattande, d v s de lagar som formulerats för fenomenen här på jorden idag, anses gälla och alltid ha gällt överallt i hela universum utan några undantag. Detta är förstas ett djärvt påstående. Ju längre tillbaka i tiden jag går, och ju längre bort i dimensionerna jag rör mig, antingen till det extremt lilla eller till det extremt stora, desto osäkrare blir förstas mitt påstående. Men naturlagarna har, även under de mest extrema förhållanden, en ganska hög grad av tillförlitlighet. Ja, vi har faktiskt inte hittat något som motsäger dem. Såvitt jag kan förstå följer exempelvis ljuset från avlägsna galaxer, där det sändes ut för många miljarder år sedan, samma lagar som gäller för ljusstrålning från atomer här på jorden idag.

— Våra naturlagar är också *uteslutande*, d v s de utesluter att andra lagar, med annat innehåll, skulle kunna finnas. Vi tror exempelvis inte att det finns någon annan typ av materia än den som vi studerat i dagens naturvetenskap. De grundläggande beståndsdelarna är desamma överallt i univer-

sum.

Men Bengt Svensson ville vara litet försiktig, ändå, med kategoriska påståenden.

— Det *kan tänkas* uppkomma nya teorier som i sig innesluter de teorier vi har idag, sa han. Ett nyskapande inom fysiken är inte otänkbart.

Ett viktigt förbehåll har Bengt Svensson, när det gäller fysikens utsågor: De gäller *inom fysikens giltighetsområde*, d v s framför allt studiet av icke levande materia, men även studiet av vissa delar av levande materia, om man undantar det samspel som ger upphov till liv.

— Idag kan fysiker, kemister och biologer beskriva en levande cell. Vi vet vilka ämnen som ingår i levande celler, och vi vet rätt mycket om hur levande celler fungerar. Men vi vet inte precis vad som gör att vissa celler är *levande* och andra celler är *döda*. Men jag skulle vilja påstå att vi är på god väg att få en rätt så fullständig *kemisk* beskrivning av vad liv är, vad levande celler är till skillnad från döda celler. Detta betyder att vi inte tror på någon *extra kraft* som skulle ge liv, utan vi tror att livet kan förklaras utifrån de grundläggande begrepp som vi använder inom naturvetenskapen idag.

— Vad som definitivt inte faller inom fysikens giltighetsområde idag är *medvetandet*, fortsatte Bengt Svensson. Studiet av medvetandet fordrar nämligen en annan kunskapsbas än studiet av de föremål som naturveten-

skapen undersöker. Medan vi gemen-samt kan studera den yttre världen, exempelvis ljuset från en lampa, så är medvetandet något "privat". Vi vet litet grand om vårt eget medvetande, men *väldigt litet* om andra människors, utom genom deras sätt att reagera och yttra sig. Dock finns här naturvetenskapliga infallsvinklar, t ex hjärnfysiolgin och neurobiologin, där man ur naturvetenskaplig synvinkel studerar hjärnan och nervsystemet.

Bengt Svensson ägnade sig därefter litet åt filosofiska funderingar om hur vi får kunskap. Vi utgår väldigt mycket från sinnesförnimmelser, sa han, framför allt synen, hörseln och känseln, vilka är intrasubjektiva, d v s vi kangeremensamt avgöra om vi ser och hör lika och bekräfta varandras varseblivningar. Mätinstrument hjälper oss och markerar ytterligare det intrasubjektiva i den yttre kunskap som sinnena ger oss. En annan viktig regel inom naturvetenskapen är hypotesprövning. Om en hypotes motsägs av experiment, måste kanske hypotesen modifieras. Det sker en ständig växelverkan mellan teori och experiment.

Den moderna naturvetenskapen var rubriken på Bengt Svenssons föredrag. Och den pratade han mycket om. Där- emot kom han knappast in på det som var *symposiets* ämne, *morgondagens världsbild*.

Medvetandets roll i fysiken

— Medvetandet är en av människans viktigaste egenskaper, sa Jens Tellefsen, t.f. professor i tillämpad fysik vid tekniska högskolan i Stockholm. Om vi inte vore medvetna varelser, skulle vi inte kunna bedöma varken oss själva eller den värld vi lever i.

Han fortsatte med att förklara att det finns ett mycket intimt samband mellan vårt medvetande och den fysiska världen utanför oss. Det är ju i vårt medvetande som vi gör oss en bild av världen.

— Århundradena närmast före omkring år 1900 präglades av den så kallade klassiska världsbilden, där universum uppfattades som mekaniskt. Men omkring sekelskiftet såg två nya revolutionerande teorier dagens ljus, vilka på ett mycket genomgripande sätt förändrade vår syn på verkligheten. Den ena var Albert Einsteins relativitetsteori, som skakade om vår syn på rum och tid och observatörens roll. Den andra var kvantmekaniken, som beskriver den mikroskopiska världen, vilken är grunden för den makroskopiska värld vi lever i.

— Den klassiska, newtonska världsbilden ligger mycket nära vår vardagsuppfattning av den fysiska verkligheten, och den bygger på vad våra fem vanliga sinnen berättar för oss och på vårt medvetandes sätt att bearbeta dessa sinnesintryck. I denna världsbild ses universum som ett slags urverk och människan som mer eller mindre en automat. Allt är förutbestämt, och varje orsak har en bestämd verkan. Determinismen och kausaliteten är accepterade som fakta. Medvetandet är bara en egenskap som jag råkar ha och som ordnar upp sinnesintrycken. Det beror främst på mina hjärncellers komplexa organisation och stora antal.

— I den relativistiska världsbilden, som bygger på Einsteins tankar, spelar observatören — och därmed det mänskliga medvetandet — en större roll. Absolut rum och absolut tid finns inte här. Rum och tid är relativa, tänjbara kvaliteter. Det spelar en avgörande roll var jag befinner mig, när jag gör en iakttagelse, exempelvis om jag har en hög hastighet eller befinner mig i ett starkt gravitationsfält. Men även här, enligt Einstein, är medvetandet helt och hållet inne i mig, och jag påverkar inte yttervärlden på något funda-

mentalt sätt. Det är först med kvantmekaniken som mitt medvetande eller mitt agerande har kommit att spela en helt central roll inom fysiken.

— Kvantmekaniken har avslöjat en hel del konstigheter i universums uppbyggnad. Den har visat att lagen om orsak och verkan inte råder i atomernas värld, utan att mycket beror på slumpen. Man kan nämligen inte utifrån bestämda orsaker dra bestämda slutsatser om verkningarna. I stället finns alltid flera möjligheter. På sitt mest fundamentala plan uppvisar alltså naturen en genomgående slumpmässighet.

Det finns också andra egendomligheter i kvantmekaniken.

— Om vi tittar djupt in i materian för att varsebli dess konstruktion på atomnivå, visar det sig att ju mer vi förstörar upp materian, desto mera vag och konturlös blir den, utan de konkreta egenskaper vi är vana vid i makrokosmos. Vardagsvärlden, som tycks vara så solid, upplöser sig vid noggrant beskådande i ett dimmigt vågmönster, där det inte finns några objekt alls, utan i stället en väv av sannolikheter.

— Det är liksom ett uppror mot naturens lagar i den atomära världen. Om vi, i vår makrovärld, kastar en boll mot en solid vägg, vet vi att den studsar tillbaka. Men i den mikroskopiska världen kan en partikel, exempelvis en elektron, fortsätta på andrasidan av en ogenomtränglig barriär.

— Ingenting är fast och bestämt i mikrovärlden. Föremålen, exempelvis elektroner, rör sig inte i konkreta observerbara banor, så som våra planeter gör. De befinner sig inte på en viss bestämd punkt vid en viss bestämd tid och rör sig inte från punkt A till punkt B i bestämda banor. När en partikel flyttar sig från A till B, tycks den röra sig längs flera banor samtidigt. Eller — den frågan kan man ställa sig — rör den sig *verkligt* i alla dessa banor? Har den överhuvud taget tillryggalagt sträckan mellan A och B? Mycket tyder på att partikeln inte, punkt för punkt, följer någon bana alls — den befinner sig bara i A först och en stund senare i B.

Det råder alltså djupa konflikter mellan vår vardagsuppfattning av världen här ute och den värld med icke-kausala samband som kvantmekaniken visar upp. Dessa konflikter har naturligtvis diskuterats av fysikerna. Den danske fysikern Niels Bohr och Albert Einstein hade en mycket uppmärksam debatt om detta.

Einstein var väl förankrad i den klassiska liksom i den relativistiska världsbilden. Han kunde inte tro att världen på något sätt var beroende av mig som observatör, utan ansåg att världen måste existera som den är oavsett om jag observerar den eller inte. Det slumpmässiga i kvantmekaniken kunde han inte acceptera. Gud spelar inte tärning med världen, sa han. Experiment har dock senare visat att Einstein hade fel och Bohr rätt och att kvantmekaniken ger en korrekt beskrivning av verkligheten.

— Världens fysiker har funderat mycket över vad mikropartiklarna egentligen är — föremål, vågor, fält eller laddningar med massa? Niels Bohr tänkte sig att innan vi gör våra observationer eller mätningar har en mikropartikel ingen *verklig* fysisk existens, d v s den saknar fysiska egenskaper. Det är först när vi observerar den som den får fysisk existens. Före observationen är partiklarna blott spöken. I och med observationen förvandlas de till konkreta realiteter.

Observatören har alltså enligt Bohr en helt avgörande roll vid konkretiseringen av atomvärldens partiklar.

— Den amerikanske fysikern John Wheeler har formulerat observatörens roll så att universum inte är långt därute med oss som avslappnade, passiva observatörer bakom en tjock glasruta, vilka gör våra små mätningar och antecknar dem. Det finns inga observatörer som är helt skilda från det de observerar, utan vi är på ett speciellt sätt alla deltagare, medagerande i det stora spelet.

— Som Niels Bohr säger: I stället för att iakttä på stort avstånd måste vi *sträcka oss in i den verklighet vi vill mäta*, om vi vill få reda på dess egenskaper.

Är alltså, när allt kommer till allt, hela världens fysiska existens beroende på att ett stort antal observationer har gjorts? I så fall: observationer gjorda av vilka? Av det samlade människosläktet? Av apor och andra djur långt tillbaka i urtiden? Eller av ett världsmedvetande, som inte är lokaliserat till någon enstaka person? Dessa frågor har vi ännu inga svar på.

Den anglikanske biskopen George Berkeley yttrade redan på 1700-talet att ingenting överhuvud taget kan existera utan att det upplevs av något medvetande. Att vara är att bli upplevd, menade han. Och nu verkar det ju som om kvantfysikerna pratar om samma sak, men nu mot bakgrund av

Professor Jens A. Tellefsen är en fysiker med intresse för frågan om den nya fysiken medför en ny och annorlunda verklighetsuppfattning.

en sofistikerad teori.

— Den moderna fysikens utveckling gör att vi numer har mycket svårt att förstå vad vi bör mena med ett objekt i mikrovärlden. Objekten har motstridande egenskaper. Samma objekt kan yttra sig som partikel eller som våg, beroende på hur vi mäter det. En partikel är ju något som befinner sig på en bestämd plats och inte samtidigt på en eller flera andra platser. En våg däremot har en stor utbredning i rummet. Det förefaller därför som om ingenting skulle kunna vara både partikel och våg samtidigt. Men Niels Bohr menade att partikelbegreppet och vågbegreppet är komplementära begrepp, som tillsammans beskriver verkligheten, fastän de tycks utesluta varandra. Denna dualitet hos verkligheten kommer väl fram i det så kallade tvåhålexperimentet. Vi har en skärm med två hål. Vi kan välja att tillsluta det ena eller det andra av dem. Om viskjuiter partiklar mot skärmen, exempelvis elektroner, finner vi att om vi låter en partikel gå genom ena hålet, får vi en registrering som visar detta. Låter vi den gå genom andra hålet, får vi en annan registrering, precis som vi kunde vänta. Men om vi öppnar båda hålen, får vi en registrering som visar att partikeln tycks ha gått genom båda hålen samtidigt! Fenomenet uppträder inte längre som en partikel — för en sådan kan självfallet bara passera genom ett

av hålen — utan som en våg. Detta kallas våg-partikel-paradoxen.

— Elektronerna är alltså besynnerliga fenomen. Enligt vissa mätningar tycks de inte ha någon utsträckning alls, utan bara vara punktladdningar, som har massa, men enligt andra mätningar tycks de ha samma egenskaper som en våg med i princip flera centimeters bredd.

Följande tankegångar finns bland fysikerna.

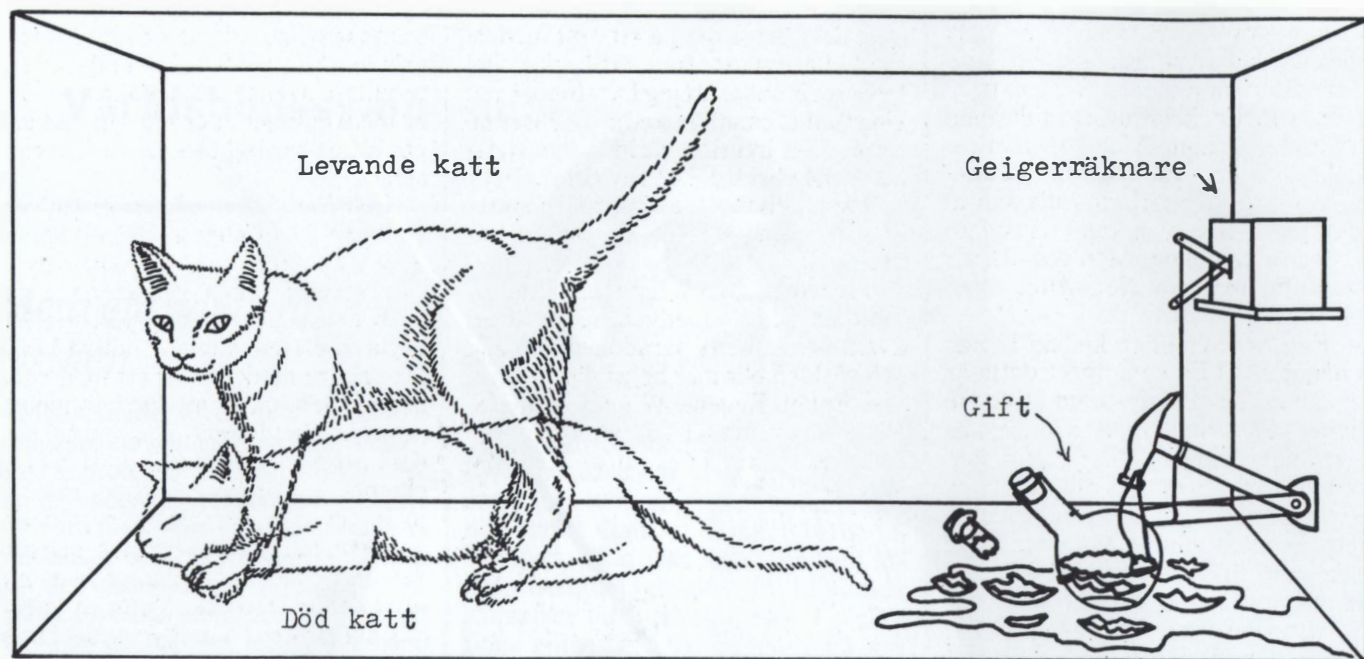
— När en elektron kommer till en skärm med två öppningar, kan den gå genom öppning ett eller genom öppning två. Det första fallet kallar vi värld ett, det andra värld två. Dessa två världar, som alltså är helt olika på den här punkten, samexisterar i kvantmekaniken, eftersom elektronen går genom båda öppningarna samtidigt. Vi får två världar som i stort sett överlappar och interfererar med varandra, precis som vattenvågor eller två ljusvågor. De har samma värde. Och de är lika mycket möjliga. Men de är inte helt identiska. Därför kan de interferera.

— Detta är ju mycket märkligt! Det gäller inte bara elektroner, utan överhuvud taget mikrovärldens partiklar. De olika alternativ som kvantmekaniken tillåter, existerar samtidigt, som olika möjligheter, som överlappar varandra, och går in i varandra. Niels Bohrs tolkning av detta, den så kallade Köpenhamnstolkningen, är följande.

Så snart vi av naturen kräver ett svar på om elektronen gått genom det ena hålet eller genom det andra, svarar naturen att den gick genom hål ett och inte genom hål två — eller tvärtom — och när vi gjort vår mätning, försvinner den ena av dessa spökvärldar, medan den andra träder fram som en konkret verklighet. Innan vi gjorde mätningen, fanns båda alternativen där fullt färdiga och mätbara. Det är alltså själva mätprocessen som skiljer på de alternativa världarna så att den ena går mot noll och den andra blir konkret verklighet. Man kan alltså säga att vi, experimentatorerna, på något fundamentalt sätt avgör vad som är fysikalisk verklighet.

En svårighet med alla undersökningar av mikrovärlden är att de kräver mätapparater hämtade i makrovärlden, d v s den "stora" värld som vi människor befinner oss i. Dessa apparater består i sin tur av en nästan oändlig mängd mikroobjekt. Detta innebär att hela mätprocessen på något egendomligt sätt biter sig själv i svansen.

— Dessa omständigheter leder till tankar att allt i universum hänger ihop på ett mer intimt sätt än vi förut trott. Världen, säger den brittiske fysikern David Bohm, består inte av en samling från varandra skilda ting, utan av en mängd sammankopplade ting, ett nätverk av relationer. Och Werner Heisenberg, en av den moderna fysikens grundare, ansåg att den vanliga indel-

Schrödingers katt. Ett olöst problem.

ningen av världen i subjekt-objekt, inre värld-yttre värld, kropp-själ inte längre är adekvat. Dessa olika aspekter är sammankopplade och utgör delar av den totala beskrivningen.

— Max Planck, mannen som år 1900 utvecklade kvantbegreppet, sa att det finns ingen materia som sådan. All materia har sitt ursprung i och existerar endast på grund av en kraft som får partiklarna i atomen att vibrera och håller detta miniatyrsolsystem samman... Vi måste bakom denna kraft anta existensen av ett intelligent medvetande. Det är detta medvetande som styr uppkomsten av all materia.

Den ena teoretiska fysikern efter den andra har dragit slutsatsen att en oberoende objektvärld inte existerar i verkligheten och att allting tycks hänga samman — även vårt inre, vårt medvetande, hänger på ett intimt sätt samman med den yttre, fysiska världen.

Men är nu kvantmekaniken en tillförlitlig beskrivning av verkligheten?

— Den har faktiskt blivit en stor succé. Den har lyckats på många områden. Vi kan med dess hjälp till sista decimalen beskriva vad som sker i en transistor, i lasern, i metallerna. Vi kan beskriva atomerna och molekylerna i detalj med utomordentligt stor skärpa. Men vi har problem med kvantmekanikens världsbeskrivning: Hurdan är egentligen den verklighet den beskriver? Den förefaller ju paradoxal.

— Våra svårigheter har att göra med mätprocessen. Innan vi gör en mätning av ett objekt i mikrovärlden, existerar en serie möjligheter, de olika "världarna", med olika egenskaper. När vi nu gör mätningen, konkretiserar vi en av dessa världar, medan de andra försvinner. Vi vet inte i förväg

vilken av "spökvärldarna" som kommer att konkretiseras. Det råder en osäkerhet beträffande resultatet av varje mätning. Detta kallas Heisenbergs osäkerhetsrelation, eller obestämbarshetsrelation.

En av paradoxerna i kvantvärlden har påvisats av den ungersk-amerikanske matematikern John von Neumann. Han har med stor stringens matematiskt visat att när vi mäter ett mikroskopiskt objekt med en apparat tillhörande den makroskopiska världen, blir hela mätsystemet med objekt, apparat och observatör kvantmekaniskt med nya överlappande världar som inte är bestämbara i sig själva. Den osäkerhet som förut existerade bara hos det mikroskopiska objektet, har så att säga smittat av sig och nu drabbat även mätapparaten, som hamnat i den kvantmekaniska obestämbara spökvärlden, där alla möjliga egenskaper existerar samtidigt och delvis överlappar varandra. Enda chansen att klara situationen är att använda ännu en mätapparat som mäter den första mätapparaten. Men om vi gör så, då hamnar även den andra mätapparaten i kvantvärlden — ja, vi får till sist en oändlig kedja av apparater, som mäter varandra.

För att kunna bestämma ett mikroobjekts egenskaper måste vi på något sätt bryta denna von Neumannska oändliga kedja av mätapparater.

— Erwin Schrödinger, som var en av grundarna av kvantmekaniken, har illustrerat svårigheterna med ett tankeexperiment. Vi har en slutet, tät låda, där en katt befinner sig. I lådan finns också ett radioaktivt ämne som ju tillhör mikrovärlden och som inom en timme med 50 procent sannolikhet har avgett en elektron. När elektronen

skjuts ut från den sönderfallande atomen, träffar den en elektronisk detektor som ger ifrån sig en signal, vilken i sin tur orsakar att en hammare slår sönder en flaska med cyanid så att giftet breder ut sig i lådan med följden att katten ganska omgående avlider.

— Ingen vet om katten är levande eller död, förrän man tittar in i lådan. Man vet inte om det radioaktiva sönderfallet har ägt rum och medfört kattens död.

— Problemet är att eftersom det radioaktiva sönderfallet är en kvantmekanisk process, måste det uppfattas enligt kvantmekanikens regler. Kvantmekaniken säger att det är först när jag gör en observation som processen kan äga rum genom att någon av de två möjligheterna, sönderfall och icke sönderfall, realiserar. Om katten dör, så dör den just när observationen sker. Under en hel timme är den kvantmekaniskt schizofren. Den befinner sig i båda tillstånden samtidigt: den är både död och levande. Men detta strider ju mot vanlig logik som säger att någon gång under timmen gick flaskan sönder och katten dog (om just den möjligheten realiserades). Denna paradox kallas Schrödingers katt. Ingen har ännu kunnat lösa problemet, som är en logisk konsekvens av kvantmekanikens påstående att innan man gör en mätning, dvs i det här fallet öppnar locket på lådan och tittar in, befinner sig allt därinne i två spökvärldar: katt levande och katt död. Spökvärldarna är hela tiden verkliga, fast de inte konkretiseras för oss, innan vi observerat någon av dem.

Nå, än katten då? Kan den inte själv ha gjort en observation så att något hänt?

— Kanske det. Men även om den ob-

serverat kvantprocessen, så är hela systemet i lådan märkligt nog i en hybrid situation för den mänskliga experimentatorn. En kvantprocess därinne blir verklig för honom först när han gör en observation. Samtidigt är situationen fortfarande hybrid för alla andra. Ytterligare en person kan kontrollera den första personen. Men det hjälper inte. Vi får John von Neumanns oändliga kedja.

— Kan den oändliga kedjan brytas på något sätt? En som anser detta är den amerikanske fysikern Eugene Wigner. Han menar att människans medvetande bryter kedjan, eftersom det mänskliga medvetandet inte är en del av den fysiska tillvaron, utan har en övergripande funktion, som inte följer kvantmekanikens regler. Wigner menar att vi måste skilja medvetandet från materia och den fysiska världen. Materia och medvetande är på något sätt komplementära egenskaper hos verkligheten, men medvetandet har en övergripande funktion. När jag till exempel lyfter på locket och tittar på Schrödingers katt och får besked om

dess öde, beror det på att mitt medvetande har tvingat fram ett beslut. Det beslutet innebär att jag har stoppat von Neumanns oändliga kedja av observatörer. Den hybrida världen har slutat att vara hybrid, det ena av alternativen i exempelvis tvåhålexperimentet konkretiserar sig och det andra blir noll.

Om man nu som Wigner antar denna funktion hos medvetandet, löser kvantmekanikens paradoxer upp sig, och världen blir mer begriplig.

— Enligt Eugene Wigner influerar alltså medvetandet på något sätt den fysiska världen. I sina mer filosofiska skrifter går han så långt att han antar att medvetandet influerar det fysisk-kemiska tillståndet i hjärnan och i kroppen i övrigt. Han menar att kroppen inverkar på medvetandet och medvetandet på kroppen. Det är *matter over mind* och *mind over matter*.

— I alla händelser har kvantmekaniken poängterat medvetandets stora och centrala betydelse för vår uppfattning av den fysikaliska världen.

Det tycks faktiskt vara så att männi-

skans medvetande på något sätt är en primär aktör vid bestämningen av materians och objektens egenskaper. Det är medvetandet eller vår viljeakt som gör att en möjlighet av flera konkretiseras.

— Nu kan man se på medvetandet på två olika sätt. Enligt modell ett har det endast en lokal funktion, är knutet till den fysiska hjärnan. Enligt den modellen brukar medvetandet hjärnan till att bryta von Neumanns oändliga kedja. Den andra modellen är att medvetandet inte är lokaliserat, inte befinner sig på en bestämd punkt i rummet och tiden. Stöd för den modellen finns i till exempel en lång rad observationer av paranormala fenomen, som tycks visa att medvetandet inte är rums- och tidsberoende, inte är begränsat i rummet och tiden. Dessa observationer kan ge stöd för tanken att medvetandet har en mycket större frihet än den blott lokalt fungerande hjärnan, så att medvetandet inte bara ingriper i hjärnans funktioner, utan även på något sätt direkt ingriper i mätapparaterna och partiklarnas egenskaper.

There once was a man who said: "God
Must think it exceedingly odd
If he finds that His tree
Continues to be
When there's no one about in the Quad"

Mons. Ronald Knox

Dear Sir, your astonishment's odd,
I am always about in the quad,
And that's why the tree
Will continue to be
Since observed by yours faithfully, God.

Anonymous writer

Den anglikanske biskopen George Berkeley sa att ingenting kan existera om det inte upplevs av ett medvetande. Att vara är att upplevas. Men varför tycks då ett träd fortsätta att finnas till, även när ingen finns i närheten, som tittar på det? Är svaret att Gud alltid ser? (Quad = härlager.)

Den vetenskapliga realismens kris

Professor Tor Ragnar Gerholm vid fysiska institutionen, Stockholms universitet, talade om den vetenskapliga realismens kris. Han sa att de nya insikterna inom fysiken radikalt förändrar — åtminstone på sikt — vår kunskap om hur den värld vi lever i är beskaffad.

— Den vetenskapliga realismen är en metafysisk uppfattning om vad verkligheten är och om hur vi kan vinna kunskap om den, sa Tor Ragnar Gerholm. Vi kan se den som en kombination av perceptuell realism (verkligheten är materiell) och platonisk realism (verkligheten består av idéer) samtidigt som den vetenskapliga realismen är en empirisk kunskapsteori.

— Den vetenskapliga realismen har en trossats i botten, nämligen att det existerar en av oss observatörer obe-

roende objektiv verklighet och att denna verklighets sanna natur kan uppfattas av det mänskliga förnuftet, åtminstone delvis. Det är vetenskapens uppgift att studera, analysera och beskriva den objektiva verkligheten.

— Inom den vetenskapliga realismen finns nästan alltid också en koppling till en determinism som inte är självklar, men som säger att det finns en orsak till allt som sker — eller, om man uttrycker sig med Kant: alla förändringar sker enligt lagen om förbindelsen mellan orsak och verkan. Denna föreställning att ingenting sker av en slump, utan någon egentlig orsak, förekommer mer tillsjopsad som predestinationstanken — vilken är ett slags total determinism, som säger att allt som sker är förutbestämt. Den totala determinismen följer inte med nödvändighet ur förutsättningarna, men inte desto mindre än den ofta för handen.

— När Einstein säger att han vägrar

tro att Gud kastar tärning, är det inte så att Einstein inte kan tänka sig att Gud ägnar sig åt en så frivol sysselsättning, utan Einstein säger något mycket mer radikalt, nämligen att Gud *inte kan* kasta tärning. Vi människor kan ägna oss åt hasardspel, men Gud är genom sin allsmäktighet utesluten från möjligheten att göra detta därför att allting är förutbestämt, och det innebär att när tärningarna lämnar handen, så är utfallet redan entydigt givet av utgångs-betingelserna, hastighet, riktning, rotation m m. Och eftersom allt är uppenbart för Gud, vet han i det ögonblick han släpper tärningarna vad resultatet kommer att bli. Därför kan inte Gud kasta tärning.

— Med andra ord: Det finns inga slumpmässiga skeenden, utan allt är förutbestämt. Det är vad Einstein vill säga. Och så måste det givetvis vara för den som föreställer sig verkligheten som ett geometriskt teorem där allt som sker är givet utifrån logiska, mate-

matiska och geometriska satser. I en sådan värld finns ingen plats för tillfälliga skeenden.

— Frågan vad vetenskaplig realism innebär kom att ställas på sin spets när Bohr presenterade kvantmekaniken, eftersom det i kvantmekaniken finns grundläggande anti-deterministiska teser. Bohr och hans efterföljare i Köpenhamnsskolan hävdar att det inte finns någon som helst förklaring, ingen som helst orsak, till vissa händelser i mikrovärlden, exempelvis att atomer skickar ut ljus just när de gör detta och inte vid något annat tillfälle. Enligt den så kallade obestämbarhetsrelationen är det inte möjligt att fastställa någon orsak till att atomer sänder ut sitt ljus, när den gör det. Om man skulle försöka ta reda på en eventuell orsak, skulle man förstöra betingelserna för undersökningen och göra den meningslös. Men i själva verket är det här ännu allvarigare än så. Det är inte bara *praktiskt omöjligt* att hitta en orsak, utan det är faktiskt så att det *inte finns någon orsak*, inte ens i teorin — och det är den saken som striden mellan Einstein och Bohr gällde.

— Enligt obestämbarhetsrelationen kan man inte samtidigt bestämma en partikels energi och den tidpunkt vid vilken partikeln har denna energi med hur stor noggrannhet som helst. Om man vill bestämma energin mycket noggrant, då får man en osäkerhet när det gäller tiden. Och vill man bestämma tiden mycket noggrant, då får man en osäkerhet när det gäller energin. På samma sätt är det med en partikels läge och hastighet (eller rättare sagt rörelsemängd).

— Einstein försökte nu visa att man faktiskt *kan* bestämma partiklarnas tillstånd så att de är entydigt givna. Han använde olika slag av tankeexperiment, där han ville visa att det faktiskt går att bestämma läge och hastighet samtidigt på ett godtyckligt noggrant och entydigt givet sätt. Därför kan man, ville Einstein visa, övervinna det icke-deterministiska inslaget i kvantmekaniken. Men varje gång lyckades Bohr överbevisa Einstein om att han hade fel, bland annat genom en serie försök som finns beskrivna i Niels Bohrs bok "Atomfysik och mänskligt vetande" (Aldus).

— Einstein lyckades inte bevisa att Bohr hade fel. Men då kom Einstein tillsammans med två yngre medarbetare, Podolsky och Rosen, på ett nytt sätt att komma åt Bohr. Det är möjligt, resonerade de, att man inte kan komma förbi osäkerhetsrelationen; det är kanske så att det verkligen är omöjligt att samtidigt bestämma till exempel läge och hastighet. Men därmed är situationen inte helt förtvivlad. Det kan finnas en teori som går bortom kvantmekaniken. I så fall är kvantmekaniken inte felaktig, men *den är inte fullständig*, den saknar viktiga ele-

ment.

— För att visa detta gjorde Einstein, Podolsky och Rosen ett tankeexperiment som avsåg att visa att det måste existera fenomen i verkligheten som inte har och som inte kan ha någon motsvarighet i kvantmekaniken — och då är ju kvantmekaniken inte någon fullständig teori.

— Vi har två små partiklar, resonerade Einstein-Podolsky-Rosen. Dessa skjuts iväg med väl definierade utgångshastigheter och riktningar. De kolliderar och skiljs därmed åt. Om vi mäter egenskapen A hos den ena partikeln, vet vi att den andra partikeln måste ha en motsvarande egenskap A₂. Vi behöver inte mäta den för att veta detta. Men om vi istället mäter egenskapen B₁ hos den ena partikeln, vet vi att den andra partikeln måste ha en motsvarande egenskap B₂. Det betyder att vi med säkerhet vet att den partikel vi ville observera samtidigt har egenskaperna A₂ och B₂.

— Antag nu att A₂ och B₂ är just läge och hastighet (rörelsemängd). Enligt kvantmekanikens obestämbarhetsrelation kan inte A₂ och B₂ samtidigt vara entydigt bestämda. Men tankeexperimentet visar att så måste vara fallet. För annars måste vi förutsätta att en mätning på partikeln 1 (av t ex A) bestämmer värdet på A₂ för partikeln 2. Men partikeln 2 kan ju inte veta om vi bestämmer oss för att mäta partikeln 1:s egenskap A₁, eller dess egenskap B₁. Slutsatsen är att A₂ och B₂ båda måste vara entydigt bestämda "i verkligheten". Och eftersom de inte kan vara det i teorin, kan kvantmekaniken omöjligt vara någon fullständig teori. Det betyder, menade Einstein, Podolsky och Rosen, att vi har rätt att föreställa oss möjligheten av en teori som går utöver kvantmekaniken, en teori som skulle vara förenlig med en strikt determinerad objektivt given verklighetsuppfattning, d v s med den vetenskapliga realismens metafysiska antaganden.

— När Einstein, Podolsky och Rosen utförde sitt tankeexperiment, var det tekniskt omöjligt att göra ett sådant experiment i laboratoriet. Men nu — 50 år senare — har det blivit möjligt, och det har också gjorts, bl a av Aspect och hans medarbetare i Paris. Resultaten står i perfekt överensstämmelse med kvantmekaniken. Däremot är de, av allt att döma, oförenliga med föreställningen om en strikt determinerad, objektivt given verklighet. Det är detta som man avser när man talar om "den vetenskapliga realismens kris".

— Det är möjligt att vi nu står inför en omfattande förändring av våra föreställningar om verklighetens natur sådana den omfattas av vår mänskliga kunskap, sa till sist Tor Ragnar Gerholm.

FÅGEL I MIN BÅGE. En trädmymt av BaoM (BarBro Carlman).

Prosalyrisk berättelse i tre delar med diktinslag. Illustrerad av Petter Petersson. 40 sidor, A5-format. Beställs genom insättning av 40 kr på pg BaoM 418384-4.

"BaoMs femte bok fascinerar med sin mystiska sagovärld, där trädet symboliserar jagets identiteter..."

A.-B. Andersson,
Bibliotekstjänsts Sambindning.

"...ett kostligt stycke av en anad verklighet som rymmer både esoteriska kvalitéer och bildvisioner från psykiska världar. Ett smycke, något att njuta sig fram genom, meditera sig genom, sida för sida."

Lennart L., Utan Gräns.

"... en i ordets egentliga bemärkelse fantastisk liten berättelsesamling som avger en doft av exotiskt landskap och en djupt driven positivistisk grundsyn."

Peter L. Erixon,
Bibliotekstjänsts Sambindning.

BUDDHASASANAFÖRLAGET Box 5158, 102 44 Stockholm

Skrifter ur den buddhistiska palikanon:

Buddhas stora meditationstal
40 sidor, ca 20:-

Buddhas tal till Sigala
24 sidor, ca 16:-

Övrigt:

Buddhismen i ett nötskal
av Narada Maha Thera
80 sidor, ca 15:-

Buddhistisk meditation
av Francis Story
32 sidor, ca 7:-

I bokhandeln eller direkt från förlaget

VATTUMANNEN Bokhandel Informationscenter

Allt du läst om här har vi böcker om! Böcker som kan bidra till att du blir en helare människa! Hos oss hittar du också vacker, mjuk New Age-musik, avslappnings- och meditationskassetter och skivor.

Vi gör även ditt personliga horoskop på vår data! Välkommen till vår butik på Drottninggatan 83 (vid Strindbergsmuseet, T Rådmanngatan) Postadr.: Box 45096, S-104 30 Stockholm Telefon butik 08-10 96 15, kontor 08-10 69 15

Namn
Adress
Postadress
☐ Jag vill vara med i Vattumannens kundregister
☐ Jag är speciellt intresserad av
Talongen skickas till
Vattumannens Bokhandel, Box 45096, 104 30 Stockholm

Professorerna Tor Ragnar Gerholm och Bengt E. Y. Svensson i samspråk — om verklighetens paradoxala natur?

Bengt Gustafsson om världsbildsforskningen

Professor Bengt Gustafsson vid institutionen för astronomi, Stockholms universitet, visade sig vara en överraskningarnas man. Efter en stund blev det klart att han hade antagit rollen av en astronom som håller ett anförande 50 år fram i tiden med uppgiften att gå igenom, analysera och kritisera ett föredrag som hållits 50 år tidigare, år 1985, av astronomen Bengt Gustafsson på ett symposium med rubriken *Morgondagens världsbild!*

Föredragshållaren beskrev sin 1900-talskollega som icke längre känd och sa att som så ofta är fallet med folk med förtroendeuppdrag i forskarsamhället var hans duglighet större än hans begåvning och hans flit större än hans mod, varför hans föredrag blev både konventionellt och representativt.

Bengt Gustafsson gjorde i sin diskussion av morgondagens astronomiska världsbild en serie stora, ja fatala misstag, sa föredragshållaren och gick därefter vidare till att med beklagande (!) ge en översikt av innehållet i det föredrag som hållits exakt 50 år tidigare i samma sal. Vi fick veta att Gustafsson hade börjat med en entusiastisk skildring av astronomins utveckling under 1900-talet, sagt att en astronomiprofessor från 20-talet, som förrirrat sig i tiden till en enkel tentamen år 1985, skulle ha underkänts. Gustafsson hade berättat om de väldiga förändringar i världsbilden som då nyligen inträffat: Jorden och solen, som ännu vid seklets början ansetts ligga nära centrum i den enda stora galaxen i världsallet, flyttades på 20-talet ut mot vår galax' utkanter. Det blev vid den tiden också klart att det finns *miljoner* eller ännu fler galaxer i universum och att alla dessa världar avlägsnar sig från varandra i ett ständigt expanderande universum.

Gustafsson hade sagt — upplyste vår föredragshållare — att enligt astronomerna exploderade universum "en vacker dag för 15 miljoner år sedan" med en stor "smäll", en *urexplosion*, då en tät och oerhört het gasmassa gradvis expanderade och sedan svalnade. På grund av sin egen tyngdkraft drog

sig massan samman till gasmoln, och i molnen bildades efter hand miljarder stjärnor. Vår sol och vårt solsystem bildades för cirka fem miljarder år sedan.

Efter sin beskrivning av den astronomiska världsbilden pratade Gustafsson om orsakerna till astronomins stora framsteg under 1900-talet, tex den systematiska tillämpningen av fysikens metoder och resultat inom astronomin, och övergick sedan till att spekulera kring den *framtida* världsbilden. Han väntade sig många dramatiska upptäckter, vilket var naturligt med tanke på de stora framstegen decennierna före 1985. Förändringarna i världsbilden blir så genomgripande, profeterade Gustafsson, att dagens professorer skulle ha stora svårigheter att förstå vad morgondagens studenter talar om.

Gustafsson radade i sitt anförande upp frågor — berättade föredragshållaren. Han undrade exempelvis om universum genom den Stora Smällen började i kaos, eller om begynnelsen var ett tillstånd med stor ordning i, där allt som sedan skulle komma att ske redan var förberett, liksom i ett frö. Gustafsson ställde också frågan varför universums naturlagar är som de är. Kunde de ha varit annorlunda, eller måste de vara som de är för att ett universum med komplexa strukturer skall kunna bildas? Var vår värld den enda tänkbara, eller fanns det kanske flera universa med olika naturlagar?

I fortsättningen fick 1900-talsastronomen Gustafsson ta emot en hel del kritik av sin efterkommande kollega. Han klandrades exempelvis för att inte ha förstått betydelsen av det sociala rum i vilket världsbilden formas. Det fanns vissa tendenser i samhället som Gustafsson förbisåg. En tendens var det traditionella utbildningssystemets förstelning, förfall och slutliga sammanbrott. Läroutbildningen försämrades, liksom kunskaper och fallenhet hos dem som sökte sig till naturvetenskaplig utbildning.

På Gustafssons tid bedrevs den mesta världsbildsforskningen vid universitetet. Men dessa knöts mer och mer till statsapparaten och produktionsapparaten, och därifrån fick de sina uppdrag — vilket skulle komma att visa sig ödesdigert. Universitetet blev tröga och byråkratiska, utan den nyfikenhet som är nödvändig inom ve-

tenskapen. Forskarna uppfattade sig som förvaltare av traditionell kunskap mer än som skapare av nya idéer. Världsbildsforskningen vid universitetet upphörde. I stället växte sådan forskning fram på nya grundvalar, nämligen kommersialismen och religionen. Tendenser till detta var synliga redan på Gustafssons tid, ty omedelbart efter andra världskriget inleddes en genomgripande kommersialisering av människornas personliga och sociala liv. När folk fick mera fritid, växte marknaden för världsbildsforskningen snabbt. Den kommersiella bakgrunden påverkade givetvis den världsbild som forskarna tecknade.

Därefter övergick föredragshållaren till att, ganska självbelåtet, teckna konturerna av sin egen tids naturvetenskapliga världsbild.

— Den är, sa han, dynamisk, medveten, inriktad på sensationer, men den har givetvis inte 1980-talets ambitioner att vara helt logiskt sammanhängande eller experimentellt verifierbar. Huvudsaken är att den är trolig för en tillräckligt köpstark grupp av världsbildskonsumenter. Och den är verkligen fascinerande med sina olika, ständigt varierande inslag av spekulation, teori, myter, mystik och naturiakttagelser. Naturiakttagelserna har övertagit den roll som de exakta experimenten tidigare spelade.

— Den andra grunden för världsbildsforskningen utgörs av religionen. Vetenskapstron på 1900-talet kunde helt naturligt inte tillfredsställa människorna, utan övergavs. I dess ställe kom en form av shamanism. Shamanen är ju den som vet, som på hemlighetsfulla resor vinner nya kunskaper och för dem med sig till en andäktigt väntande församling.

— På Gustafssons tid diskuterades frågan om forskarna hade något ansvar i samhället och i så fall vad detta ansvar bestod i. Dessa frågor har fått sina svar idag genom att forskarna kommit till klarhet om vilka förväntningar som människorna har rätt att ställa på dem. Det är glädjande att se hur forskarna nu svarar upp mot dessa förpliktelser och tar sitt ansvar som samhällets shamaner.

— Endast en obetydlig minoritet av traditionalistiska fantasier i klostertliknande kollektiv gräver idag ner sig i naturvetenskap av gammaldags, na-

Professor Bengt Gustafsson under sitt roliga satiriska anförande.

velskådande, rigorös typ. Men den gamla världsbildsforskningen, som dessa reaktionärer vurmar för, kräver mycket stora resurser: acceleratorer, teleskop, datorer. I brist på sådana lär traditionalisternas skara snart vara mycket gles!

Så slutade 2030-talets astronom sin vidräkning med 1980-talsastronomen Gustafsson.

(Bengt Gustafsson betraktar sitt anförande som en lek, säger han i en intervju, ett tankeexperiment, inte som en exakt förutsägelse. Men, tillägger han, det *finns* starka krafter som styr utvecklingen i den riktning som han skisserat.)

Språkets avgörande betydelse

Professor Joachim Israel vid sociologiska institutionen i Lund och fil. dr. Germund Hesslow vid institutionen för fysiologi och medicinsk fysik i Lund tog bland annat upp språkets betydelse för vår uppfattning om verkligheten.

Germund Hesslow sa bland annat att vårt språks struktur styr vår uppfattning om verkligheten: språket bestämmer vilka begrepp vi har, och begreppen bestämmer vår världsbild.

Genom språket blir vi bunda till en viss verklighetsuppfattning.

Joachim Israel diskuterade dualismen mellan språk och verklighet, d v s det förhållandet att vad vi uttrycker med språket är *en* sak och verkligheten, som språket syftar på, i princip *en annan*. Detta är ett grundläggande kunskapsteoretiskt problem. Israel kom fram till att om man har ett språk och använder det korrekt, d v s på ett motsägelsefritt och meningsfullt sätt enligt logiska regler, då innebär det att man äger objektivt giltigt kunskap.

I en sammanfattning sa Bengt E. Y. Svensson bl a att symposiet haft en stark fokusering på naturvetenskapen, trots att även andra erfarenhetssfärer avgör vår världsbild. Han motiverade detta med att naturvetenskapen utvecklats så fantastiskt från den moderna vetenskapens genombrott omkring år 1600 fram till nu, medan i jämförelse med detta vissa andra vetenskapsgrenar stått ganska stilla. Exempelvis har kunskapen om hur medvetandet fungerar ökat väldigt långsamt.

Bengt Svensson sa också att *dagens* världsbild varit väldigt mycket i fokus under symposiet och att detta är ganska naturligt, eftersom det är dagens vetenskap som vi kan bedöma.

— Vi vet också, sa Bengt Svensson,

att vår världsbild är en ganska trög konstruktion. Den ändrar sig långsamt. I själva verket lever vi idag väldigt mycket med en världsbild som är präglad av tidigare århundradens, för att inte säga årtusendens, erfarenheter.

Vi, referenterna, tycker att symposiet om morgondagens världsbild var ett gott initiativ. Det är en viktig fråga vilken världsbild vi har. Och det är bra att vi diskuterar faktorer som bidrar till att skapa vår uppfattning av världen. Men det är verkligen inte bara naturvetenskapen som formar världsbilden. Vi vill för vår del gärna framhålla parapsykologins och medvetandeforskningens betydelse i detta sammanhang.

SM och Göran Brusewitz

Foto Göran Brusewitz

— För många samhällsvetare är naturvetenskapen ett ideal, men då brukar de avse den klassiska fysiken, vars grunder kvantfysiken för länge sedan rivit. Därför har de en mekanistisk världsbild som de med en analogi försöker överföra till sitt eget vetenskapsområde.

Joachim Israel

Goda affärer handlar inte längre bara om pengar

Människan i centrum

Av ÅSA FREIJ

Hittills har goda affärer mest handlat om pengar. Den tiden är nu förbi. Lön-samhet i ett längre perspektiv innebär att tillfredsställa grundläggande mänskliga behov — inte bara ökad materiell trygghet, utan också frihet, hälsa, delaktighet, mening och gemenskap!

Nej, ovanstående är inte utdrag ur någon andlig rörelses överoptimistiska profetia. Det är hämtat ur programmet för en konferens för företag och organisationer! Desto mer hoppfullt då — om man vågar tro att deltagarna anammar den beskrivna synen på affärslivet och omsätter den i praktiken.

Listan på föredragshållare och seminarieledare på konferensen, som hölls den 28-30 maj i Södertälje under namnet *Goda affärer*, lovade i alla fall gott. Där återfanns många pålitliga, kända namn från den "alternativa" världen: författaren Jan Grönholm, "barfotakonomen" och alternativa nobelpristagaren Manfred Max-Neef, ekonomen och framtidsforskaren Ingvar Nilsson, filosofen Peter Koestenbaum och Findhorn-representanten Michael Lindfield för att nämna några.

En ny bekantskap för dem som deltagit i Levande företag-konferenserna tidigare, vilka väl får ses som föregångare till denna konferens i snarlik tappning, var *Charles Handy*, professor vid London Business School, författare och konsult till regering och näringsliv. Budskapet var dock välbekant för dem som redan genomskådat tillväxttänkandets och storskalighetensohållbarhet, och det bekräftade alternativrörelsens uppfattning om hur framtidens arbetssituation kan komma att se ut.

— Det är de stora organisationerna och företagen som är i kris, sa Handy. Det är deras kris, inte individernas eller småföretagens.

Men hur blir det för de enskilda människorna då?

— Jo, där är den redan befintliga trenden att "jobben minskar men arbetet ökar", förklarade professorn, som hade förmågan att hitta uttryck och exempel som fastnade i minnet.

Med detta menade han förstås att jobb i betydelsen arbete genom anställning, eller möjligtvis eget företagande, minskar, men att människor i hög grad sysselsätter sig med vad som är arbete i ordets ursprungliga bemärkelse, d v s att göra sådant som de själva behöver göra.

— Vi måste återupptäcka arbetet! sa han. Det har ändå inte varit borta mer än sedan 1800-talet!

Han syftade naturligtvis på sådant som att sköta det egna hushållet, odla sina egna grönsaker, tillverka och reparera sina egna verktyg och ta hand om sina egna gamla och sjuka — samt att ägna sig åt s k ideellt arbete.

— Och vi måste lära oss plocka fram våra egna "säljbara" talanger, när vi inte längre självklart får arbete av någon annan. Om min son skulle komma och säga att han behövde få ett jobb, då skulle jag bli besviken, sa professor Handy och menade förstås att det skulle vara ett bevis på gammalt tänkande och bristande kreativitet.

En deltagare påpekade att det tydligen fanns två orsaker till det växande egenarbetet, den ena är framsynthet och kreativitet hos en viss kategori människor, och den andra är av nöden framsprungnen aktivitet för att fylla ut tiden för den som är arbetslös eller fått nedskuren arbetstid.

En annan åhörare framhöll att det kunde vara befogat att inte bara ta egna initiativ i stället för att söka anställning, utan att det också kunde vara viktigt att ta bort vissa s k lönsamma men onödiga jobb för att friställa mänskliga resurser för viktigare uppgifter. I den

Vårt samhälle, våra institutioner och organisationer kan överleva endast genom att erkänna att det är *människorna* som betyder mest — överallt. De mest framsynta affärsmännen börjar nu inse detta.

Francis Kinsman

s k fulla sysselsättningens konsumtionssamhälle finns ju en stor och onyttig produktion och en slit- och slängmentalitet. Detta tär starkt på de sinande naturtillgångarna och ökar på den accelererande miljöförstörelsen.

Professorn höll med om allt detta och la till ännu en aspekt på framtidens arbetsmarknadssituation.

— Det finns risk för att det blir en högt betald arbetande liten elit och en stor arbetslös massa — om inte ni medvetna människor i företag och organisationer tar ett moraliskt ansvar och verkligen visar att ni menar allvar med vad alla nu talar så vackert om — att det är människan som måste sättas i centrum och att företagen är till för människans skull och inte tvärtom!

Detta tema, människan i centrum och moraliskt ansvar, tryckte en annan av talarna, filosofiprofessorn *Peter Koestenbaum* ytterligare på. Hans engagerande föredrag handlade om människans verkliga behov, som han menar är de djupa existentiella behoven, d v s det handlar om etik, kärlek, gemenskap — och mening med livet. Och meningen är att lära och utvecklas, våga ta ansvar och vara sann och att förstå sin delaktighet i ett kosmiskt eller andligt sammanhang. Dessa behov och denna djupare livssyn måste även affärsvärlden anamma i framtiden, var hans budskap — som vanligt, skulle man kunna säga. För Peter Koestenbaum har blivit så uppskattad och ef-

terfrågad bland företagsfolk i Sverige att han tagits hit inte mindre än 16 gånger efter sitt första framträdande på en Levande företag-konferens 1981. Och det är inte affärer han har talat om, utan om livskvalitet. Han har själv sagt att han ser det som en livsuppgift att försöka förändra den inflytelserika affärssektorn — "för kan man ändra den, då kan resten av världen ändras". Man får hoppas att han har rätt, och måtte han lyckas i sin strävan!

Manfred Max-Neef är en av de utländska nytänkare som blivit populära och ofta sedda gäster i Sverige. Han har bl a fått det s k alternativa nobelpriset och både före och efter den utmärkelsen hållit många föredrag i vårt land. Max-Neef är ekonom, känd för sitt annorlunda sätt att se på vad som är god ekonomi. Ekonomi har inte bara att göra med pengar, säger han. Ekonomi är vad vi behöver. Och människor har vissa gemensamma basbehov. Dessa är bl a kärlek, förståelse, delaktighet, möjlighet till skapande, egen identitet, trygghet och frihet, sa han i samma anda som Peter Koestenbaum.

— Om man ser vilka människor som får de behoven tillgodosedda, så är det inte alls säkert att det är invånarna i s k i-länder. Hela den västerländska välbildstanken måste omprövas. Vi måste fråga oss vad fattigdom och rikedom egentligen är.

Och vi måste förstå, menade Max-Neef, att fattigdom är brist på många av de nyss nämnda faktorerna: kärlek, förståelse o s v. Den arbetslöshet vi nu upplever i väst och som är här för att stanna, medför brist på mycket av det som vi behöver och som gör oss "rika", t ex en meningsfull sysselsättning.

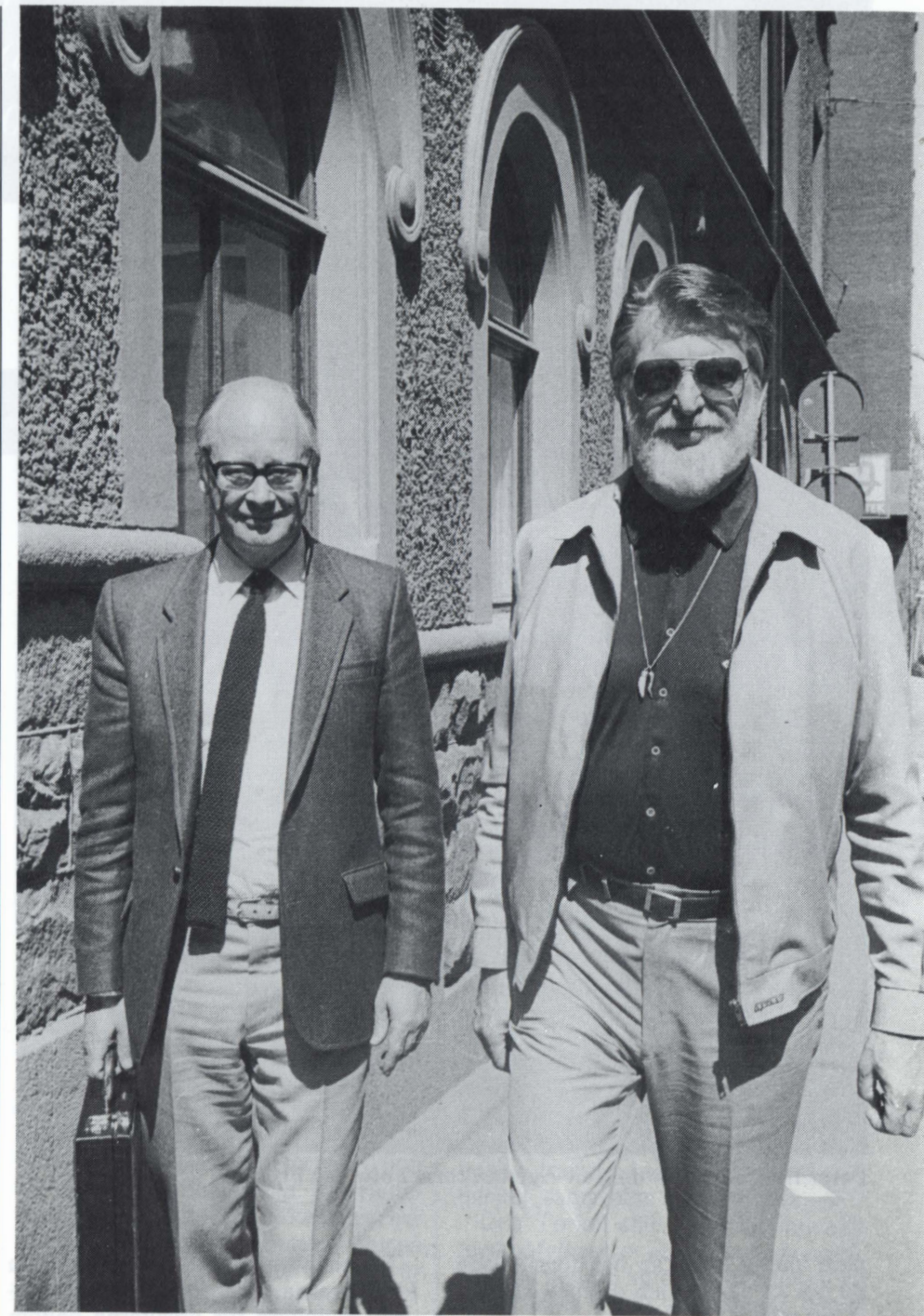
Bruttonationalprodukten, BNP, kan betecknas som tomma ord eller som ren lögn, anser Max-Neef. BNP säger inget alls om välbild i någon djupare mening.

Affärsmännen, politikerna och ekonomerna måste överge sina felaktiga föreställningar om vad välbild är, i grunden ändra sina värderingar och börja arbeta för att tillfredsställa genuina mänskliga behov, anser Manfred Max-Neef.

Peter Russell, fysiker, psykolog och författare, talade om hur man hanterar sin stress på rätt sätt. Det är ett problem som han länge arbetat med, så länge, sa han, att han tröttnat på det, men återkommit till det sedan han "sett en ny dimension" av problemet.

Vad den nya dimensionen var, avslöjade han först mot slutet av sitt föredrag, varför referenten finner för gott att här göra likadant.

Peter Russell gav en bakgrundsbe-

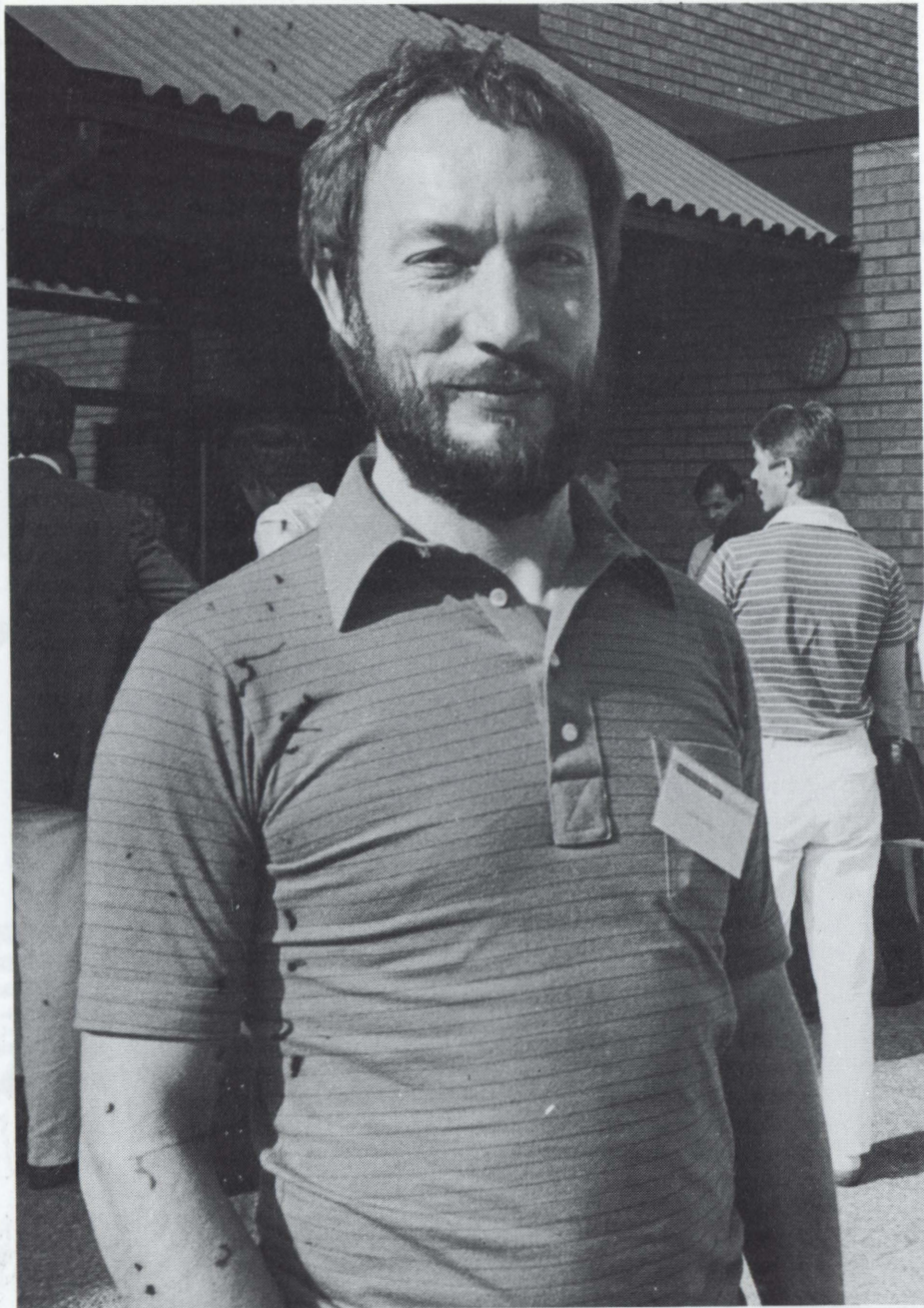
Charles Handy och Manfred Max-Neef. Foto Åsa Freij.

skrivning av sig själv och sitt arbete. Han förklarade att han använder sig mycket av meditation och den kunskap den gett honom för att hjälpa människor att upptäcka sina förmågor och möjligheter och sin andliga sida.

Redan för tolv år sedan, när han började forska om stress och undersökte hur stressen påverkar kroppen och medvetandet, fanns det intresse hos vissa företag för hur mentala faktorer påverkar människor, framför allt då de i företaget anställda. Men på den tiden

var företagen mycket försiktiga med att visa intresse för det känsliga "inre" mänskliga området, vilket många förknippade med flummigt tänkande. Peter fick arbeta med dessa problem på villkor att det inte kom ut vad han sysslade med.

— Så jag talade inte om andliga problem, som det i verkligheten var, utan uteslutande om stress och om metoder att handskas med den. Och då var de nöjda på företagen. Men själv visste jag hela tiden att jag sysslade med dju-

Peter Russell, ledande New Age-tänkare. Foto Åsa Freij.

pare andlig kunskap och förmedlade en del av den — och därmed var jag också nöjd.

— Nu är klimatet ett helt annat, så han och hänvisade bl a till den konferens där han var inbjuden talare. Nu kan man tala mer öppet om sådant här.

Peter berättade att han länge, liksom andra stressforskare, bara ägnat sig åt att se på stressens orsaker och dess följder, symptomen, och vad man kunde göra åt dem. Även meditation är ju ett sätt att handskas med symptomen, om man ägnar sig åt det för att bli lugnare och effektivare.

— Det var först för cirka ett och ett halvt år sedan som jag fick en plötslig insikt om hur stressen verkar. Jag såg som i blixtbelysning var knuten ligger, sa Peter.

Men han avslöjade ännu inte knuten för åhörarna, utan fortsatte att metodiskt redogöra för orsakerna bakom stressen, tex tidspress eller en krävande chef, och för följderna, såsom högt blodtryck, obeslutsamhet, upprördhet och sömnlöshet. Han sa också att det inte är konstigt att man i affärsvärlden är intresserad av att komma tillrätta med stressen, eftersom dess effekter lär kosta cirka 10 miljarder dollar per år bara i USA på grund av minskad effektivitet och frånvaro från arbetet.

Nåväl, nu närmade sig Peter knuten. Det han sett, som i en blix, var att det inte gällde att eliminera stressfaktorerna, för de utlöste olika reaktioner hos olika människor, även positiva ibland.

— Det slog mig att sådant som gjorde en del människor nervösa eller apatiska eller gav andra oönskade effekter på beteendet, kunde göra andra arga eller bara mer beslutsamma och energiska. Det var alltså attityden som var det viktiga! Stress kommer inte av en situation, utan av hur man hanterar den.

— Oönskade effekter bottnar i ett primitivt, djuriskt reaktionsmönster, en beredskap för att fly eller strida. Men numera varken flyr eller strider vi, utan vi sitter där bara i de flesta situationer med vår beredskap och mår dåligt, om vi inte gör något med den.

— Vi upplever stressfaktorerna som ett hot mot vår fysiska existens, men numera är den ytterst sällan hotad. Ändå upplever vi det så, eller beter oss som om vi upplevde det så, fortsatte Peter att förklara och underströk som sin slutsats:

— Vad det gäller är alltså att koppla bort reaktionerna!

Och på den bild han ritat högg han med ett dramatiskt tvärstreck av förbindelsen mellan stressfaktorerna och stressreaktionerna.

— Stress är i grunden ett andligt dilemma. Stress är ett symptom på att vi har en felaktig uppfattning om vad vi är, fastslog han och menade därmed att vi tror att vi är de roller som vi spelar i stället för att inse att vi är ett jag innanför rollen och oberoende av den.

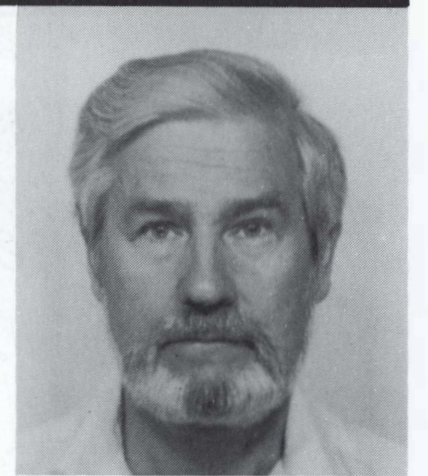
Peter ritade cirklar utanför varandra med den minsta cirkeln mitt i, föreställande det verkliga jaget. Allt som händer i den yttersta cirkeln är sådant som vi upplever som bara svagt sammanhängande med vår identitet. Det kan vara namnet.

— Jag är visserligen van vid det och kan känna motstånd mot att tvingas byta det, men ett byte hotar inte min existens; jag kan vara jag även med ett annat namn. Det blir känsligare ju närmare den inre cirkeln vi kommer. Närmare centrum ligger exempelvis yrkesrollen och rollen som någons make. Mycket nära centrum ligger tex en religiös tro. När den hotas, känner vi vår tillvaro mycket starkt hotad.

— Om vi alltså förlägger vår identitet till en roll eller en föreställning om oss själva, då upplever vi oss naturligtvis som hotade, när rollen eller föreställningen hotas. Men, underströk Peter, när sådana roller är hotade, är ändå aldrig jaget i verkligheten hotat. Om vi identifierar oss med detta jag, då finns inget hot.

Nu kommer Framtidskontot där dina pengar öronmärks för positiva projekt

Av Åsa Freij

Torkel Morgell.

— Folk ska inte behöva låna ut sina pengar utan att veta i stort vad de används till, och ändå mindre ska de behöva låna ut dem till vapentillverkning, miljöförstöring och djurförsök.

Det tycker Torkel Morgell, en av dessa oförtröttliga eldsjälar i alternativrörelsens led. Och eftersom tanke och handling är ett för Torkel, började han undersöka möjligheterna att starta en alternativ bank, där spararna kunde vara säkra på att deras pengar användes på ett sätt som var förenligt med deras ideologi. Och nu är — inte en bank, men väl ett särskilt konto, "Framtidskonto", nära sitt förverkligande.

Torkel kom nämligen på att det enklaste sättet att förverkliga detta sunda inlåningssystem vore att göra det inom en redan befintlig bank. Efter att ha förankrat sin idé hos några alternativorganisationer tog han kontakt med Sparbanksföreningen och Sparbankernas bank och fick ett odelat positivt mottagande. Och nu håller han som bäst på att samla ett tillräckligt stort antal intressenter för att banken skall engagera sig. För den skull har en arbetsgrupp tillsatts, som förutom av Torkel själv består av välkända hälso-kampen Gösta Eklund och ekonomen Sören Bergström vid Stockholms universitet.

Så här beskriver Torkel sin idé i stora drag:

— Framtidskontot är till för alla som

vill att deras på bank insatta medel inte ska användas till vapenindustri, kärnkraft eller djurförsök. Det är de tre viktigaste områdena vi vill undvika. Medlen, som är insatta på detta konto, får endast användas för konstruktiva och ej destruktiva ändamål.

Man ska också kunna ange vad man helst vill att ens pengar används till, och då i första hand inom områdena hälso-, sjuk- och samhällsvård, jord- och skogsbruk, vattenvård, alternativ energi, kooperativ och kollektiv verksamhet, utbildningsverksamhet, kulturell verksamhet och trädplantering.

Torkel berättar vidare att han tänkt sig att många människor kan vara villiga att nöja sig med en lägre ränta, när de vet att pengarna används på ett konstruktivt sätt. De ska därför få välja vilken ränta de själva vill ha från 0 upp till normal inlåningsränta. De räntevinster som därmed görs ska kunna användas för forskning och utveckling på de områden som sparsättet främst är ägnat att främja.

Framtidskontot vänder sig till alla privatpersoner, föreningar, stiftelser, organisationer och företag som känner för den här inriktningen. Och alla som får lön via bank ska kunna begära att deras lön går in på Framtidskontot.

Sparbanken, som valts därför att den är kooperativt uppbyggd och engagerad i u-landsprojekt, ska administrera pengarna på vanligt sätt, men en stiftelse ska bildas för att bl a upplysa

banken i tveksamma fall om huruvida en presumtiv låntagare uppfyller framtidskontots krav, så att utlåning kan ske på avsett sätt. Den ska också fördela anslag enligt insättares önskemål samt förvalta och fördela eventuella testamenten och donationer enligt donators vilja.

Den alternativa banken, eller Framtidskontot, är inte Torkel Morgells första insats på det alternativa området, och långt ifrån det enda han sysslat med på ideell basis. För ett par år sedan tog han initiativet till bildandet av Stockholmsföreningen för Ekologisk Teknik. Vad föreningen vill främja framgår av namnet, men den har också en bredd i sin målsättning som kanske inte kan tas för given. Bl a ordnar man föredrag om det mesta som har med en positiv framtid, miljövard, global solidaritet, samarbete o s v att göra.

Och Torkel själv, som är ingenjör med påfyllnad av juridik och ekonomi, har lagt ned sin konsultfirma för att på heltid ägna sig åt sina ideella ekologiska projekt.

Hur klarar man sig då ekonomiskt, när man arbetar på detta icke-kommersiella sätt?

— Min hustru är förvärvsarbetande, och själv tar jag ut förtidspension. Det blir knappt förstås. Man får dra åt svångremmen helt enkelt, säger Torkel. Men det är det värt. Det finns saker som man bara måste göra och vilkas värde man inte kan väga mot pengar.

Visst finns det paranormala fenomen!

Psykometri med Doris Ankarberg

Av Örjan Björkhem

I min artikel i förra numret av Sökaren gav jag litet av bakgrunden till begreppet "psykometri" och beskrev också en experimentserie med det skånska mediet Kurt Svensson.

Nästa medium som deltog i min försöksserie var Doris Ankarberg i Stockholm, som förefaller ha en mycket väl utvecklad "psykometrisk" förmåga. Om hon får några intryck av något föremål — då kommer de genast, och de är så många och så intensiva att orden snubblar över varandra då hon berättar.

Doris Ankarberg kan vid lyckliga tillfällen ta ett föremål i sin hand — och intervjua det — och få fram lika mycket som om hon hade en människa mitt emot sig som svarade på alla frågor.

Nu är det här — så kallad "psykometri" — ingenting som Doris Ankarberg ofta gör. Ofta rör det sig i stället om att hjälpa och råda andra människor.

När det då visar sig att Doris kan berätta om dem själva, utan att i förväg ha fått höra någonting, och det hon säger om framtiden ofta stämmer in — då kan man kanske rycka på axlarna efteråt och säga att det var saker som Doris kunde ha gissat.

För när allt kommer omkring är det många av oss som blir litet rädda inför tanken att få ett verkligt bevis på det paranormalas existens.

Men när jag besökte Doris Ankarberg i Stockholm, och någon dag senare gjorde ytterligare ett besök hemma hos henne — då gällde det just att se om det gick att få fram något bevis.

Och ingen kan ha blivit mer överraskad än artikelförfattaren.

Doris fick ett kuvert i sin hand och började berätta efter att ha öppnat det och stuckit ner handen.

Doris Ankarberg:*

Jag får elektrisk ström när jag håller i det här, jag känner av hjärtat, ett föremål som har burits av någon, är någonting med en utstrålning, det strålar från den här, är det en pendel? (nej) en mycket stark utstrålning, konstigt, får inte associera, jag känner av det där, konstigt, är det något mineralaktigt? (troligen inte) darrig, den här måste jag titta på sedan, jag får det till någon sorts mineral bergart långt ner (tror inte det) upplever

Kontroll:

Föremålet är en flera tusen år gammal bentärning.

Tärningen är fastsatt i ett snöre så den kan användas som pendel.

litet darrig, hjärtat slår, jag åker ner i jorden, underjorden, åker ner i något schakt, har den legat i jorden? (ja) berör mig så starkt, kolossalt stark, pulserande utstrålning . . .

I princip är alltså detta inget paranormalt, fast jag själv tyckte att det var rätt intressant att jag genast kunde gissa vilket av de 30 föremålen Doris hade i sin hand.

Samma sak gällde för nästa kuvert där jag inte visste vad som fanns i det, medan Doris hade handen inne i kuvertet och berättade.

Doris Ankarberg:

Få se, det här är en blomma, så skirt, får så ljusa rosa skira, sån kontrast mot det andra, det här känns så eteriskt, salighetsriket.

Den har förlorat sin doft förstås, känner mycket förhoppning, känner mycket, här har vi associationerna igen — känner lukten av jord, konstigt, märklig doft, doften av jord, mylla litet.

Nu kommer det igen, har det varit på begravning? (tror ej) ljusst och lyckligt på något sätt, upplevde ögonblick av salighet . . .

Och jag tycker att det känns som om den hör till en ritual på något sätt (ja?) . . . men då går jag väldigt långt tillbaka, och ser en dans eller rörelse som är, ja i viss mån symbolisk eller rituell, och jag upplever vad jag kallar en evighetsbild, för den kunde lika gärna hända i dag som för tretusen år sedan, tvåtusen år sedan.

Så får jag den här doften från jord som är litet annorlunda, gör mig litet förbryllad.

Tärningen har hittats vid arkeologiska utgrävningar i Saudiarabien.

Ägaren är röntgenläkare och har i flera år förvarat tärningen på arbetet.

Kontroll:

Föremålen är torra saffranslökar från Kashmir. Kashmir kallas i Indien för salighetsriket och paradiset.

Löken har ingen doft.

Se ovan

Saffran har använts i religiösa ritualer i flera tusen år. Framför allt tempeldanserskor har brukat ha saffran i håret.

Ritualerna vanliga även i dag.

Indiens röda jord är rätt olik den svenska myllan.

. . . skulle vilja försvinna bort från den här civilisationen liksom till ett annat slags sätt att leva . . . har den här också lagts som ett slags offer, ett slags tillbedjan (säkert) till någon, något gudomligt . . .

Kan det möjligen vara Indien där man sjunger? (ja) det är märkligt att doften är kvar, från det landet har lagts till någon gudomlighet . . .

Åtminstone pistillerna (äka saffran) läggs ofta som offer till gudarna än i dag.

Rätt.

En kritisk parapsykolog skulle säga att det här protokollet inte ger några avgörande bevis. Själv fann jag det absolut fascinerande — inte minst för att Doris Ankarberg lyckades på kornet fånga mina egna associationer till saffranslökar, som jag själv grävt upp alldeles utanför de heliga fiskarnas tempel i Kashmir.

Nästa försök kan vi dessvärre inte presentera protokollet från, eftersom det blir för långt ** — Doris Ankarberg fick då en guldring i handen — för övrigt samma ring som Kurt Svensson hade uttalat sig om. Doris började omedelbart berätta en lång historia om en dam i medelåldern. Doris kunde placera den här damen på rätt ställe i Lund och minutiöst beskriva detaljer i hennes omgivning.

Plötsligt säger Doris: *Jag hör en tupp!* Hon försöker rätta sig sedan, för det kan ju inte finnas en tupp mitt inne i Lund, men hon hör den igen — den måste alltså vara verklig.

Och det är knappast allmänt känt, men just där ringens ägare bodde i Lund, fanns det vid en lekplats burar med en del exotiska hönsfåglar — bland annat en brokig tupp som

väckte henne varje morgon.

En sådan här detalj är så speciell att det är ytterst svårt att betrakta den som någonting annat än paranormal.

Vid nästa försök får Doris en liten lerskärva i handen:

Doris Ankarberg:

Jaha, kulturhistoria är det, någonting som har med den här att göra, jag hör bara ordet kulturhistoria, ja det här är någonting väldigt tidlöst . . .

Jag hör som om det hör till medelhavsområdet, mer som Pompeji som dom bodde, fast faktiskt mycket enklare.

(Hur ser det ut?) Jag vet inte om det är något slags . . . det ser ut som om det finns någon kultur här nere i dalen, låt oss säga, det kan ju vara ett annat land eller litet längre bort, litet högre kulturutveckling — sen kommer jag upp i bergen och där är det verkligen grått, där jag ser också en grotta där med människor som lever här mycket enklare nästan primitivt, och det förvillar mig de här två . . .

Jaha, om man kan härröra den från — på mer än ett

Kontroll:

Föremålet är en 2000-årig lerskärva som fått ett primitivt mönster.

Lerskärvan kommer från Tasili i Saharaöknen.

Lerskärvan kommer från Tasiligrottorna uppe i bergen, där kulturen var väsentligt primitivare än den stadskultur som började växa upp på slätten.

Skärvan är hittad nere på slätten men härrör enligt ex-

ställe eller att det har funnits i området litet mer primitivt och dels litet mer utvecklat, skulle vilja säga att det är mer föremål med kultur på det andra stället att leva — jag dras upp till berget här, en primitiv nästan enkelhet . . .

Där uppe är så mörkt, tycker jag, eldstaden var inte så långt in, för det finns en eldstad, jag kan inte se om de har byggt i grottan eller om de bara bor där, det känns ändå som en viss form av kultivering, det är vad jag får idag, hoppas det berör den här biten.

Personligen skulle jag gärna vilja gå från den här grottan och gå ner i dalen, jag tror de hade det ganska svårt, det första jag hörde var vatten, vatten.

Lerskärvan som användes vid försöket är min egen, jag har fått den av en bekant som varit och tittat på de berömda grottmålningarna i Tasili i Sahara. Däremot kände jag vid experimenten inte alls till de två olika kulturerna som levde i området, inte heller visste jag att skärvan tagits på slätten. Det får emellertid erkännas att det skulle varit möjligt att gissa sig till en liknande historia som den Doris berättar.

Vid nästa försök får Doris titta på en bröllopsbild som jag kvällen innan har fått av en bekant. Han säger bara att det kan vara ett lämpligt experimentföremål, men han säger ingenting om den historia som han associerar bilden med.

Doris Ankarberg:

(Du får gärna titta på den, det skall finnas någon historia där.) Mycket möjligt att de har åkt i vagn, en sån här charabang, det har växlat väldigt mycket i det här.

Först ser jag en regnbåge, sedan är det som om det blir något slags oväder, det blir — något av en dragkamp på något underligt sätt, jag ser kvinnan upprörd . . . har det hänt dem något slags olycka (vet ej) du berättar ingenting för dem, om det inte har hänt!

. . . (Har det med bröllopet att göra?) Nej, det tror jag inte — vet du, jag känner en förtvivlan, och om det kommer fel på något sätt — har de varit förflyttade utomlands och utsatta för något dramatiskt (ser du dem där?) kommer de inte från Helsingborg (jo) jag ser Helsingborg och jag hör ordet sedan, autostradan . . .

Stannar ganska tvärt — har de varit med om en olycka? det är någonting där (är det hon?) jag ser henne förtviv-

perterna från grottkulturen i bergen.

Eldstäderna var placerade i grottmynningarna.

Råder stor brist på vatten uppe i Tasiliberget, fast Sahara inte då var öken.

Kontroll:

Föremålet är en bröllopsbild.

Brudparet åkte i en öppen Ford, inredd med filter, som kallades charabang.

Efter bröllopsmiddagen åkte brudens mor vidare i taxi — på autostradan frontalkrockade den med en annan bil och modern och två andra personer dödades.

Bröllopet firades i Helsingborg.

Se ovan.

lad eller gråter eller

Jag ser Kärnan och hela vägen mot hamnen, har de firat smekmånad på Mollberg eller? . . .

Bröllopsmiddagen åts i omedelbar närhet av Kärnan och hamnen, där paret nu är bosatta.

Ätminstone jag själv har litet svårt för att tänka mig att det Doris här säger bara är gissningar — framför allt som jag själv inte haft någon aning om historien bakom bilden. När jag tar kontakt med bruden på fotografiet blir hon alldeles skakad.

För Doris Ankarberg är det här ingen sällskapslek.

— Nej, för mig är det så oerhört viktigt att de här fenomenen bevisar att det finns ett liv efter döden. Alla måste få veta att vi skapar vår egen himmel eller helvete genom våra tankar, ord och handlingar — att det ger ett perspektiv — det verkliga perspektivet.

— Nu menar jag inte att alla behöver vara spiritualistiskt inriktade, som jag är — ateister kan ju också få det bra, det som betyder någonting, det är ärligheten och uppriktigheten mot sig själv och livet.

Personligen är jag inte övertygad om att de här fenomenen beror på att de avlidna finns i närheten och hjälper oss. Men ingen kan betvivla Doris Ankarbergs uppriktighet, där hon sitter uppflugen i soffhörnet och rodnar litet i upphetsningen. I en "allvarlig glädje" som hon själv säger. Alla svaren finns så nära för den som bara vill lyssna.

Protokollen över försöken har granskats av olika parapsykologer. Och de försäkrar mig att man kan gissa, man kan gissa om ringen exempelvis att den tillhört en kvinna, att hon kommer från Lund, att hon är i sextioårsåldern, att hon haft en sådan spegel som Doris beskrivit.

Tydligt kan man gissa mycket . . . Men till och med de mest skeptiska parapsykologerna snubblar över tuppen som Doris hört — *den hade man inte kunnat gissa!*

Och det är också min egen övertygelse, en sådan speciell och ovanlig detalj — den kan inte gissas. Hur man än vill tolka Doris Ankarbergs förmåga, hur man än vill försöka förklara eller förklara bort vårt säregna försök, så har ändå tuppen en speciell betydelse.

* Fotnot: Protokollen är utskrivna ordagrant efter bandinspelningar. Uttryck inom parentes är frågor och svar från ÖB. Eftersom Doris Ankarberg får en mängd intryck av varje föremål, har vi här tvingats förkorta något, tre punkter anger att förkortning skett. Det som har förkortats bort är huvudsakligen upprepningar och avsidesreplikar.

** Jag hoppas att vid ett annat tillfälle kunna presentera det fullständiga protokollet.

Foto: André Maslennikov

NEW AGE BØKER FRA REGNBUEFORLAGET

Det okkulte rike av J H Brennan

Nazilerne var skolerte okkultister, som kunne mane ånder, sette opp horoskoper, pendulere osv. Den irske okkultisten J. H. Brennan legger i denne boka fram et omfattende materiale som kaster nytt lys over mørklagte sider av det tredje rikes historie. 152 s., hft kr 99:—.

Katarene og reinkarnasjon av Arthur Guirdham

En engelsk kvinne erindrer et liv som katar ("kjetter") i middelalderens Frankrike. Hennes beretning bekreftes av inkvisisjonens protokoller! Forord av Sissel Lange-Nielsen. 182 s., hft kr 116:—.

Siriusmysteriet — har Jorda hatt besøk av intelligensvesener fra stjernesystemet Sirius? av Robert K.G. Temple

Hvordan kunne Dogonfoket i Mali vite mere om Sirius-systemet enn astronomene? 184 + 16 s. hft kr 84:— innb kr 99:—.

The Ancient Religion of The Great Cosmic Mother of All Monica Sjöo & Barbara Mor

The definitive text on goddess-cults, ancient and modern. Lavishly illustrated. 80 large pp. Kr 54

Bestilling: Du får bøkene portofritt tilsendt ved å betale forskudd til vår norske postgirokonto 2 20 39 66. Oppgi hvilke bøker det gjelder! Eller fyll ut og send inn kupongen nedenfor:

Til Regnbueforlaget, Postboks 2169, N-7701 Trondheim

Ja. Send meg straks de avmerkete bøkene. Jeg betaler den oppgitte prisen + porto og oppkravsavgift ved mottakelsen.

☐ Det okkulte rike ☐ Katarene og reinkarnasjon ☐ Siriusmysteriet Hft./Innb. ☐ Great Cosmic Mother of All

Namn _____

Adresse _____

Poststed _____

ANNIKA LANGLET

LIFE LIGHTS

Mellanjärva Gård, 171 67 Solna
Tel 08-85 41 77 Pg 77 05 50-2

Kurser

Föredrag

Färgkonsultationer

Numerologiska konsultationer

Life Lights-Diplom kan erhållas i numerologi och färgterapi.

Tidsbeställning och information:

Tel: 85 41 77 (kl 14—15 samt 19—20)

Mottagning och kurser:

Hälsans Hus, Fjällgatan 23.

Föredrag:

Färg till kropp och själ

Hur färg och musik påverkar dig fysiskt, mentalt och andligt.
10 oktober kl 19.00.

Arr: Alfa Hälsocenter, Hälsans Hus, Fjällgatan 23.

Utnyttja dina årscyklar.

Lär dig ta tillvara dina utvecklingsmöjligheter genom numerologiska beräkningar.

24 oktober kl 19.00.

Cafe PAN, Götgatan 11.

Hösten — 85

Färgmusik terapikurs

Praktiska övningar av olika färgterapeutiska tekniker; fysiska, mentala och andliga.

7—8 september alt. 7—8 december.

Teoretisk grundkurs i färgsymbolik-psykologi planerad februari — 86.

Numerologi I

Grundläggande siffersymbolik, cykler och perioder, karaktärsuppställning och resursschema. Bygger på boken: Numerologi — ett redskap till personlighetsutveckling.

14—15 september alt. 9—10 november.

Färgen lever

En kurs med vattenfärg. Vi lyssnar, visualiserar, tolkar, fäster intryck. Utifrån färgsymboler, antroposofiskt gestaltande, mandalaform och egen utveckling.
6 måndagkvällar, start den 7 oktober.

Färglära — färgsystematik

12—13 oktober.

Arrangeras av studieförbund.

Färg som helande kraft

Workshop för färghealing med teori och praktik.
26—27 oktober.

Arr: Alfa Hälsocenter, Hälsans Hus.

Numerologi II

Vidareutveckling av tidsanalyser, karaktärsanalyser och synteser. Tolkningsträning.
16—17 november.

Numerologi III, planerad februari — 86.

Samband — Helhet

Vi binder samman olika andliga—psykologiska—filosofiska trådar, upplever och upptäcker. En annorlunda helg för dig som söker på många plan: undervisning—övningar—samtal bland annat i healing, intuition, symboler, reinkarnation, musik, hälsa, antroposofi, numerologi, visualisering, Martinus, färg, regression.
30 november—1 december.

650:—

600:—

450:—

650:—

500:—

Kritik av kritiker

Boken *The Mind Race* av Russell Targ och Keith Harary har getts ut på svenska under titeln *Vidga ditt medvetande — Om våra parapsykiska resurser*. I Biblioteksjämnets sambindningslista, där de flesta svenska böcker recenseras, bedömdes boken av två lektörer.

Sven Ove Hansson skrev så här: "Författarna redovisar försök där de säger sig ha påvisat fjärrsyn (klärvoajans). Universitetspsykologer har påtalat att dessa försök har sådana felkällor att resultaten saknar varje vetenskapligt värde. Författarna förtiger denna kritik. Däremot ger de anvisningar om hur man ska träna fram parapsykologisk förmåga. Då man letar efter en parkeringsplats ska man t ex köra dit man får en ingivelse att köra, och försöka särskilja de framgångsrika ingivelserna som paranormala. Den läsare som gör så kan lätt börja tro att hon verkligen har paranormal förmåga. Detta är emellertid en illusion som beror på ett välkänt psykologiskt fenomen: Vi tror lätt att vi kontrollerar situationer som vi i själva verket inte alls har kontroll över. Boken är ett koncentrat av missvisande påståenden, framförda i ett ofta magistralt tonläge."

Ingemar Nordin skrev: "Boken är uppdelad i tre delar: 1. En redogörelse för parapsykologisk forskning i USA och Sovjet; 2. En kritisk granskning av de paranormala fenomenens behandling i olika sektorer och i massmedia samt 3. Ett träningsprogram för utvecklandet av de paranormala förmågor författarna anser att var och en besitter. Den grundläggande tesen är att existensen av vissa sådana förmågor, speciellt 'fjärrseende', nu är vetenskapligt bevisad. Den kritik som riktats mot dessa 'bevis' behandlas emellertid inte på ett seriöst vetenskapligt sätt. Enligt andra forskare innehåller fjärrseendeförsöken bl a grava systematiska felaktigheter vad gäller kontrollåtgärder. Det är häpnadsväckande att se hur de ansvariga för denna mångomtalade forskning så helt ignorerat de sedan länge framförda förslagen till elimination av uppenbara felkällor. Detta är sammanfattningsvis en välskriven, ofta intressant och spännande men klart pseudovetenskaplig bok."

Det var ju tråkiga utlåtanden att läsa för mig, eftersom jag har skrivit ett rekommenderande förord till boken. Särskilt förargligt var att jag inte genast förstod vad recensenterna avser när de skriver om den förödande kritik som tydligt helt kullkastar försöken

med "fjärrsyn". De specificerar ju inte vare sig kritiken eller kritikerna, utan hänvisar helt allmänt till "universitetspsykologer" och "andra forskare". Jag översatte därför utlåtandena i väsentliga delar och sände dem till Keith Harary med önskan om en kommentar. I brev daterat den 17 maj skriver Russell Targ och Keith Harary bl a följande:

"... angående 'kritik' av fjärrsynsförsöken som antydde av recensenterna i Sambindningen. Skälet till att vi inte behandlade denna 'kritik' i *the Mind Race* är att den redan har behandlats i detalj både i böckerna *Mind Reach* och *Mind At Large*, och i den vetenskapliga litteraturen, t ex bifogade brev som publicerades i *Nature* för mer än fem år sedan.

I korthet är situationen så här: Fjärrsynsförsöken har aldrig kritiserats med hänsyn till den procedur (the protocols) som används under själva experimenten. Till exempel, det har inte varit några anklagelser om omedvetna sinnesintryck (sensory leakage), bedrägeri, dålig randomisering, etc. Kritiken har i stället gällt den bedömningsprocedur som användes för att värdera de tidiga försöken. I de ursprungliga försöken som gjordes vid SRI (Stanford Research Institute) 1973 fick domarna ordagranna utskrift av försökspersonernas utsagor/ som jämfördes med motsvarande målplatser. Det påpekades då att några av utskrifterna innehöll så kallade 'ledtrådar' om de olika delförsökens ordningsföljd.

År 1979 gjorde professor Charles Tart vid Californiauniversitetet en ny värdering av detta ursprungliga försök genom att avlägsna alla dessa 'ledtrådar' och sedan arrangera en ny oberoende bedömning av materialet. Denna omvärdering stödde helt och hållet försökens ursprungliga resultat. Under mellantiden har framgångsrika upprepningar av fjärrsynsförsök gjorts i laboratorier över hela världen, t ex vid Princeton-universitetet, Mundein College, Mind Science Foundation, Moebius Society, Bay Research Institute, Institute of Parapsychology och Ryska Vetenskapsakademien.

Det är oansvarigt av recensenter att använda sådana allmänna och gravt missvisande termer som 'universitetspsykologer har påtalat...' och 'systematiska felkällor' utan att vara specifika och detaljerade om källorna till och naturen av denna så kallade kritik och hur den redan har behandlats mer än tillräckligt i den öppna vetenskapliga litteraturen. Vi kan inte föreställa oss att dessa kritiker inte var medvetna om denna litteratur eller om de många lyckade upprepningarna av fjärrsynsförsöken. Vi måste därför dra slutsatsen att de avsiktligt missleder både det vetenskapliga samfundet och den allmänna publiken om detta ar-

bete. Vi beklagar att dessa recensenter inte valde att framföra sin kritik på ett seriöst eller vetenskapligt sätt."

En medföljande artikel är ett svar på en tidigare kritisk artikel av D. Marks och R. Kamman. Den är skriven av Harold Puthoff och Russell Targ tillsammans med Charles Tart (som också är "universitetspsykolog", t o m professor i psykologi, och författare till ett stort antal vetenskapliga böcker och artiklar). Artikel heter *Information transmission in remote viewing experiments* och publicerades i *Nature* Vol. 284, p. 191, 1980. Tart ger där en detaljerad beskrivning av hur hans nya analys av de första försöken gick till. Författarna påpekar att kritikerna inte hade kommenterat själva beskrivningarna av försökspersonernas upplevelser utan endast bedömningsproceduren. De ger flera exempel på mycket nära överensstämmelse mellan försökspersonens beskrivningar och målplatsen, i ett fall t o m namngivande av målplatsen. De påpekar vidare att kritiken inte alls är tillämplig på de många upprepningar av försöken som senare gjorts vid SRI, eftersom där från början användes en annan bedömningsprocedur där man avlägsnade alla tänkbara "ledtrådar" ur utskrifterna innan domarna fick läsa dem.

Sökaren 2/1985 innehåller en artikel med titeln *December silver*, där Russell Targ i detalj beskriver hur ett fjärrseendeförsök kan gå till. Det försöket gällde att förutsäga ändringar i börsnoteringen på silver, vilket lyckades i nio försök av nio.

Nils-Olof Jacobson

Biblioteksjämnets sambindningslista används som ledning vid bibliotekens inköp av böcker. Ansvarig är Lillemor Nyström. Hon säger att recensionerna av "Vidga ditt medvetande" har anmälts till granskningsnämnden. Denna kan besluta om ny recension. Själva ser hon dessa två recensioner som ett olycksfall i arbetet; boken borde inte ha recenserats av två till parapsykologin negativa personer. På min fråga säger Lillemor Nyström att Sven Ove Hansson och Ingemar Nordin själva tagit kontakt med Bibliotekstjänst och erbjudit sig att recensera böcker. Eftersom de är kända för sin mycket negativa inställning till bl a den parapsykologiska forskningen, föreslår jag att om någon av dem utses till lektor av en parapsykologibok, så utses även en lektor från Sällskapet för Parapsykologisk Forskning, så att åtminstone en av lektörerna besitter sakkunskap. Förutom Nils-Olof Jacobson, som redan finns bland sambindningens lektörer, är SPFs ordförande docent Rolf Ejegård ett lämpligt namn. Han är villig att bedöma böcker för sambindningslistan.

SM

Tvivlets logik och psykologi

Varför vill en del människor inte acceptera psi?

Paranormala fenomen, psi, är svåra att bevisa. Skeptiker lyckas ibland visa att en s k normal förklaring är *tänkbar*, men däremot inte att den är *den rätta*. Likafullt gör de gällande att de har rätt gentemot de "troende" i och med att de har visat att ett bevis inte är helt vattentätt. De anser sig inte behöva bevisa den "naturliga" förklaring som de själva pläderar för. Skeptikerna kräver alltså full bevisning av sina meningsmotståndare, men inte av sig själva! Filosofin bakom den inställningen är att den naturvetenskapliga kunskapen idag stöder en verklighetsuppfattning som utesluter paranormala fenomen — och därför vilar bevisbördan på dem som bestrider att den rådande vetenskapliga uppfattningen är riktig.

Skeptikerna väljer alltså utgångspunkten att en icke-psi-förklaring är mycket mer sannolik än en psi-förklaring även i de fall då skeptikernas "naturliga" förklaringar har dåligt stöd i fakta och är obevisade.

Gentemot skeptikernas inställning kan sägas att det kan vara mera naturligt att från början likställa psi och icke-psi, när man söker förklaringar till fenomen som tycks kunna vara paranormala. Den ena förklaringstypen behöver inte a priori vara mer värd än den andra, eftersom vi faktiskt bara har mycket fragmentariska kunskaper om den värld vi lever i — inte minst om medvetandets roll. Skeptikernas gynnande av icke-psi-förklaringar torde mer fungera som en hindrande fördom än vara i samklang med gott vetenskapligt tänkande.

Med ett förutsättningslöst betraktelsesätt — där psi och icke-psi från början likställs — ser man att vid många parapsykologiska experiment och fenomen är s k naturliga förklaringar osannolika, och som följd därav är paranormala förklaringar aktuella och troliga.

Ett argument hos skeptikerna är att det behövs ett slutligt avgörande experiment, som bevisar psi, och att detta saknas. Argumentet torde vara tvivelaktigt av åtminstone två skäl. För det första är det skeptikerna som *påstår* att ett bevisande experiment saknas. Det

går att diskutera bevisvärdet i flera experiment och komma till en helt annan slutsats, vilket många kritiska bedömare har gjort. För det andra — som parapsykologen John Palmer påpekar i *Parapsychology Review* mars-april 1985 — brukar i vetenskapen en övertygelse inte uppkomma som följd av ett enda avgörande experiment, utan snarare vara ett resultat av den samlade verkan av många väl utförda experiment, varav vart och ett, taget för sig självt, inte är helt övertygande.

Skeptikerna anser också att det måste finnas något upprepbart parapsykologiskt experiment för att man skall kunna tala om bevis och kalla parapsykologin en vetenskap och att inget sådant experiment finns. Parapsykologer svarar bl a att det i några typer av experiment finns en viss, inte hundraprocentig, men väl cirka femtioprocentig upprepbarhet.

Om man nu inte på goda vetenskapliga grunder kategoriskt kan tillbakavisa existensen av psi, vad är det då som gör att vissa människor absolut inte accepterar psi och att några till och med aktivt kämpar mot parapsykologernas slutsatser? Ibland hör man från parapsykologiskt håll att det bara finns emotionella grunder till kritiken mot psi-forskningen, exempelvis rädsla för det okända, för något som skulle göra verkligheten mindre säker och förutsägbar. Om det ligger något i detta kan diskuteras. Men vad som är helt klart är att det existerar en vetenskaplig trossats att verkligheten styrs av naturlagar på ett sådant sätt att det paranormala ter sig omöjligt eller i varje fall ytterst osannolikt. För många människor inom vetenskapen och kulturen idag faller det sig inte naturligt att ifrågasätta detta grundläggande naturvetenskapliga antagande om de orubbliga naturlagarna. Till denna inställning kan finnas psykologiska orsaker. Människan är ju en social varelse och har därför behov av att vara väl anpassad till sin mänskliga omgivning, ingå som en del i ett kollektiv, vars värderingar hon delar. Vetenskapsfolk är också sociala varelser med behov av harmoni med sin omgivning, bl a vetenskapssamfundet. Skiljer sig en vetenskapsens utövare från sina likar i något avseende som inte är bagatellartat, då kan han lätt få en känsla av att vara utanför och att anses besynnerlig eller mindre begåvad. Den mänskliga anpassningsbenägenheten förklarar många av människors osjälvständiga åsikter.

Många grupper har illusioner om gruppens förträfflighet. Detta gäller naturligtvis även gruppen vetenskapssamfundet, ja i mycket hög grad den, eftersom den i egna och många utomstående ögon äger en utomordentlig prestige. Denna illusion skapar en tröghet i den vetenskapliga processen och en svårighet att se det rimliga i

alternativa synsätt. Medlemmar i gruppen vetenskapssamfundet tror gärna att det som gruppens auktoriteter förklarar vara grundläggande insikter om verklighetens natur har absolut giltighet och inte rimligen kan ifrågasättas. De har fått en övertygelse, grundad på en illusion om gruppen.

Ofta förekommer en mycket stark suggestiv påverkan från en grupps auktoriteter, vilket leder till att medlemmarna i gruppen får ett mer eller mindre uniformt beteende och tänkesätt. Naturligtvis sker en sådan suggestiv påverkan på de enskilda medlemmarna också i gruppen vetenskapssamfundet.

Alltså, följande faktorer har en störande inverkan på tankens oberoende och klarhet inom vetenskapssamfundet och bland dess sympatisörer:

1. Den naturliga mänskliga anpassningsbenägenheten.

2. Illusionerna om gruppens förträfflighet.

3. Suggestiv påverkan från gruppens auktoriteter.

Hedenius misstag

Filosofen Ingemar Hedenius hörde till dem som inte trodde på psi. Han resonerade bl a så här. De "ockulta" (d v s paranormala) fenomenen är osannolika. Ingen vet absolut säkert att de är illusioner, men man vet att de är osannolika i förhållande till allt vad vi annars vet om verkligheten. Och det som är osannolikt bör man ju inte tro på, utan i stället hålla sig till det som är sannolikt. Uri Geller exempelvis bör man inte tro på förrän det blivit vetenskapligt bevisat att vad han gör är äkta och att inga knep är inblandade.

Men varför skulle de "ockulta" fenomenen vara osannolika? Hedenius ansåg att det är en vetenskaplig sanning att verkligheten i största allmänhet är lagbunden i en så sträng mening att tanken på blotta möjligheten av underverk en gång för alla måste avvisas av förnuftet.

För Hedenius var en naturlag ett alltid likadant skeende: bara man konstaterar en sträng regelbundenhet i naturen, följer därav att regelbundenheten är en absolut verkande lag. Detta är innebörden i hans tes: "Lagen själv ut-säger ett kategoriskt faktum — hypotetisk är den endast i den meningen att vi inte säkert vet om den gäller."

Hedenius menade att en naturlag antas av förnuftet enligt formeln fenomen av typen a och b är alltid förbundna med varandra, och vår vetenskap om detta sakförhållande har en hög grad av sannolikhet.

Men numer finns det naturvetare som menar att naturlagarna inte innebär något alldeles bestämt och oföränderligt, utan att de snarare kan anses

beskriva naturens *vanor*: så här beter sig enligt vår erfarenhet naturen under vissa givna förutsättningar, men den kanske kan bete sig på annat sätt om nya faktorer tillkommer eller om den betraktas ur en annan synvinkel.

Att naturlagarna inte gäller i mikrovärlden på samma sätt som i makrovärlden är redan vetenskapligt accepterat.

Naturligt, övernaturligt

Efter Uri Gellers framträdande i svensk TV i februari 1974, då det rapporterades att skedar, knivar och gafflar böjts och gamla obrukbara klockor börjat gå igen i många svenska hem i samband med programmet, frågade vi en psykologiprofessor, Gudmund Smith, om hans mening om fenomenet Geller. Smith ville inte uttala sig om huruvida sådana fenomen som Geller visar upp eller utlöser hos andra är omöjliga, osannolika eller tänkbara. Men han ansåg att man inte bör spekulera om existensen av "övernaturliga" fenomen, utan i stället i första hand försöka förklara sådana saker på ett naturligt sätt. En naturlig förklaring till att klockorna började gå är t ex att en del slitna och tröga gamla urverk kan börja fungera igen tillfälligt, när man rör på klockorna litet grand.

Smith kallade alltså vissa fenomen "övernaturliga" till skillnad från de naturliga. Men i ett radioprogram sa Nils-Olof Jacobson att enligt hans uppfattning fanns inget övernaturligt. Begreppet naturen omfattar ju allt som finns, och begreppet övernaturligt är en självbetsägelse. Det finns stora luckor i vår nuvarande kunskap om naturen, sa Nils-Olof också och tillade att med tiden kan det som Uri Geller och andra gör få en sådan förklaring att det inlemmas i vår naturkunskap.

Betydelsen av psi

Det sägs gärna av det paranormalas kritiker att om psi finns, då får detta en omvälvande betydelse för vår verklighetsuppfattning. Vår naturkunskap måste revideras, eftersom naturlagarna inte längre gäller som absoluta lagar.

Detta är en överdrift. Inte mycket skulle förändras, om den vetenskapliga världen som helhet accepterade det paranormala. Naturlagarna skulle fortsätta att råda. Världen skulle se ut precis som den gör idag. Men vi skulle få erkänna att det psykiska i tillvaron, d v s tanken, har ett visst inflytande över materien och ett visst oberoende av tiden och rummet. Den insikten innebär ingen katastrof för vår naturvetenskapliga verklighetsuppfattning, men den medför kanske en

Hedenius använder ordet "vet": Vi vet att det ockulta är osannolikt, säger han. Han har själv någon gång påpekat hur svårt det är att verkligen veta och hur ofta ordet veta missbrukas i exempelvis religiösa sammanhang. Här missbrukar han det själv. Att veta innebär att man klart inser att det finns en enda möjlig slutsats — att alla andra slutsatser kan visas vara uteslutna. Men detta är inte fallet, när det gäller vår kunskap om naturen och dess lagar. Vår naturvetenskap är inte fullständig, långt ifrån.

känsla av frihet . . . Lagen om orsak och verkan anses idag gälla överallt — utom i mikrovärlden, ett undantag som är av stort filosofiskt intresse, men i stort sett saknar praktisk betydelse. Genom parapsykologin tillkommer att lagen om orsak och verkan får kompletteras med en icke-materiell faktor — psykets makt, något som inte har alltför stor praktisk betydelse.

Det är inte svårt att inpassa psi i den naturvetenskapliga världsbilden. Det fordras bara att man erkänner en faktor psi, det psykiska, med dess speciella verkningar, vid sidan av de icke-psykiska faktorerna. Enligt den synen består verkligheten av psyke och materia, där psyket inte är ett bifemen till materien, utan i stället något grundläggande i verkligheten med kraft att åtminstone i viss mån inverka på materien på samma sätt som individens vilja inverkar på en arm, så att den rör sig.

Till sist: Vad har vi för otalt med skeptikerna? Ja, egentligen ingenting, d v s inte med de äkta skeptikerna. Det är pseudoskeptikerna (och det är dem jag talat om) som vållar bekymmer genom sin ensidighet och sina ogrundade påståenden, fjärran från sann skeptisk anda. Äkta skepsis innebär en generellt ifrågasättande attityd. Man är då skeptisk åt höger och vänster, åt öster och väster. Detta är en nyttig attityd, om den förenas med öppenhet. Pseudoskeptikerna vänder sin skepsis åt endast ett håll, mot endast vissa företeelser, men de kan vara hur godtrogna och okritiska som helst i förhållande till sådant som de av någon anledning sympatiserar med.

Pseudoskeptiker går ofta ut och sprider sin uppfattning. De ser sig gärna som vetenskapens representanter gentemot "pseudovetenskap". Men, tyvärr, man kan inte använda pseudoskeptikers redogörelser och resonemang som enda underlag för eget ställningstagande. Man kan inte helt lita på dem. De har en övertygelse, inte sällan förenad med en stark känsla, och det är den de för till torgs. Ett objektivt synsätt har de inte. Se upp med dem!

SM

Näckrosen Bokhandel

specialbokhandel

Psykologi
Filosofi
Mytologi
Astrologi
Alternativ-
Läkekonst

TEL.

031 /

13 60 85 el. 13 60 20

POSTORDERADRESS:

Box 3022

400 10 Göteborg

ÖPPETTIDER:

Vard. 11 – 18

(Månd. 11 – 19)

Lörd. 10 – 14

AFFÄR:

Storgatan 10
Göteborg

AVSPÄNNING

med hjälp av samtal och enkla övningar.

Helt individuellt och grundat på 7 års erfarenhet.

Ingegärd Bertilsson
Tel. 08-41 11 61

Vem fastnar på den krooken?

I Svenska Dagbladet publiceras goda kulturartiklar under strecket. I dessa ligger en ganska ovanlig prestige. Det är nämligen mycket fint att ha haft en understreckare i "Svenskan". De artiklarna förutsätts vara skrivna av personer med de bästa kvalifikationer och anses utgöra ett viktigt inslag i svensk kulturjournalistik.

Men, ack, inte alltid finns gott om döme och goda kunskaper under strecket. Den 29 april i år publicerades en artikel av lektor Hans Krook, där flera helt olika företeelser rörs ihop i ett slags känsloladdad antiokkultistisk propaganda: parapsykologi, Däniken, astrologi, medicinskt kvacksalveri, kreationism. Artikeln inleds på följande märkliga sätt: "Tänk så mycken andlig energi som kunde sparas om vi inte om och om igen påtvingades historier om de förment autentiska resultaten av sådana övningar som charlatanen Rhine och hans gelikar sysslar med, eller Uri Geller och hans kolleger på olika nivåer. Skillnaden mellan dessa båda 'skolor' är att Geller var en helt medveten skojare — mycket skicklig — medan Rhine & Co själva tycks ha trott på halten av sin verksamhet."

Artikeln illustreras med en bild av Geller, hållande något böjt metallföremål i handen.

Man blir bedrövad när den totala okunnigheten på detta sätt ges uppmärksamhet och prestige som kultur.

Professor Rhine, som nämns, var en av den parapsykologiska forskningens pionjärer, och med "hans gelikar" avses väl bl a de andra parapsykologiska forskarna.

Som ett argument mot parapsykologin skriver Krook bl a att " . . . för att vara vetenskapligt acceptabelt måste ett experiment kunna genomföras hur ofta som helst, och varje gång med ett otvetydigt resultat. Börjar man hänvisa till vissa speciellt lämpliga försökspersoner kommer man snart nog i närheten av begreppet 'medium', och då befinner man sig redan på betryggande distans från allt vad vetenskap heter." Detta är inget korrekt resonemang, ty anser man att psi-fenomen alltid måste kunna upprepas, då hävdar man att det inte kan finnas fenomen som inte går att upprepa precis när man vill göra det, utan att alla fenomen som

överbud taget kan existera är upprepbara. Då kräver man att verkligheten skall rätta sig efter en viss mänsklig uppfattning om hur den bör vara beskaffad för att kunna undersökas i lätt upprepbara experiment. Men verkligheten upprepar sig inte alltid på befallning, det är självklart inom många vetenskaper, bl a parapsykologin. Det kan alltså finnas psykiska och psykodynamiska fenomen som är tillfälliga och irrationella och inte lätt låter sig fångas i den stränga upprepbarhetens nät, men ändå är mycket verkliga.

Man måste alltså studera verkligheten på dess egna villkor.

Paranormala fenomen är knappast något att göra stor sensation av, eller bli upprörd över. Det rör sig nog här om ganska vanliga mänskliga upplevelser. Det finns ju också en omfattande folklig erfarenhet av dessa fenomen. Men de är svaga, opålitliga och undflyende, svåra att locka fram och bevisa. Det är exempelvis inte lika lätt att få en parapsykologisk försöksperson att visa prov på utomsinnlig varseblivning som det är att få en musikalisk person att visa att han kan traktera ett instrument! Den musikbegåvade kan alltid visa vad han kan. Detta gäller inte om "mediet".

Till Krooks artikel kom en del gemålen. SvD publicerade — 9 maj — ett av dem, skrivet av Tomas Videgård. Hans inlägg har vissa satiriska kvaliteter. Han tillämpar Krooks regler på idrotten och gör i Krooks anda gällande att höjdhopparen Patrik Sjöberg inte har upprepat sitt bästa resultat, 238, under strikt vetenskaplig kontroll. Fusk kan således inte uteslutas. Och mot bakgrund av att en tysk fysiolog redan på 30-talet visade att maximum för mänsklig förmåga i höjdhopp ligger omkring 215 cm måste Sjöbergs påstådda resultat betvivlas. Dessutom, om man vill göra gällande att en människa kan hoppa så högt som 238, då får man inte lita till prestationer av enstaka speciellt utrustade personer, utan man måste göra ett slumpurval av svenska män och göra statistik på det. Går man tillväga på det, vetenskapliga sättet, då är det helt klart att man inte får fram någon som kommer ens i närheten av höjden 238, konkluderar Videgård.

Tomas Videgård är litet rolig. Han har naturligtvis rätt i princip, och han har goda synpunkter i sak också (som jag här inte nämner). Men skillnaderna mellan just höjdhopp och psi-forskning är stora. Sjöberg kan ju faktiskt på befallning hoppa högt, troligen när som helst åtminstone 215, och det går att mäta detta. Men en parapsykologisk försöksperson kan inte när som helst visa prov på ESP.

Mitt genmäde till Krook togs inte in, varken på kultursidan eller som insändare. Jag skrev att det i världen idag finns 5-6 professurer där parapsy-

kologi ingår. (Det är svårt att ange det exakta antalet, eftersom det inte är helt klart vilka som kan räknas som professorer; men det rör sig om minst 4.) Jag ypplyste att svensken Martin Johnson har en sådan lärostol i Utrecht, Holland. Jag påpekade att den internationella parapsykologiska föreningen, PA, som består av forskarutbildade akademiker vilka publicerat vetenskapliga arbeten, har tagits upp i det stora amerikanska vetenskapssamfundets, AAAS, gemenskap, vilket betyder att parapsykologin är erkänd i det vetenskapliga Amerika.

Vad den kontroversielle Uri Geller beträffar hänvisade jag till boken *The Geller Papers* (Houghton Mifflin Company, Boston 1976) där en rad undersökningar med positiva resultat redovisas, något som inte saklöst bör skjutas åt sidan.

Till Krooks åsikter om behovet av upprepbara experimentresultat genmälde jag enligt ovan.

Okunnigheten om parapsykologin är tyvärr stor även bland så kallat bildat folk och i massmedia. Därför är det min uppfattning att Krooks, Sven Ove Hanssons med fleras propaganda i massmedia mot parapsykologin bör bemötas av i första hand vetenskapligt utbildade medlemmar i Sällskapet för Parapsykologisk Forskning. *Kritikerna bör inte få stå oemotsagda* — och det är den saken jag framför allt vill säga med den här artikeln.

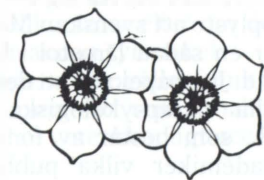
SM

Professor Morris

Författaren Arthur Koestler och hans hustru Cynthia, som båda avled 1982, testamenterade 500.000 pund till en professur i parapsykologi. Universitetet i Edinburgh, Skottland, accepterade donationen, och nu har professuren blivit tillsatt. Innehavare av lärostolen blev psykologen dr Robert Morris, som väntas tillträda i januari, 1986. Han är 42 år gammal och anses vara en samvetsgrann forskare. Han är president i Parapsychological Association och vice president i Society for Scientific Exploration.

Förutsågs Indira Gandhis död?

Förutsåg någon av Amerikas ledande siare mordet på Indira Gandhi? undrar en insändare i Skeptical Inquirer och meddelar att han har alla förutsägelserna av Jeane Dixon och tio andra siare och astrologer för 1984 så som de publicerats i ett par tidningar. Ingen av dem ens nämner Indira Gandhi i sina hundratals förutsägelser.

Lovsång till livet för fred och träd

Med Lena Kristina Tuulse från Växt-
huset som främsta drivande kraft och
programledare tillsammans med artis-
ten Anders Linder gick ett storstilat
fredsprogram av stapeln på Cirkus i
Stockholm söndagen den 12 maj.

Programmet, som fått namnet
"Lovsång till livet", bjöd på många in-
slag i musikens, fredens och den posi-
tiva livssynens tecken. Några axplock
ur rubrikerna: Vad vi behöver för att
leva, Harmoni till medmänniskan,
Kärlek mellan alla raser, Låt freden nå
vår jord. Och ur de medverkandes ska-
ra: Susanne Häll, Ulf Allgulin, Dietrich
Müller, Stockholms kammarkör,
Svenska folkdansens vänner, Swami
Kriyananda och Birgitta Ulfsson.

Lena Kristina, som satsat hårt på ar-
rangemanget, är en av dem som anser

att fred bara kan komma inifrån oss
själva. Hon säger:

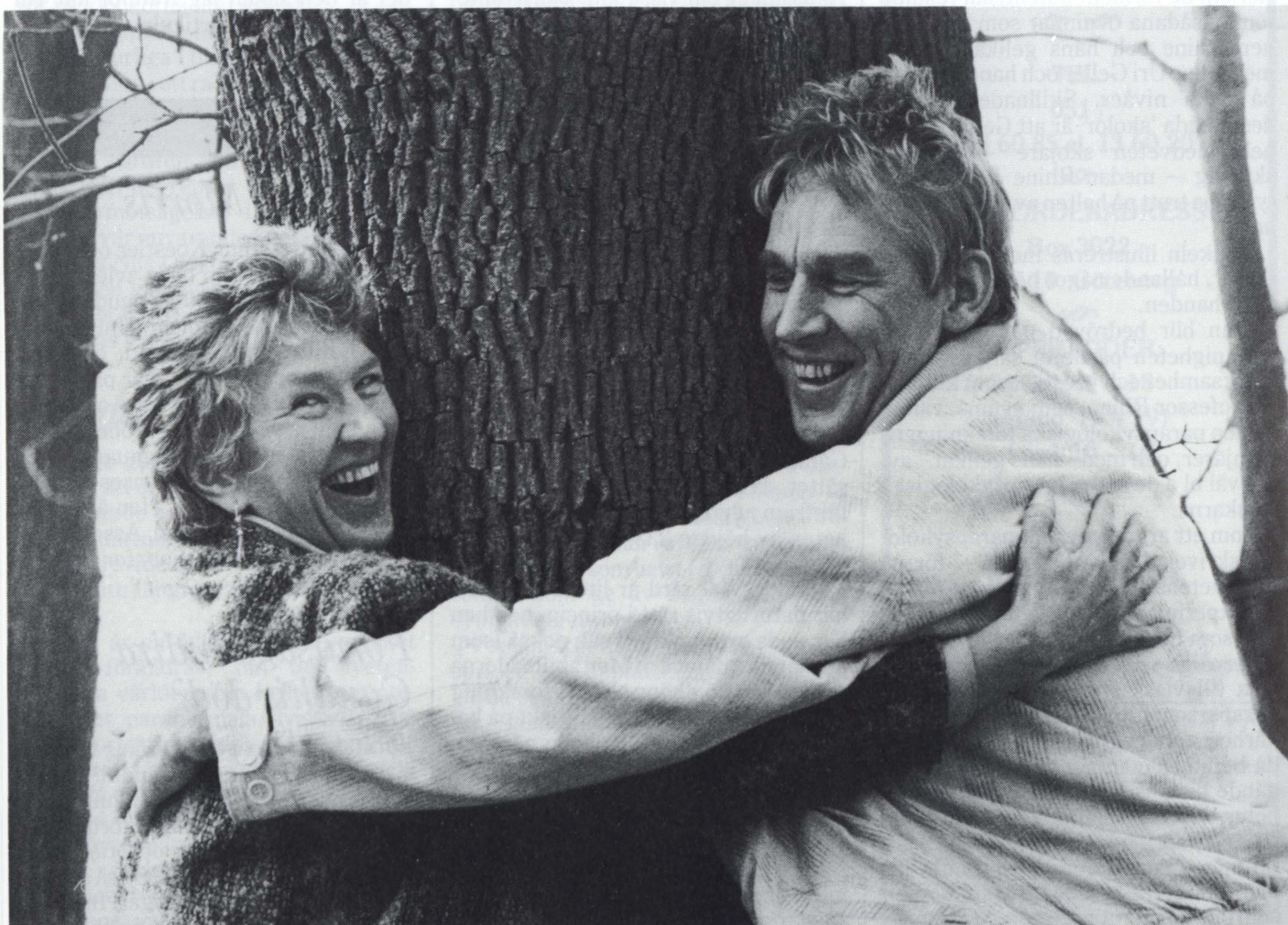
— Det är dags för oss att skifta
människlighetens fokus från rädsla och
misstro till samarbete och tillit. Det
viktigaste steget är att våga gå inåt och
se vem du är, att våga ge upp gamla
läsande, begränsande tankar och före-
ställningar, att bejaka livet i alla dess
fantastiska och mångskiftande for-
mer. Hon menar att om jag — eller du —
har inre harmoni och multiplicerar det
med 4,5 miljarder, som är alla andra jag
eller du i världen, så kan inte jorden bli
annat än en fredlig och underbar plats
att leva på. Var och en av oss är därför
nyckeln till en lycklig framtid!

"Lovsång till livet" hade ett nära
samband med den stora fredsresan
över Europa med de vita bussarna, som

startade samma dag. Den slog också
ett stort slag för trädplantering, som
man sade borde vara en folkrörelse i
alla länder. Trädplantor såldes under
lovsångsdagen i ett slags stafett och till
förmån för projektet Livets träd. Li-
vets träd är ett samarbete mellan folk-
rörelser i Sverige och Wangari Mat-
hais (som fick alternativa nobelpriset
1984) "Greenbelt Movement" i Ke-
nya.

— Wangari är verkligen värd att
stödjas i sitt livsviktiga arbete, säger
Lena Kristina och vill sluta med en upp-
maning till alla läsare att vara med och
plantera ett träd genom ett bidrag till
projektet "Livets träd", postgiro
39659-8.

Åsa Freij

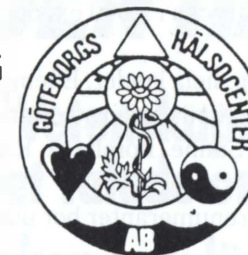

Lena Kristina Tuulse och Anders Linder, omfamnande människans vän, trädet.

WORKSHOPS OCH KURSER

FÖR PERSONLIG
UTVECKLING

ETT MÄNSKLIGT
ALTERNATIV!

PÅ GÖTEBORGS HÄLSOCENTER AB

23-25 AUG. OPENING YOUR HEART.

A WORKSHOP IN CREATIVE HEALING WITH LIN MARTIN

8-9 SEP. DRÖMKURS.

UTFORSKA DINA DRÖMMAR. TED SCHRÖDER, LEG. PSYKOTERAPEUT

13-16 SEP. LIFE QUALITY MANAGEMENT.

HOW TO GET THE VERY BEST OUT OF YOUR LIFE. WITH
ERIC PAUL ROLF TAPESH

28-29 SEP. VÄGA NYA VÄGAR.

MED AVSPÄNNING, MEDITATION, POSITIVT TÄNKANDE OCH
INRE BILDER. NILS-ÖLOF JACOBSSON, LÄKARE OCH FÖR-
FATTARE (MEDARB. I "SÖKAREN")

19-20 OKT. KÄRLEK ÄR ATT SLÄPPA RÄDSLOR.

ATT LEVA I NUET, LEVA KÄRLEKENS VÄG, MED LENA-
CHRISTINA WADEMARK-TUULSE, PSYKOLOG

2-3 NOV. PSYKODRAMA-WORKSHOP.

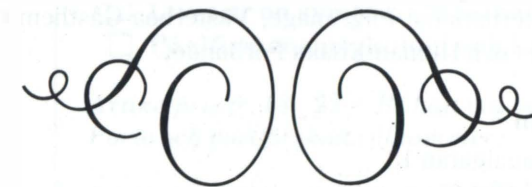
MED CHRISTINA HAGELTHORN OCH JENS FRIMODT (DANMARK)

24-25 NOV. MUSIKMEDITATION FÖR SJÄVLÄKNING

ÖVER DE FYRA ELEMENTEN MED OLE SAXE, HEILPRAKTIKER,
KOMPOSITÖR.

RING 031-28 68 12 OCH BEGÄR PROSPEKT!

GÖTEBORGS HÄLSOCENTER, BREVIKSV. 54, 421 67 V FRÖLUNDA

Annonsera i Sökaren!

Sökaren trycks i 3.600 ex. och säljs i ca 3.000 ex. (Överexemplaren går ut som prov.)

Spridning: hela landet. Exempel Värmland: Karlstad 32, Karlskoga 7, Kristinehamn 7, Hagfors 4, Filipstad 4, Arvika 3, Kil 3, Årjäng 3, Säffle 3 samt 1 i Likenäs, Torsby, Koppom, Åmotfors, Vålberg, Sysslebäck, Charlottenberg, Sunne, Forshaga, Råda och Granbergsdal — summa 77 prenumererande hushåll i Värmland.

Ca 175 prenumeranter bor utanför Sverige.

Sökaren finns i ca 100 bibliotek och skolor.

Några goda skäl att annonsera i Sökaren:

Eftersom det kostar att få tidningen, blir den verkligen läst — även annonserna.

Sökaren är ingen gratis annonstidning. Här drunknar inte annonsören i annonser. Han syns.

Sökaren når ut även till landsorten och småorter, där man exempelvis aldrig ser en gratistidning.

Genom annons i Sökaren stöder annonsören en tidning som på ett positivt intresserat sätt regelbundet behandlar New Age-tankar, levnadskonst, nyandlighet, parapsykologi.

Annonsspriser:

Helsida 1.000:- plus moms = **1.234:60.**

Halvsida 600:- plus moms = **740:75**

Småannonser 20:- per spalt-cm plus moms = **24:70**, men minst 60:- plus moms.

Sökaren kräver inte annonsoriginal. Det går bra med manus.

Bilaga på upp till fyra A 4-sidor kostar 1.000:- plus moms = **1.234:60.**

Sökaren nr 7 kommer ut i mitten av augusti. Vi behöver annonsmaterial senast **5 juli.**

Sökaren nr 8 kommer ut i slutet av september. Annonsmaterial senast **16 augusti.**

Sökaren nr 9 kommer ut i slutet av oktober. Annonsmaterial senast **13 september.**

Sökaren nr 10 kommer ut i slutet av november. Annonsmaterial senast **18 oktober.**

I Sökaren har nyligen bl a följande annonserat:

Institutet för Psykologisk och Parapsykologisk Forskning, Hälsans Förlag, Buddhasasanaförlaget, Nexus, Bokförlaget Logos, Summit Lighthouse, N. U. Yoga Ashrama, Vattumannen, Center för Helhetssyn och Healing, Institut Primal Europeen, Babajis Kriya Yoga, Näckrosen Bokhandel, Stiftelsen Tibetanens Bokfond, Vipassana Meditationsläger, Marieborgs folkhögskola, Hälsohemmet Igelkotten, Cheop Institutet, Zenbuddhistiskt Center i Stockholm, Stiftelsen Pedagogisk Utveckling, Kursgården Lindsberg, Studieförlaget, Wäxthuset Kaprifol, Utan Gräns, Re-Kreativ Ferie, Livskraft förlag, Bokförlaget Åsak, Lectorium Rosicrucianum, Zindermans förlag, ICA bokförlag, Teosofiska Bokhandeln Studio, H-gården, Edista, Skandinavisk Yoga och Meditationsskola, International Pilgrimage, Västerboa Gästhem (Ambres), Psi-cirkeln, Vedanta Service, Livets skola, Mot Ljuset och Human-Etiska Förbundet.

Sökaren

Östra Kanalgatan 18
652 20 Karlstad
Tel. 054-11 16 89

Humor måste vi ha

Amerikanen Joel Goodman är humorlärare. "Den som skrattar överlever", är hans budskap.

På sina seminarier "Kraften i humor och kreativitet" hjälper han människor att utveckla sitt sinne för humor och använda det i det dagliga livet.

Det finns enligt Goodman tre goda skäl för att utveckla förmågan att skratta:

1. Det är hälsosamt att skratta. Studier som gjorts har visat på samband mellan humor och förmågan till självläkning.

2. Humor gör inläring maximalt framgångsrik. Humor i klassrummet exempelvis minskar disciplinproblem, ökar förmågan att lyssna och lättar kraven på eleverna att vara perfekta.

3. Humor är en väg att lätta på spända situationer. Genom att bemöta aggressiva människor med humor i stället för att ta illa upp kan vi undvika konflikt utan att kompromissa med våra goda ideal.

Källa: Leading Edge, 7 januari 1985.

De framgångsrika

Några forskare vid Chicagouniversitetet har under ledning av Benjamin Bloom nyligen avslutat en femårig studie av 120 framstående konsertpianister, olympiasimmare, skulptörer, tennisspelare, neurologer och matematiker. Studiens syfte har varit att få en bild av hur naturliga förutsättningar blir till ypperliga resultat. Forskarna intervjuade familjemedlemmar och lärare till de framgångsrika personerna. De väntade att få höra talas om barn vilkas talanger var synliga redan vid tidig ålder, men i stället fick de höra berättas om hängivenhet och oböjlig ambition.

Forskarna fick klart för sig att utvecklandet av en talang är en ytterligt lång process. Och det är beslutsamheten som framgången kommer an på mer än på medfödd begåvning. De barn som lyckades senare i livet var inte alltid de som ansågs ha de största förutsättningarna. Men de var de ihärdigaste och ivrigaste.

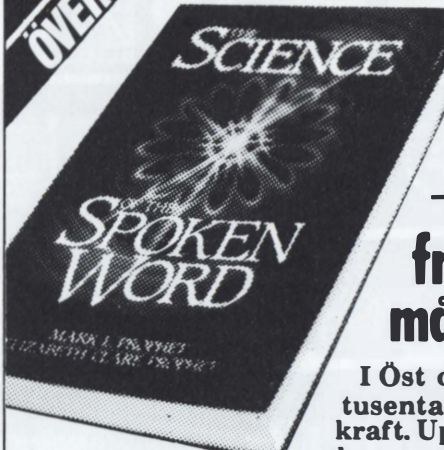
— Nästan vem som helst kan lära sig vad också alla andra kan lära sig, om han bara får stöd och uppmuntran av sin omgivning och överhuvud taget gynnsamma yttre förutsättningar, menar Benjamin Bloom.

Det finns alltså, enligt Bloom, stora likheter mellan de flesta människors inlärningsförmåga.

Källa: Leading Edge, april 22, 1985.

SVENSK ÖVERSÄTTNING

NU ÄR DEN HÄR!

"Vetenskapen om det talade ordet"

— Boken som lär dig frigöra dina inre förmågor.

I Öst och Väst har män och kvinnor i tusentals år använt sig av Ordets helande kraft. Upptäck denna urålderliga kunskap som befriar dig från rädsla, tvivel, sjukdomar, depressioner och andra begränsningar.

Denna praktiska handbok innehåller bl a:
Speciella instruktioner i hur du lär dig frigöra det violetta ljuset - en högfrekvent andlig energi som renar nervsystemet, hjärta och sinne.
Övning för stärkande av auran.
Instruktioner i betydelsen av rätt andning, rytm, hållning och visualisering vid givande av mantran.
Hur man övervinner rädsla genom åkallan.
Lektioner i Ordets helande kraft, för att bemästra både personliga och planetariska problem.
Lektioner i hur kraften av denna energi hjälper dig till självmästerskap och visar vägen till ditt inre Jag.

DEN MÄKTIGASTE
KRAFTEN I UNIVERSUM
ÄR DIN ATT BEFALLA
IGUDS NAMN.

Skicka kupongen till: Summit Lighthouse,
Grävlingsv. 44, 181 37 Bromma el. ring 08-25 76 99

JAG BESTÄLLERANTAL EXEMPLAR á 110:-

Namn

Adress

Kom och möt det Stora Vita Brödraskapets budbärare i Stockholm i höst!
Elizabeth Clare Prophet håller Healing seminarium 18 - 20 oktober.

Koncentrerad upplysning i livsfrågor som alla sökare funderar på:

- Artiklar:**
- ☐ Kärleken mellan Tvillingsjälur och Själsfränder.
 - ☐ Karma, Reinkarnation och Livets mål.
 - ☐ Jesus förlorade år.
 - ☐ Människans Aura.
 - ☐ Fysiska och andliga metoder till naturligt helande.
 - ☐ Livet är en symfoni - Musikens makt och inflytande i kosmos.
 - ☐ Pacifismens psykologi och kärnvapenkrigets strategi.

Artikelpreis fr. 18 - 22:-. Rabatt vid beställning av 3 ex. eller fler.
 Porto och postförskott tillkommer

Intresset för astrologi ökar i Sverige. Om detta vittnar de böcker som ges ut i ämnet, även av de största och mest ansedda förlagen. — Astrologiböcker är det vi säljer mest av, säger de på Vattumannen. Foto Per Frisk.

Yvonne Marcus:

Astrologisk litteratur på svenska

Den äldsta boken i den här översikten kom ut 1958. Det är Sola Nilssons *Året, månaden och dagen* (Bokförlaget Litteris, 144 s) en mycket lättläst solteckenbok som talar om vad som kännetecknar personer födda i de olika djurkrets-tecknen. "Över hela världen upplever astrologin en renässans", står det på omslaget. Priset på boken var 14:50.

1963 utgav religionshistorikern Leif Zeilich-Jensen en bok med namnet *Astrologie* (Capricornus). Den redovisar den medeltida tolkningstekniken och innehåller hustabeller. Det var den första boken om astrologi på svenska — fränsett solteckenböcker i populär stil.

1972 kom Traude Schneider och

Gun Årestad med *Astrologiska porträtt* (Trevi, 108 s, 29:-) en mycket enkel bok som Sökaren i sin recension bedömde som "onödig". Traude Schneider har också gett ut *Horoskopboken* (Saxon-bok, B. Wahlströms, 1980). Om den skrev Sökarens recensent att det rörde sig om "astrologi i dess allra enklaste och mest vulgära form". Den vänder sig till kvinnor. Undertiteln är "Kvinna, sådan är du, din man, ditt barn, ditt jobb".

Den norska astrologen Rigmor Elisabeth Aster Wighs *Mellan oss och stjärnorna* (Bonniers 1974, 192 s, 90:-) ger en lättfattlig överblick av tecken, planeter och en del aspekter samt även anvisningar om hur man räknar ut sitt

horoskop.

1974 kom också Derek och Julia Parkers *Astrologisk handbok* (Globen, cirka 299:-) ett praktverk i stort format, utgivet på flera språk, i Sverige av ett dotterföretag till Generalstabens Litografiska Anstalt! Denna bok innehåller hundratals bilder i färg och svartvitt och har tabeller som gör det möjligt för läsaren att ställa ett korrekt horoskop. Av Derek och Julia Parker finns också *Zodiakbiblioteket* (12 delar, ett för varje soltecken, Esselte, 33:- per del) som presenterar zodiaktecknen på ett enkelt sätt.

Ett förlag som i flera år satsat mycket på astrologi är Larsons. Men man undrar varför detta förlag inte ger ut

verkligt djuplodande verk. Bland Larsons författare finner man Ulla Sallert, som skrivit en solteckenbok, vilken inte alls är dålig i sitt slag, men inte kan mäta sig med exempelvis Linda Goodmans *Soltecken* (Bernces, 408 s, 130:-) som är en internationell bästsäljare. Sallerts bok heter *Astrologi — ett sätt att leva* och kostar ungefär 90:- i bokhandeln. Den kom 1974.

Astrologins grunder av Marc Edmund Jones (Larson, 1977, 150 s, 95:-) är en klassiker bland nybörjarböckerna, som dock snart inte längre är aktuell.

Astrologi för två av Lois Sargent (Larson, ca 92:-) är den enda synastri-boken på svenska. (Synastrisk astrologi handlar om hur man jämför två horoskop med varandra.) Det är en trevlig men i alla avseenden mycket tunn bok.

Birgitta Hanssons *Astrologi från början* (Larson, 1984, 140 s, 95:-) tillför inte astrologin i Sverige något nytt förutom ett krav på mera etik bland astrologer.

Allemans bok om astrologi av Sheila Geddes (Liber, 1976, 96 s, 46:-) är en av de billigaste, tunnaste och mest kända böckerna i ämnet. Den ger en enkel men tydlig överblick av vissa delar av astrologin; inget för den seriöst intresserade.

Stefan Stenudds *Ställ ditt horoskop* (Norstedts, 1979, 181 s, 135:-) och *Tolka ditt horoskop* (Norstedts, 1982, 183 s, 135:-) hör till de böcker man oftast finner på bibliotekens hyllor. Ställ ditt horoskop var en av de första böckerna på svenska som bidrog till att sprida astrologin på ett populärt sätt till en bredare publik. Biblioteken köpte t ex in 800 exemplar. Med den boken kan man själv ställa sitt horoskop (den innehåller tabeller) och med Stenudds andra bok kan man nöjaktigt tolka sitt horoskop. En fördel med Stenudd är att han har humor och en distans till ämnet. Men för den mycket seriöst intresserade kan hans böcker kanske inte rekommenderas.

Erik Hesser, som medverkade som astrolog i TV-serien *Mitt i planeten* hösten 1983, men hoppade av eftersom han inte tyckte att programmet var seriöst nog, utkom vid samma tid med *Astrologins ABC* (Larson, 152 s, 95:-). Det är en nybörjarbok som behandlar en del av de faktorer som astrologin räknar med.

Åke Ohlmarks *Stjärnornas horoskop* (Sjöstrand, 190 s, 32:-) innehåller inte mycket för den som vill tolka och förstå sitt eget horoskop. Den är däremot intressant för den historiskt intresserade. Författaren bygger på den folkliga och spådomsinriktade 1800-talsastrologin. En alltigenom trevlig bok. Ohlmarks har också, på samma

förlag, gett ut *Stjärnornas budskap* med undertiteln "De allra nyaste rönen och förutsägelserna inom astrologin". Den återger den italienska astrologen Linda Wolds beskrivningar av de tolv zodiaktyperna och innehåller även mycket om Nostradamus och om numerologi.

Reinhold Ebertins *Kosmopsykologi* (Föreningen för astrobiologi, 1980, 162 s, 95:-) är en av ljusglimtarna på den svenska astrologihimlen. Den innehåller en på psykologisk teori grundad tolkningsprincip, som enkelt formuleras för läsaren. Denna tolkningsprincip kan också tillämpas i praktiken.

Livskraft förlag, som inte kan anklagas för att inte våga satsa på avancerad astrologi, utkom hösten 1984 med den utmärkta boken *Horoskopets symboler* av den världskände amerikanske astrologen Robert Hand. Han räknas av många astrologer som den störste inom sitt område i västvärlden idag. Hans omfång och bredd imponerar i alla avseenden, trots vissa uppenbara skavanker i bland annat hans psykologi. Han har gjort ett imponerande försök att förena jungiansk psykologi med astrologi. Denna bok är något för den vetgirige. Den tar upp de flesta av de faktorer som moderna astrologer tar hänsyn till.

I 80-talets flod av astrologisk litteratur på svenska observerar man kanske särskilt *Astrologins verklighetsförankring* (Spektra, 235 s, 115:-) av Robert Malmström, naturvetenskaplig journalist. Det är en kritiskt hållen men välvilligt inställd bok, som är bra för den som vill få reda på vilka samband som finns mellan astronomi och astrologi.

Mario Paltrinieris *Astrologi i praktiken* (Liber, 200 s, 225:-) är ett praktverk som innehåller tabeller vilka gör det möjligt att upprätta ett horoskop. Den har många fina gamla bilder som gör boken till en prisvärd presentbok. Bilder verkar annars vara något som svenska förlag i allmänhet tror att köparna inte är intresserade av.

Av Ann Henning, som är den engelska tidningen *Vogues* astrolog, utkom 1983 på svenska *Modern astrologi* (W & W, 260 s, 160:-) en trevlig men kvalitetsmässigt tunn bok. En utomordentligt rolig bok är *Kärleks-tecken* av Martine (Bernces, 1983, 223 s, 105:-) som författarinnan tillägnat "alla män jag känt". På Askelin & Hägglund har *Österländska horoskop* av Riita Immonen, en översättning från finskan, utkommit. Boken handlar om österländsk astrologi, vilken skiljer sig från den västerländska. Den bygger på kinesisk filosofi och kinesiska måntecken. 1982 gav förlagshuset Fyrus ut Jan Kurrells *Astrologi*, en översättning från engelskan. 1982 kom också *Plane-*

Yvonne Marcus, som har ett positivt intresse för astrologi, har hittat 39 böcker om stjärntydarkonsten. Foto Anette Palm-Wigardt.

ternas inflytande av Eleanor Kirk (Rediviva). På förlaget Fabel kom 1984 *Vilket tecken är du född i?* och *Kinesiska horoskop* av Hans Wilhelm, två böcker innehållande astrologisk humor, översatta från engelskan — skojiga teckningar på varje sida, med roliga texter. Lindblads förlag gav 1984 ut två böcker av Ann Petrie, *Sådan är du*, *Stjärntecknen berättar* och *Sådan är du i kärlek*. *Stjärntecknen berättar*, översatta från engelskan. Av Linda Goodman finns på svenska *Bernces astrologiserie*, bestående av en liten bok för varje soltecken (1983).

Flera svenska astrologer har försökt sig som författare. Bert Yoga Jonson utkom 1982 på Zindermans förlag med *Astrologi* (155 s, 95:-) som är en enkel bok för den absolute nybörjaren. Tolkningarna saknar en djupare förankring i psykologisk kunskap. *Horoskopets grunder* (BonnierFakta 144 s, 90:-) är skriven av Yngve Engström, ordförande i Astrologiska Föreningen. En hel del av den astrologiska litteraturen utgörs av ett hopkok på tidigare publicerad litteratur i ämnet, i bästa fall arrangerat på ett nytt och annorlunda sätt. *Horoskopets grunder* är en sådan bok, en mycket enkel framställning för nybörjaren. Man är besviken över att Bonniers förlag inte haft litet högre ambitionsnivå. I astrologibokfloden finns även ett verk av Klas Bergman, *Ditt horoskop och ditt öde* (Fingraf, 180 s). "En i högsta grad umbärlig bok" skriver recensenten i Bokrevy. Erica Ekedahls *Astrologiska nycklar* (Nybloms, 159 s, 52:-) innehåller tabeller för att ta ut sol- och måntecknen, samt tolkningar av dessa faktorer. Tyvärr är boken så enkel att den bidrar till att ge astrologin vanrykte. Gunnel Söderström har i år utgett *Astrologihandbok* enligt vad vi sett i annonser.

Michael Almqvists *Astrologi* (Le-genda, 1984, 302 s, 135:-) är prisvärd

Robert Hand utanför Vattumannen. Foto Per Frisk.

av flera skäl. Den innehåller tabeller och olika sorters latituder och longituder så att man kan upprätta ett horoskop själv. Där finns också ett antal stringenta tolkningar av ett imponerande antal horoskopfaktorer. Dessa

inkluderar soltecken, planeterna, planeter i tecken, aspekter och hus, ascendenten och husspetsar i olika tecken, element, tillstånds- och husdominans, retrogradation och aspektmönster m m. Viktigast är dock att den innehåller en psykologiskt grundad tolkningsmodell och teori. Detta gör det möjligt för läsaren att själv tolka horoskop, något som astrologiboksförfattare annars i allmänhet "glömmer bort" att lära ut. Boken innehåller också ett antal roliga och instruktiva exempelhoroskop av kända och okända personer, samt astrologins historia. Almqvist är inte någon fanatiker, utan har en i dessa sammanhang befriande distans till ämnet, och han vågar allvarligt ställa frågan hur tolkningar överhuvud taget är möjliga.

Professor H. J. Eysencks och doktor D.K.B. Nias *Astrologi: vetenskap eller vidskepelse?* (NoK, 1984, 242 s, ca 140:-) är en välbehövlig luftrensare. Eysenck, som är en ledande brittisk psykolog, blev intresserad av astrologi genom sitt möte med forskarna Michel och Francoise Gauquelin för några år sedan. Boken kan i hög grad ses som en frukt av detta möte. Den inventerar den vetenskapliga forskningen rörande astrologin, och för många "troende" verkar en del av innehållet säkert som en kalldusch. Men vad gör det? Den som verkligen söker efter sanning har ju inget emot att få reda på sanningen. Men även för astrologins fiender finns anledning att läsa boken, eftersom den faktiskt visar att det finns vissa vetenskapliga stöd för en del av astrologins påståenden.

I det här sammanhanget skulle jag vilja passa på att säga att både astrolo-

gins vänner och dess fiender har visat en övertro på möjligheten att genom studium av en eller ett par faktorer kunna bevisa resp. motbevisa astrologin. Astrologin är ett sammansatt system som inte bör bedömas genom att man tar ut en eller ett par faktorer.

Till sist: Som de bästa astrologiska författarna på svenska skulle jag vilja nämna Robert Hand, Erik Hesser, Reinhold Ebertin, Michael Almqvist och Eysenck/Nias.

(För övrigt har Sverige sedan något år en tidning i veckotidningsstil som heter *Astrologen*. Den kan köpas där tidningar säljs och vänder sig till en bred publik med ett enkelt intresse för ockulta ting.)

Adresser till föreningar och bokhandlare som specialiserat sig på astrologi:

Astrologiska Föreningen, c/o Margareta Granström, Råbykorset 52, 724 69 Västerås
Skandinavisk Förening för Astrologi, Box 3190, 400 10 Göteborg, tel. 031-13 28 04
Sveriges Astrologiska Riksförbund, Anders Ekström, Box 4063, 182 04 Enebyberg

East & West Bookshop, Nybrogatan 26, Stockholm, tel. 08-63 96 69
Näckrosens Bokhandel, Storgatan 10, 400 10 Göteborg, tel. 031-13 60 85
Vattumannens Bokhandel, Drottninggatan 83, Box 45096, 104 30 Stockholm, tel. 08-10 96 15
Era Nova, Kasarmik. 2, SF-00 140 Helsingfors, Finland.

Förlagsröster om astrologiböcker

Hur ser förlagen på sin utgivning av astrologiböcker?

Märta-Stina Danielsson på Wahlström & Widstrand, förläggare till Ann Hennings "Modern astrologi", säger:

— Vi är ett allmänt bokförlag som ger ut titlar av alla de slag, och astrologi är ett ämne som intresserar många idag. Varje människa får naturligtvis själv ta ställning till vad hon vill tro på och använda sig av. Det är ju ingen som tvingar någon att köpa en bok här i landet, men det skall finnas ett utbud av människors tankar och idéer att ta del

av för de intresserade, och i det sammanhanget tycker jag att Ann Hennings bok fyller en plats. Den säljer också riktigt bra.

Per Osvaldson på Norstedts förlag, med Stefan Stenudds två böcker, säger så här:

— Vi tillhör inte de förlag som ger ut sådan här litteratur, egentligen. Vi är tveksamma, men det finns skilda meningar på förlaget. Stefans böcker har vi övertagit från A W E Gebers, som ingår i koncernen. Men jag är ganska

glad åt hans böcker, för jag tycker han skriver trevligt. De har också sålts bra, "Ställ ditt horoskop" i cirka 10.000 exemplar hittills och "Tolka ditt horoskop" i cirka 5.000. Om vi tycker att vi sprider vidskepelse? Nej, så allvarligt ser vi inte på det.

Gunvor Grenholm på Bonniers, som är förläggare till Yngve Engströms "Horoskopets grunder", säger följande:

— Jag redigerade en gång i tiden Rigmor Wighs "Mellan oss och stjärnorna". Den utgivningen var ett resul-

tat av en pristävling som vi deltog i tillsammans med några andra nordiska förlag. Vi hade på förhand åtagit oss att ge ut de böcker som valdes ut i pristävlingen.

— Från Yngve Engström fick vi in ett manuskript, som vi bedömde på sedvanligt sätt. Vi tyckte det var en bra handbok, som talar om hur man ställer ett horoskop. Vi har gett ut ridböcker, kokböcker, trädgårdsböcker — så varför inte en bok om hur man gör sitt horoskop? Många människor är ju intresserade av detta.

Gunvor Grenholm tycker att horoskopboken är "en liten krumelur", ingenting viktigt. Fast, tillägger hon, för många människor kan astrologi vara viktigt. Det kan hjälpa dem att hitta en identitet, något av värde i sig själva.

Ulla Eklöf på Liber, som tillhör Procordia-gruppen, f d Statsföretag, säger:

— För flera år sedan gav vi ut en serie praktiska handböcker i populära ämnen, och i den serien ingick Sheila Geddes astrologibok. Den stora itali-

enska boken "Astrologi i praktiken" av Paltrinieri, kom vi med vid en tid när vi gav ut praktböcker, vilket vi inte längre gör. Vi fick mycket positiva utlåtanden från lektörer och andra som läste Paltrinieris bok, så vi lät översätta den. Idag skulle vi inte ge ut en astrologibok, eftersom vi är ett typiskt fackboksförlag.

Libers två astrologiböcker har gått bra att sälja. Praktverket har ingått som ett alternativt erbjudande av Månades Bok och sålts ut.

Larsons förlag har gett ut fem astrologiböcker. Robert Larson vill inte nämna några upplagesiffror, men Ulla Sallerts solteckenbok, som var förlagets första inom ämnesområdet, har tryckts i tio upplagor.

Robert Larson är personligen övertygad om astrologins värde.

— Astrologin kan ge oss många fina lärdomar om oss själva, anser han, kunskap som vi inte kan få på något annat sätt. Astrologin behövs i vår tid som ett komplement till annan psykologisk

kunskap. Därför är det synd att den så ofta ses över axeln. Det är inte motiverat. En öppnare inställning skulle gagna människor och samhälle.

— Astrologin bygger på erfarenhet. Den är, som Erik Hesser har uttryckt det, ingen vetenskap i vedertagen mening, utan snarare en vetenskap. Genom att människor oupphörligt studerat de astrologiska sambanden under tusentals år har vi ärvt en kunskap som testats om och om igen.

— Om du får ditt horoskop ställt av en seriös astrolog, så får du en objektiv bild av dig själv menar Robert Larson. Du får en chans att se dig litet grand utifrån, såsom i en spegel.

— Och hur många gånger har det inte hänt att en nergången människa genom en astrolog blivit uppmärksam på utvecklingsmöjligheter som hon inte tänkt på eller kanske inte tagit på fullt allvar tidigare! Hon får nytt livsmod. Hon inser att hennes situation inte är så hopplös som hon trodde.

SM

Skeptiker om astrologin

Den amerikanska skeptikerorganisationen CSICOP har sänt ut en uppmaning till alla nordamerikanska tidningar som publicerar horoskop — omkring 1.200 stycken — att alltid införa upplysningen att den astrologiska spalten endast är avsedd som underhållning och att uttalandena där saknar vetenskaplig grund. Med uppmaningen följde ett brev, underskrivet av filosofiprofessorn Paul Kurtz, som är CSICOPs ordförande, och Andrew Fraknoi, en astronom, där de motiverar organisationens inställning till astrologin.

Astrologin som den är idag, skriver de, härstammar i stort sett från Ptolemaios nedteckningar på 100-talet e. Kr. Den grundläggande tanken är att planeternas ställning på himlavalvet vid tiden och platsen för födelsen inverkar på eller svarar mot individens personlighet, utseende, hälsa, yrke och framtida öde. Inom den klassiska astrologin betraktades jorden som universums centrum med planeterna, stjärnorna, solen och månen kretsande runt jorden. Himlakropparna betraktades ursprungligen också som gu-

domliga med magiska egenskaper. Mars, som uppfattades som röd, representerade krigsguden och utmärkte mod och aggression. Venus, som var mild och vit, sågs som kärlekens och skönhetens gudinna.

Vår tids astronomi har motbevisat astrologins nyckelprincip att jorden är centrum i vårt solsystem, påpekar Kurtz och Fraknoi. Vi vet nu att planeterna, inklusive jorden, cirkulerar runt solen. Dessutom har nya planeter upptäckts, som var okända för äldre tiders astrologer, nämligen Uranus, Neptunus och Pluto.

Vi vet numer också att en människas personlighet och yttre karakteristika bestäms av arv från båda föräldrarna och av inverkan från miljön, och vi vet att det inte finns någon märkbar fysisk inverkan på jorden från planeterna, skriver Kurtz och Fraknoi. Det är faktiskt så att gravitationskraften från förlösningsläkaren på det nyfödda barnet är mycket större än gravitationskraften från den närmaste planeten i världsrymden.

Vetenskapliga tester av astrologiska påståenden har gett negativa re-

sultat. Astrologer säger att personer som fötts under vissa tecken har en tendens att välja vissa yrken mer än andra. Om det finns någon sanning i astrologin, skulle man vänta sig att exempelvis vetenskapsmän och politiker tenderar att födas vid vissa speciella tider. Men så är inte fallet. Kurtz och Fraknoi nämner att en undersökning av 16.634 vetenskapsmän och 6.475 politiker har visat att deras födelsetid är spridd över året slumpmässigt, precis som man kunde vänta sig, om astrologin inte stämmer.

Astrologer säger också att vissa tecken passar särskilt bra ihop och att vissa andra tecken passar dåligt ihop. Det har gjorts en undersökning av 2.978 ingångna äktenskap och 478 skilsmässor, där resultatet blev att astrologernas påståenden inte bekräftades.

Astrologer gör inte sällan förutsägelser om framtiden. En undersökning av 3.011 specifika förutsägelser, gjorda av välkända astrologer, har visat att endast 10 procent av dem gått i uppfyllelse. Att resultatet är så dåligt meddelas aldrig av de tidningar som

publicerar förutsägelser av det här slaget.

Varför tror då många människor på astrologin? Enligt Kurtz och Fraknoi beror det på att astrologiska uttalanden är så vaga och allmänt hållna att de kan passa på vem som helst. Det finns också undersökningar som visar att folk har en tendens att acceptera utsagor om sin karaktär som sanna, om de får veta att utsagorna har en astrologisk grund.

Men varför bekämpa astrologin, om den nu har ett positivt värde för en del människor?

— Amerika har den mest avancerade vetenskapen och teknologin i

världen, svarar Paul Kurtz i en intervju. Om Förenta staterna skall kunna behålla denna ledande ställning, är det av väsentlig vikt att unga människors uppfattning om världen grundas på tillförlitlig vetenskap. Det är olyckligt när människor låter tillit till föräldrade mytologier bestämma sitt liv.

— Vi anser att tidningarna har ett ansvar inför sina läsare att ge dem en riktig bild av världen så som vetenskapsmännen idag förstår den, säger Kurtz också.

Källa: Skeptical Inquirer, vårnumret 1985.

slöt att anta McCalls utmaning och göra ännu ett prov av hans förmåga. McCall var mycket intresserad och stödde ivrigt de båda forskarnas projekt.

Tolbert vände sig till deltagare i en inledande kurs i astronomi för att få försökspersoner till experimentet. Ett krav, förutom de ovan nämnda, var att de skulle känna till sin födelsetid på 15 minuter när. Sedan studenterna skriftligt svarat på frågor från experimentledarna visade det sig att 80 personer svarade mot kraven. Dessa fick lämna ytterligare upplysningar om sig själva och visa upp födelseattest eller något annat dokument som styrkte deras uppgifter om födelsetid.

33 studenter besvarade frågorna och kunde delta i provet. En sekreterare fick i uppdrag att skriva ut födelse-data för studenterna samt enligt ett speciellt system ta fram tre falska födelsetider för var och en av dem. Varje student fick alltså fyra födelsetider, varav en var den rätta. Listan med födelseuppgifter överlämnades till McCall, som gjorde fyra horoskop för varje student. Sedan fick McCall träffa och intervjua studenterna under två eftermiddagar. Cirka fem minuter ägnades åt var och en. 28 studenter fullföljde experimentet.

Forskarna, Ianna och Tolbert, försäkrade sig under hela experimentet om att astrologen var helt nöjd med uppläggningsen och med valet av personer.

Efter den sista intervjun jämfördes studenternas riktiga födelsetider med de tider som astrologen valt. Det visade sig att McCall hade valt rätt för sju av de 28 studenterna. Det var ett resultat som inte var bättre än man kunde vänta av ett slumpmässigt gissande.

McCall var nedslagen när slutresultatet var klart. Men han håller fast vid att astrologin fungerar. Han förklarar i ett brev att det är ett faktum att han vid flera andra tillfällen lyckats med det som han skulle göra under experimentet. Han kan inte förklara varför han misslyckades, men tror att det kanske berodde på dålig sömn och för mycket kaffe, även om han inte kände sig i dålig form under experimentet.

Till skillnad från McCall var de två forskarna nöjda med experimentets resultat. De säger att än en gång har astrologin inte klarat ett vetenskapligt prov. Med vetenskapliga metoder har man kunnat visa att astrologin inte fungerar.

Källor: "A Small-Scale Test Of an Astrological Claim" av James Randi i Skeptical Inquirer, sommarnumret 1983, samt "A Retest of Astrologer John McCall" av Philip A. Ianna och Charles R. Tolbert i Skeptical Inquirer, vinternumret 1984-85.

Djur i försök

Minst 447.542 djur användes i vetenskapliga försök i Sverige 1984. Det avslöjar tidningen Djurens Rätt, nr 1, 1985. Nordiska Samfundet Mot Plågsamma Djurförsök granskar alla anmälningar och ansökningar till de djurförsöksetiska nämnderna och kan på så sätt se hur många djur som *beräknas* komma till användning i varje projekt. I verkligheten torde ännu fler djur användas.

Betydligt mindre än hälften av djuren, 192.857, har fått sina öden behandlade av en etisk nämnd. 254.685 djur har använts utan att någon etisk nämnd varit informerad.

Litet mer än hälften av djuren, 246.698, har använts av läkemedelsindustrin.

Utöver dessa siffror tillkommer ett okänt antal djur som Försvarets forskningsanstalt använder i hemligstämplade krigsexperiment.

Följande djurarter har använts: 1.267 apor, 5.180 fiskar, 627 fåglar, 415 får, 109 getter, 2.186 grisar, 744 grodor, 4.165 hamstrar, 1.454 hundar, 119 hästar, 12.223 höns eller kycklingar, 15.683 kaniner, 2.444 katter, 29.185 marsvin, 182.937 möss, 410

nötkreatur, 186.027 råttor och 2.367 övriga djur (bl a ren, mink och igelkott).

Gray Barker död

I januari 1984 avled Kenneth Arnold, vars observation från ett flygplan av oidentifierade flygande föremål 1947 inledde den moderna UFO-eran. Och i december förra året dog Gray Barker, en av de män som satt sin prägel på åtminstone en del av UFO-intresset i Amerika. 1956 utgav han "They knew too much about flying saucers" (de visste för mycket om flygande tefat) på sitt sätt en klassiker. Han skrev också några andra UFO-böcker och utgav tre tidskrifter: The Saucerian, Saucer News och senast Gray Barker's Newsletter. 1962 utgav Barker Albert K. Benders bok "Flying Saucers and the three men" (flygande tefat och de tre männen).

Barker, som var född 1925, hade en stark dragning till de spännande och kusliga aspekterna av UFO-gåtan, och detta färgade hans aktiviteter. Han rapporterade inte och tog inte ställning med någon vetenskaplig noggrannhet. Särskilt intresserade han sig för de

"män i svart" som påstods uppsöka vittnen och UFO-forskare och skrämman dem till tystnad. Han hittade åtskilliga sådana historier, mer eller mindre tvivelaktiga.

inga seriösa, kvalificerade forskare har någonsin rapporterat hotfulla besök av män i svart.

Kraft

Statens kulturråd har för budgetåret 1985-1986 delat ut 9 miljoner kronor kraft till 183 s k kulturtidskrifter. 65 tidskrifter har fått avslag på ansökan (några av dessa har istället erhållit organisationstidskriftsstöd).

Astrologen	0
HEF-Eko	0
Sökaren	35.000
UFO-Sverige-Aktuellt	0

Från presstödsnämnden, som delar ut sammanlagt 38 miljoner kronor kraft till 470 organisationstidskrifter, har bl a följande erhållit stöd, baserat på upplagestorleken.

UFO-Sverige-Aktuellt	10.922
UtanGräns	9.317

Astrolog misslyckas i prov

Hösten 1982 fanns i tidningen Washington Post en annons som kritiserade vetenskapsmännens inställning till astrologin. Annonssören utmanade astronomen George Abell och andra "så kallade vetenskapsmän" att göra ett prov med honom så att det "en gång för alla kunde bevisas att det finns en vetenskaplig grund för astrologin". Annonssören, som var astrologen John McCall, meddelade att han hade erbjudit sig att demonstrera astrologins verklighetsförankring för 29 av de mest ansedda institutionerna i Amerika, inklusive Kalifornienuniversitetet i Los Angeles, där dr Abell håller till. Erbjudandet hade mötts med total tystnad.

I annonsen skisserade McCall det prov han önskade: "Låt en person skriva ned tid och plats för sin födelse samt dessutom fyra tidpunkter på dagen — varav en skall vara den riktiga födelsetiden. Genom att studera ansikte och kroppsbyggnad på denna person samt rådfråga astrologiska tabeller kan jag tala om vilken tidpunkt på dagen som är den rätta födelsetiden." McCall påstod att han kunde göra sina uttalanden med över 80 procents säkerhet.

George Abell svarade så snart han uppmärksammats på annonsen. Han ville inte själv testa McCall, utan överlät detta åt illusionisten James Randi.

I februari 1983 gjordes provet i Randis hem. Det omfattade fem personer, som valts av Randi. Av försökspersonerna krävdes att de skulle ha fötts naturligt, inte med kejsarsnitt eller under inverkan av kemiska medel, att de inte var senila och att de var av kaukasisk,

d v s västerländskt vit ras.

En dag när snöstorm ven kring knutarna anlände McCall till Randis hem. Han tillkännagav glatt att han just hade konsulterat stjärnorna och funnit att tecknen pekade på en mycket god dag för honom. Han skulle inte ha klarat detta följande dag, som var ogynnsam för hans del.

McCall godkände experimentet och deltagarna, och han fick veta att det fanns födelseattester för deltagarna, vilka kunde visas upp så snart experimentet var avslutat. McCall satte igång. Han jobbade hårt över sina tabeller, bladdrade fram och tillbaka i sina böcker och slog då och då på sin kalkylator. Han tittade noga på försökspersonerna, rynkade pannan och klottrade ner egendomliga symboler i ett anteckningsblock. Till slut kunde han tillkännage vilken av de fyra tidpunkterna för födelsen som var den rätta för de fem personerna.

När sanningens minut kom, visade det sig att vinnaren var — inte astrologin och John McCall, utan i stället slumpens lagar. Endast i ett av fallen hade han lyckats träffa rätt.

När det visade sig att han misslyckats, hade McCall invändningar mot försökets uppläggning. Han ansåg att tre av personerna inte svarade mot hans krav. De var inte rasrena, vilket gjorde uppgiften svår. Dessutom var det ett för litet antal personer i försöket. På grund av McCalls invändningar diskuterades det att göra ännu ett prov, denna gång med fler personer, men det blev inte av — inte förrän astronomerna Philip A. Ianna och Charles R. Tolbert vid Virginiauniversitetet be-

DET FINNS INGEN ANLEDNING ATT LITA PÅ INTUITIONEN, MEN DET ÄR MYCKET ROLIGARE

Workshops, kurser och individuella sessioner med Swami Dhyen Giten, erfaren psychic, healer och medium

HJÄRTATS VISION

29 augusti, 4, 11, 17, 27 september

Föredragsseminarium på

Pan Helhetscenter i Stockholm

Efter ett mycket uppskattat föredragsseminarium under maj på Pan Helhetscenter om intuition, tidigare liv, auror och healing, håller nu Giten ett seminarium under aug/sept.

29 aug TAROT – EN VÄG ATT SE	50:-
4 sept INTUITION, MEDIALITET OCH KLÄRVOAJANS	60:-
11 sept HEALING – ATT ÖPPNA HJÄRTAT	60:-
17 sept ETT UNDERSÖKANDE AV TIDIGARE LIV	60:-
27 sept PENGAR, KREATIVITET OCH KÄRLEK	60:-

Föredragsseminariet kommer att hållas i blå rummet på Pan Helhetscenter, Götgatan 11, Stockholm. Kvällarna börjar kl 19.00 och kan betalas var för sig eller alla fem kan bokas för 250:-. Bokningen sker vid den första kvällen. Välkommen!

HJÄRTATS SKRATT

4 – 6 oktober 950:-

Yoga-centret i Göteborg

Hjärtats Skratt är en tre-dagars resa till hjärtat med Swami Dhyen Giten, som använder subtila och effektiva tekniker, för att öppna din intuition och öka medvetenheten för dig själv och andra.

Tidigare liv, auror, energiläsning, Tarot och healing framträder som viktiga utvecklingsredskap. Världen av auror, tidigare liv och healing har traditionellt varit esoterisk och mystisk. Här är den avmystifierad, med en lekfull och praktiskt inriktning, som tillåter oss att slappna av och upptäcka detta område inom oss själva.

AFFÄRER MED STIL

19 – 20 oktober 750:-

Ett två-dagars kurs i Stockholm om intuition och kreativitet i organisation och planering.

EN KVÄLL MED EN PSYCHIC OCH HEALER

11 november kl 19.00 60:-

Holistiskt Center i Göteborg

En invitation att delta i ett kreativt äventyr med Swami Dhyen Giten om intuition, tidigare liv, auror och healing. Giten kommer också att vara tillgänglig för individuella sessioner 12 – 15 november. Bokningar genom Holistiskt Center 031/13 28 58.

HJÄRTATS SKRATT

6 – 8 december 950:-

Sentrum Astrologipraxis, Oslo, Norge

Kursbeskrivning se Hjärtats Skratt 4-6 oktober. Giten kommer också att vara tillgänglig för individuella sessioner i Oslo 10-13 december. Bokningar genom Sentrum Astrologipraxis 02/41 91 40.

Deltagarröster från juni-kursen av Hjärtats Skratt på Pan Helhetscenter i Stockholm:

"Giten förmåga att se olika kvaliteter hos andra är till stor hjälp".
"Jag fick ett ökat förtroende för min kropp, för människor, för känslor. Jag känner mig lugnare, starkare, gladare och mera nöjd med mig själv".
"Den bästa kurs jag har gjort i Sverige".

LIVSLÄSNINGAR

Swami Dhyen Giten

För den som vill ha ett personligt sammanträffande med Giten, så finns det möjlighet till det.

En livsläsning beskriver de psykologiska mönster och talanger från tidigare liv, som påverkar dig i det här livet. Om det är någon speciell orsak till att du vill ha en livsläsning, beroende på vad som händer i ditt liv, som du skulle vilja att en livsläsning kan hjälpa dig att förstå, så finns möjlighet att ställa specifika frågor eller att gå närmare in på vissa områden. Giten kommer också att vara tillgänglig för affärs- och relationsläsningar.

SWAMI DHYEN GITEN

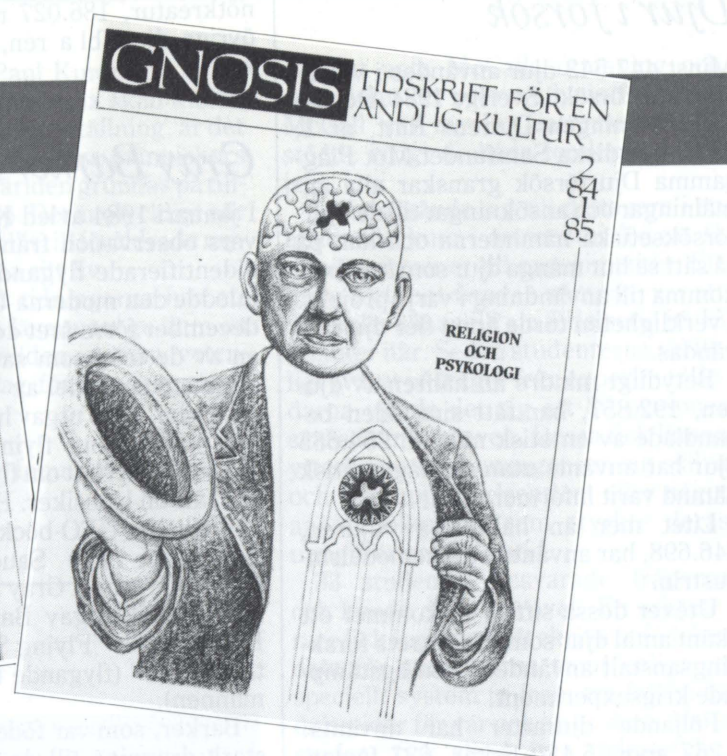
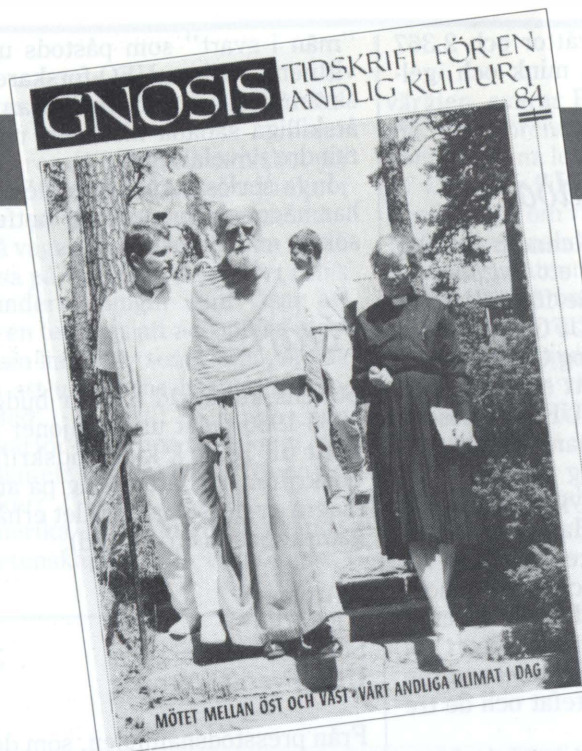
nyligen uppmärksammad i massmedia, har en medial och klärvogant förmåga tillsammans med sin egen speciella kombination av intuition och humor. Giten kan se människors auror och tidigare liv och kan se de psykologiska mönster, kvaliteter och talanger från tidigare liv, som omedvetet påverkar oss i det här livet. Han har arbetat med människor i grupper, kurser och individuella sessioner de senaste fem åren och har gjort sig känd som en gruppledare som skapar en stämning av acceptering och förtroende. Han är tränad i intuition, tidigare liv, auror och healing i USA och är medarbetare i tidningen Astrologen, där han har en frågespalt om psykiska gåvor och fenomen.

INFORMATION OCH BOKNING

Individa sessioner med Swami Dhyen Giten kan bokas genom Institutet för Transformativ terapi och Meditation tel 08-52 44 34. Workshops och kurser bokar du genom att sätta i halva kursavgiften på pg-konto 70 80 60-9, Masterwork och märka talongen med kursens namn och datum.

Institutet för Transformativ terapi och Meditation

Welanders väg 12 c/o Lundgren 112 50 Stockholm Tel 08/52 44 34

Gnosis

Den nya tidskriften Gnosis' redaktion består av en förutvarande teologie studerande och förlagsredaktör, numera bokförläggare (Åsak), ett par Hare Krishna-män, utfösta ur rörelsen men kvar i tron, en swedenborgspastor och religionsforskare, en f d revolutionsromantiker och fredsaktivist, numera kulturproducent och teologie studerande samt en doktorand i religionsfilosofi.

Gnosis' texter är tunga. Man måste läsa dem långsamt. Men med tålamod kan man påträffa åtskilligt av vikt i spalterna, även om allt knappast är begripligt.

I Gnosis tecknas en bild av en traditionell tro som förlorar i betydelse och ny andliga vindar blåsande över västerlandet.

Religionen måste förnyas och fördjupas, det är ett budskap från Gnosis. Och för att understryka detta har man mobiliserat sådant folk som Hans Hof, Kurt Almqvist, Per Beskow och Bede Griffiths.

Att förändringar verkligen sker i svenskarnas religiösa intresse visar en undersökning i Norrköping 1981 av människors religiösa hållning. Gnosis redovisar statistiken — från SvD — som bl a visar att endast 7,7 procent betecknar sig som bekännande kristna, medan 46,4 procent anser att de är religiösa på sitt eget personliga

sätt. (Se även Sökaren nr 5-6, 1985, s. 39!) Resultatet av undersökningen är överraskande och stöder uppfattningen att den traditionella religionen är i utdöende, samtidigt som över hälften av svenskarna dock anser sig vara religiösa.

Gnosis gör temanummer. Det första handlar om mötet mellan öst och väst samt om vårt andliga klimat idag, och det andra är samlat kring förhållandet mellan religion och psykologi.

Fader Bede

Bede Griffiths är engelsk benediktinmunk, 78 år gammal, sedan ca 25 år bosatt i Indien, där han leder ett kristet ashram. Han är intresserad av en dialog mellan kristendom och hinduism, och han menar att kristendomen kan förnyas genom mötet med hinduismen.

Ett föredrag som fader Bede hållit på Kulturforum i Gamla stan, Stockholm, har översatts till svenska och återges i Gnosis nr 1, 1984.

Vad jag känner håller på att hända, säger fader Bede bland annat, är att de religiösa strukturer som byggts upp i väst, idag inte längre svarar mot de flesta människors behov. Överallt är de ortodoxa kristna traditionerna i mi-

noritet, och de blir en allt mindre minoritet för varje dag.

Fader Bede nämner att allt färre engelska tonåringar bevarar sin tro. De finner att den nuvarande kristendomen inte tillfredsställer dem. Några reser till hinduiska ashram i Indien eller till buddhistiska kloster för att söka visdom och erfarenhet av det transcendent, det som är bortom.

Idag är situationen på det religiösa området sådan, menar fader Bede, att människor måste finna sin religion inom sig. De gamla religionerna — och detta gäller inte bara kristendomen — förlorar mer och mer sin betydelse; de attraherar inte längre stora skaror av människor. Gamla religiösa tänkesätt möter inte gensvar och överges; i synnerhet gäller detta i västerlandet.

I stället för inom den traditionella religionens former måste vi söka och finna Gud inom oss, anser fader Bede. Vi måste upptäcka Guds närvaro — vi lever alla i närvaron av ett heligt mysterium. Alla kallar inte detta Gud, eftersom den beteckningen kan begränsa upplevelsen och förståelsen av det som inte kan ges något namn.

Att finna Gud inom sig är detsamma som att finna sitt eget sanna väsen. Fader Bede säger är när den sökande sannynasin drar sig tillbaka till total avskildhet för att meditera, finner han *brahman* (världssjäl, den universella

medvetandesubstansen) och lär därmed känna sitt eget väsen, *atman*. Atman (den individuella själen, jaget) är alltså — som hinduismen ofta framhåller — identisk med brahman: det rör sig om samma substans, samma verklighet. Och brahman kallas ibland Gud. När man inser att atman = brahman, då har man funnit Gud inom sig. (Enligt hinduiskt tänkande är jag inte kroppen och inte heller själen, psyket, med dess tankar, utan mitt sanna jag är den djupa grund som finns bortom detta, ibland kallat det rena medvetandet, eller atman, självet.)

Fader Bede talar med stor inlevelse, men inte alltid klart, om hinduiska, vedantiska, tankegångar, som han tagit till sig. Han meddelar bl a att i det klassiska verket Bhagavad-gita har man upptäckt att brahman är en person. I Rig Veda talas om en *kosmisk person*, som bl a manifesterar sig här på jorden, i hela skapelsen. Denna person, förklarar fader Bede, har förmåga till kärlek. Föreställningen om en kosmisk person finns i alla de gamla religionerna. Fader Bede ser det så att hela skapelsen och hela mänskligheten är inneslutna i den kosmiska personen.

Är fader Bede i själva verket inte kristen utan hindu? Nej, men han har en speciell mystisk inlevelse i kristendomen. Jesus, menar han, är den mänskliga varelse som uppenbarar den kosmiska personen, Gud, och hans kärlek och i vilken den mänskliga och den gudomliga naturen förenas.

Fader Bede ser det som en uppgift att uttrycka det kristna evangeliets budskap på österländskt språk — vilket för många kan innebära en återupptäckt av kristendomen. Han anser att en rörelse mot österländskt tänkande, österländsk mystik, är nödvändig för västerlandets människor idag. Det är därför som tiotusentals västerlänningar reser till Indien varje år i sökande efter det transcendent, efter andlighet, efter Gud. Österländskt tänkande blir alltmer aktuellt i väst. Vetenskapens uppfattning om verkligheten närmar sig österländsk syn på materien, på universum. Den newtonska mekanistiska synen ersätts av en annan, där världssalltet uppfattas om en komplicerad väv av samband, i vilken allt är i rörelse och förändring, och där naturen och människan står i oskiljbar förbindelse med varandra, liksom kropp och själ.

Det är fint att fader Bede som kristen i sin tro har assimilerat väsentliga och subtila hinduiska tankar. Detta kan vara av stor betydelse för en positiv förändring och fördjupning av den traditionella västerländska religionen. Förändringar måste ske, om inte kristen tro skall själv dö. Fader Bede anvisar en väg, som synes rimlig: en anknytning till vissa djupa österländska tankar.

Peder Thalén

I Gnosis dubbelnummer 2, 1984/1, 1985 skriver Peder Thalén om vetenskapen som tro och tar sin utgångspunkt i en nyutgåva av Ingemar Hedenius kristendomskritiska klassiker från 1949 *Tro och vetande*. Thalén menar att när den boken kom ut och väckte ett enormt rabalder, fyllde den ett behov i tiden. Kyrkan hade då ännu ett inflytande i samhällslivet, men den var försvagad. För många innebar Hedenius tankar befriande sanningens ord. Filosofen dömde ut gamla orimliga religiösa föreställningar och satte i deras ställe logik och vetenskap. Han pläderade alltså för scientism, vetenskapstro.

Men idag, skriver Thalén, är situationen en annan. Mycket hos Hedenius, som var utmanad 1949, teder nu accepteras som mer eller mindre självklart. Idag gäller det inte att befria sig från en tro som verkar föråldrad och hämmande. Den frigörelsen har i stort sett redan ägt rum. I stället handlar det idag om att hitta en tro som kan ge vägledning inför de väldiga problem som mänskligheten plågas av och att lätta på ångesten inför världssituationen.

Alltså, litet förenklat: 1949 behövde människor frigörelse från tro — idag behöver de ny tro. Hedenius tankar är såldes, enligt Thalén, väldigt inaktuella nu. "De som är ansvariga för nyutgivningen av *Tro och vetande* måste ha varit blinda för den förändrade tiden", skriver han.

Hedenius byggde sina resonemang på tilltro till vetenskapen och på tron att man med hänvisning till vetenskapens metoder och resultat kunde döma ut andra former av kunskap som mindervärdiga. Men denna vetenskapstro framstår inte längre som rimlig, menar Thalén. Vetenskapen har förlorat mycket i anseende. Dessutom har vetenskapsteoretiker allt oftare framfört åsikten att naturvetenskapen inte ger den sanna världsbilden; den ger ingen säker kunskap om vår tillvaros natur.

Peder Thalén, som är doktorand i religionsfilosofi i Uppsala, skriver att "till religionsfilosofins viktigaste uppgifter i dag hör att trasa sönder den falska bilden av vetenskapen som en

Mysteriet som den försvunne guden lämnat efter sig grubblar vi oförtröttat över, ur stånd att uppge möjligheten av att innerst inne i tillvarons innerum ändå finns något som är oåtkomligt för vår forskande tanke.

Ur Hans Ruin,
Det sjunkna hornet, 1956
(Cit. från Gnosis)

spegel av verklighetens innersta karaktär och därmed medverka till att den naturliga andlighet som nu hålls instängd i föråldrade tänkesätt och destruktiva vanor kan få fritt utlopp och bli till en omskapande och förnyande kraft i kulturen."

Vad det gäller är bl a att inse människans verkliga natur. "Det finns ett skriande behov av en andlig gnosis om människans natur — ett nytt språk — som samtidigt kan bevara en äkta förundran inför det Gudomliga Mysterium som utgör mitt eget och andras liv."

Hans Hof

För religionsfilosofen Hans Hof har kristen zenmeditation kommit att betyda mycket. Med dess hjälp har han fördjupat sin kristna tro.

I Gnosis nr 1, 1984 skriver han att det nu håller på att växa fram en ny syn på religion, och denna nya syn har mycket med meditationsupplevelser att göra. Religion börjar för många människor att bli något annat än det var, vilket har att göra med upplevelsen av jagets innersta identitet.

I meditation har en del människor fått en strålade upplevelse av sin identitet. Hof nämner den stora mystiska erfarenheten, *te satori* i *za-zen*. Denna har ofta tolkats så att den är en upplevelse att tillvarons yttersta dimension, som är en helhet, "exploderar" i djupet av det mänskliga medvetandet. Tillvarons helhet uppenbarar sig i medvetandet, och individen försvinner i denna helhet som en del.

I sådana helhetsupplevelser, skriver Hof, har människor i alla kulturer funnit mysteriet, det utsägbara, den dimension där vi kan placera livsgrunden, eller det vi kallar Gud.

"I de identitetsupplevelser på meditationens grund, som jag här i största korthet försökt beskriva, tror jag mig finna en *grundstruktur i det vi kallar religion*", skriver Hof. Översatt till mer normal svenska torde det betyda att mystiska upplevelser av ovan nämnt slag utgör botten av religion i allmänhet, d v s sådana upplevelser är vanliga hos religiösa människor. "Religion, i betydelsen *religiös erfarenhet*, bör i sin ideala form enligt min mening kunna beskrivas som den optimalt fungerande människans erfarenhet av att hennes fundamentala upplevelser av sin egen verklighet och dess djupaste identitet rymmer erfarenhet av livets verklighet i stort, i dess helhet och djup", skriver Hof också på sitt egenspråk. Ett försök till "översättning" skulle kanske kunna lyda så här: Religiösa upplevelser, när de är som bäst, innebär att man tycker sig i sitt väsens grund på ett djupt sätt ha en samhörighet med världssalltets väsen.

Följande språk tillhör inte det lät-

Ett ytterligt svårbegripligt egenspråk har Kurt Almqvist (Gnosis nr 1, 1984). Men ibland hajar man till inför någon formulering som man tror sig förstå: "... i våra psyken är vi olika. I det innersta och väsentligaste, den potentiella ljuskvaliteten, är vi som sagt lika och till och med identiska; det är den anden — 'vår ande' (Rom 8:16), som ytterst är Guds. Men detta andliga, transcen-

Samma nummer har en intervju med psykiatern Anna Cavallini. Vad söker

Layout och tecknade illustrationer har gjorts av en duktig man med det väcklingande namnet Oscar von Stapelmohr, tidigare knuten till Krishnas Värld.

SM

36

Skandinaviens största urval musik för
AVSPÄNNING • MEDITATION • VÄLBEFINNANDE • HELANDE

Sønder Allé 30
DK-8000 Århus C
Danmark
Telefon +45-6-195811.
Postgiro 3 05 18 38.

☐ Ja tack, jag har beställt minst 3 band/skivor från denna annons och önskar ett gratis FØNIX MUSIK PROVBAND.

☐ Sänd mig musik-katalogen (5 Skr)

☐ Sänd mig adresser till återförsäljare av New Age-musik i Sverige.

Håkan Blomqvist

På UFO-fronten

Fallet Edvin

De intressantaste, men samtidigt mest glamoriserade, UFO-händelserna är onekligen de fysiska kontaktfällen, där en avancerad civilisation kan tänkas ligga bakom. Ufologer har spekulerat mycket över varför kontakter av typ Adamski, Fry, Menger fick ett så stort uppsving under 1950- och 1960-talet, medan de idag är sällsynta undantag.

De senaste decennierna karakteriseras istället av ett ökat antal ombordtagningsfall, där en eller flera personer berättar att de, vanligtvis ofrivilligt, genomgått undersökning ombord på en okänd farkost. De ombordtagna blir alltid utsatta för hypnos eller annan form av sinnesmanipulation. De behandlas kliniskt kallt och ges ytterst sällan några positiva budskap från "bröderna från rymden", som var det vanliga temat tidigare.

Men det finns som sagt undantag. Ett hittills ganska okänt fall med både fysisk kontakt och radiokommunikation är det sydafrikanska fallet Edvin. Trots att det pågått sedan 1960 är det mycket lite känt i UFO-kretsar.

Fallet Edvin har dokumenterats av journalisten och ufologen Cynthia Hind, som koordinerar den seriösa UFO-organisationen MUFONs (1) aktiviteter i Afrika. Hon blev intresserad av fallet 1976, när hennes kollega inom MUFON, ingenjören Carl van Vlierden, lämnade organisationen för att helt ägna sig åt de radiobudskap som Edvin mottog från påstådda utomjordiska intelligenser.

Cynthia Hind var och är fortfarande mycket skeptisk till budskapen. Hon för fram teorin att någon hemlig grupp med stora ekonomiska resurser och avancerad teknologi ligger bakom. I sin bok "African Encounters" presenterar hon Edvins berättelse, grundad på flera intervjuer med honom. (2)

Edvin bor med fru och två barn i en villa i Pinetown, ca 20 km utanför Durban, Sydafrika. Han är nästan två meter lång, har ett smalt ansikte och mörka, intensiva ögon. Till vardags är han radiotekniker.

Som 18-åring arbetade han vid ett stort företag söder om Durban. 1960 anställdes en ny avdelningschef vid

namn George. Denne berättade mycket lite om sin bakgrund och levde ensam på ett hotell i Durban. George och Edvin blev snart goda vänner, och de åkte ofta ut och fiskade tillsammans.

En kväll såg de ett lysande föremål röra sig över himlen. Därefter började de diskutera flygande tefat och möjligheten av liv på andra planeter. "Jag ska bevisa för dig att alla ljus på himlen inte är satelliter", sade George en tid efter observationen.

En varm sommarkväll för de som vanligt ut till fiskeplatsen, men nu hade George en svart läderväska med sig. När alla andra hade lämnat området tog han fram en radiomottagare med en H-formad, ca två meter hög, antenn. Från radion kunde Edvin höra en röst som talade ett okänt språk.

Efter en kvart dök ett blålysande föremål upp på himlen. George förklarade att det var ett rymdskepp som mottagit hans meddelande. Strax därefter hördes en engelsktalande röst ur radion. Rösten identifierade sig som Wy-Ora, befälhavare för det rymdskepp som svävade ovanför stranden. De kom från planeten Koldas (sic) och tillhörde en konfederation av planeter.

Wy-Ora förklarade att George var en av dem och att hans riktiga namn var Valdar. Hans uppgift på jorden var att finna en lämplig person som kunde organisera en grupp för att sprida information om varelser från andra planeter. "Om du är intresserad, så skulle vi vilja att du bildade den här gruppen åt oss", sade radiorösten. Farkosten försvann sedan från platsen med en enorm acceleration.

När Edvin lugnat ner sig efter upplevelsen, försökte han förklara för George att han var för ung och okunnig för en så stor uppgift. Men George lugnade honom med att han skulle få all hjälp och allt stöd från konfederationen.

Efter avslöjandet att George var av utomjordisk härkomst, blev Edvin ännu mer fascinerad av sin gode vän. Till utseendet var George lång och kraftig. Han hade ett vackert ansikte med mörka ögon och mörkt hår och såg ut att vara i 35-årsåldern. Edvin impo-

nerades av hans vänlighet och humor. Ett av Georges favorituttryck var att "aldrig oroa sig".

George berättade att hans hemplanet, Koldas, tillhörde en konfederation av tolv planeter och att man hoppades att jorden skulle bli den trettonde. Men konfederationen hade inga planer på att störa jordutvecklingen, även om de var oroliga för våra kärnvapen.

Enligt George levde hundratals rymdmänniskor okända på jorden för att studera förhållandena så diskret som möjligt. De levde på jorden i perioder om ett till fem år. Sedan för de åter till sina hemplaneter.

När tiden var inne för George att återvända hem, hade Edvin känt honom i två år. En kväll åkte de ut till Richards Bay utanför Durban, där George bytte om till en överallliknande dräkt. Han bad Edvin ta skydd bakom en sanddyn för att inte skadas av farkostens strålning. Efter ett känsloladdat avsked på stranden fick Edvin överta den svarta väskan med radion.

En diskusformad farkost, ca 50 meter i diameter, landade en bit borta på stranden. Det hördes ett skrapande ljud, när den tog mark. I en fönsterförsedd kabin ovanför farkosten såg Edvin en människa röra sig. Ett ca två meter långt rör sköts fram under skivan och hissade upp den ett par meter ovanför stranden. En dörr i röret innehöll en hissordning i vilken George steg in. Farkosten lyfte sedan snabbt, och efter några sekunder var den bara en prick på himlen.

En tid efter avskedet, när Edvin lyssnade på den vanliga kommersiella radion, avbröts sändningen och Valdars röst kom igenom. Han uppmanade George att vid en viss tidpunkt lyssna på den mottagare han fått. Budskapen från Valdar kom sedan regelbundet med en månads mellanrum. Språket var engelska.

Valdar förklarade att "koldasierna" var en vänligt sinnad, avancerad, civilisation från ett "anti-materiauniversum". De kunde materialisera och dematerialisera sig direkt på vilken plats de önskade. Valdar påpekade ofta att de troligen kommit för tidigt till jorden.

Vår civilisation var ännu inte redo för kontakt.

Några av Valdars påståenden är klassiska konspirationsteorier som ofta framförts i UFO-kretsar:

- Det finns negativa grupper på jorden som enbart arbetar för att förvirra allmänheten med felaktiga budskap.
- Dessa grupper kontrolleras av en annan ras från rymden som kontinuerligt försöker motarbeta Valdars folk.
- De negativa grupperna har infiltrerat på alla nivåer i samhället och i alla länder.

• De har lyckats mycket väl med att bryta ned och förstöra vår civilisation.

Valdars folk har kontaktat regeringen i flera länder för att föreslå ett freds- och utvecklingsprogram men alltid mötts med kalla handen. Deras idéer har ansetts alltför opraktiska.

Den 27 juni 1977 var Cynthia Hind närvarande vid en mottagning av Valdars radiobudskap. Övriga deltagare var Edvins fru, två barn, Carl van Vlierden samt en god vän till Cynthia Hind. Radion såg ut som vilken vanlig mottagare som helst. Enda skillnaden var en ovanligt kopplad antenn. En bandspelare var kontinuerligt inkopplad till radion.

Klockan åtta på kvällen hördes plötsligt ett ljud i högtalaren som övergick i ett lågt brummande. Strax därefter kom en mycket kraftig röst som presenterade sig som befälhavaren "Herrenoah" från "Corynthian Astraelcraft" (sic). Han berättade att man funnit en mycket vacker planet i vårt universum, vilken har byggts ut av konfederationen för att kunna husera så många jordbor som möjligt om en krissituation skulle uppstå på vår planet. En förtrupp av människor från jorden har redan fraktats till Epicot, som planeten kallades. Tydligt var japaner starkt representerade.

Cynthia Hind upplevde både förvirring och olust kring fallet Edvin. Hon undrade om Edvin och Carl blivit utsatta för ett kolossalt bedrägeri. Men till vilket syfte? Radiobudskapen har fortsatt kontinuerligt i tjugio år och innehåller idag mängder av information. Men ofta är de naiva och repeterar samma sak om och om igen.

Varken Carl eller Edvin har fått någon ekonomisk vinning av det hela. I början försökte Edvin övertygga så många människor som möjligt, men efter att ha blivit utskrattad och hånad i flera år säger han att han inte bryr sig om vad människor tror.

Det är ganska naturligt att vetenskapligt inriktade ufologer avfärdar påståenden av det här slaget utan att ens undersöka eller dokumentera fallen. De naiva och ofta absurda budskapen ger en känsla av kvasi eller dålig sciencefiction.

I likhet med flera andra ufologer misstänker Cynthia Hind att det finns två nivåer i den här typen av händelser.

Edvin t v, Carl van Vlierden t h. Foto Cynthia Hind.

Den ursprungliga kontakten är verklig och utförs av någon okänd grupp. Där emot är budskapen ofta en blandning av halvsanningar och rent nonsens. Absurditeter staplas på varann, vilket gör att hela upplevelsen negerar sig själv. Ingen människa med sunt förnuft tror därför att kontakten verkligen ägt rum. UFO-forskare som Vallee, Hynke, Keel, Farish m fl har kommit till liknande slutsatser. Men vad är då motivet? Och vem ligger egentligen bakom?

Fallet Edvin påminner i viss mån om den mycket märkliga sk "Ummo-affären" som förbryllat och engagerat spanska ufologer i närmare tjugio år (3). Med början år 1965 erhöll ett tjugotal personer, huvudsakligen boende i Madrid, "Ummo-rapporter" genom posten och per telefon. Det var tekniskt invecklad information som påstods komma från utomjordiska varelser som landat på jorden 1950, närmare bestämt i La Javie i Franska Alperna.

Personerna som erhöll budskapen var till stor del högt utbildade: ingenjörer, advokater, ambassadpersonal. De inblandade skulle sannolikt ha betraktat det hela som ett bisarrt skämt om inte budskapen också givit exakta informationer om en kommande UFO-händelse. Den 10 juni 1967 fotograferades ett tefat på låg höjd över madridförorten San José de Valderas. Tid och plats var exakt som Ummo-rapporterna meddelat.

Budskapen skrevs ut och kopierades av en man i Madrid som hade en egen kopieringsfirma. Han hade en dag fått besök av två välklädda herrar. De var långa och ljushyade, typiska skandinavier till utseendet. De presenterade sig som danska läkare och undrade om spanjorerna kunde utföra ett stort arbete för dem. Det gällde att skriva ut och kopiera vetenskapliga rapporter. Männens talade på ett märkligt, sjungande sätt. Innan de gick gav de mannen tusen pesetas i förskott och

förklarade att han skulle få mycket bra betalt för arbetet.

Det märkliga samarbetet fortsatte under en tid när en dag en av männen dikterade följande mening: "Vi kommer från en kall himlakropp kallad Ummo, som befinner sig 14,6 ljusår från Jorden." Spanjoren trodde först att de båda männen var galna men överbevisades om deras utomjordiska härkomst genom en rad märkliga händelser.

Precis som Edvins budskap fortsätter Ummo-rapporterna att komma in än idag. Kombinationen av nonsens blandat med intressanta vetenskapliga informationer är det gemensamma draget. De flesta spanska ufologer som undersökt Ummo-affären menar att någon jordisk grupp måste ligga bakom. Men om det är ett bedrägeri, så är det ytterst komplicerat och har krävt stora ekonomiska och praktiska insatser under tjugio år, inklusive tillgång till UFO-farkoster.

Inte undra på att UFO-forskare är ett frustrerat släkte. I kontaktfall som de här räcker inte den "vetenskapliga metodiken" långt. Det blir då mer av detektivarbete än ordinär forskning.

Ett sätt att angripa problematiken är att studera de sociala och psykologiska effekterna av händelserna. Om en okänd jordisk organisation ligger bakom delar av fenomenet, bör man kunna dra slutsatser angående deras syften genom att studera effekterna av organisationens aktiviteter.

Men vilka slutsatser drar man av fall av typen Edvin och Ummo? Är det frågan om kosmiska skämtare eller politiska orosstiftare?

Noter

1. MUFON = Mutual UFO Network.
2. Cynthia Hind: UFOs — African encounters. Gemini, Salisbury, Zimbabwe, 1982, s. 80-104.
3. Antonio Ribera: The mysterious "Ummo" affair — part 1. Flying saucer review, vol. 20, nr. 4, 1974, s. 20-24.

Sökarguiden

Ceremoniell medicin & magi med HARLEY SWIFTDEER

23-25 aug

- SVETTHYDDA
- KRISTALLER
- MEDICINPIPA
- MEDICINHJUL
- RUNOR

Am. Yggdrasil
Information:
08-7541560
Mikael Hedlund

Ginli nr 8 är ett
Tennam ou Swiftdeer
Finns på
Vattumannen

Flamberad bokkatalog

från Norge!
Beställ genom
Mumina,
New Age
Høiensalsgate 62
2300 HAMAR, Norge

**Skratt &
Skämt & allvar**
"Unika Studiecirkeln"
startar onsdag 18 sept
i Hisings Backa (Göteborg)
Tio onsdagskvällar
031-514113 Offensiv
medicin

GROF workshops & seminars

New Approaches to Birth, Sex
and Death - October 11, 12 & 13

Spiritual Emergency: Understanding and
Treatment of Evolutionary Crises -
October 15, 16 & 17

i Stockholm

Kontakta:

Michael
08-68 6935

A Course in Miracles....
Studiecirkel i höst i centrala Staden
Ring Per eller Monica 08-305967

**Oss! Glöm inte
Claudio Naranjo**
30/8-1/9 Stockholms Skidgård
Ring: Jose Baettig 08-584053
625322

Hjärtats vision

Suami
Dhyani Giten
presenterar:

29/8 Tarot - en vägattse (alla 19"-22")

4/9 Intuition, medialitet och
klärvoajans

11/9 Healing - att öppna hjärtat

17/9 Ett undersökande av
tidigare liv

27/9 Pengar, kreativitet
och kärlek

Blå Rummet, Pan Hel-
hetscenter, Götg. 11.
08-52 4434

Statussymboler

Uppfattningen om vad som är social status undergår förändringar i USA enligt en enkät som publicerats i tidningen Los Angeles Times.

Amerika har börjat ompröva vad som är tecken på social rang och värdighet. Materiella statussymboler börjar ersättas av personliga insatser och service. Altruism är nu status, sa en designer i New York. Detta innebär exempelvis att det är fint att bry sig om de hemlösa, att hjälpa Etiopiens svältande människor.

Status börjar bli att *åstadkomma något riktigt bra*.

En skådespelerska sa att när folk, som uppnått välstånd, börjar bidra med sin talang, sin tid och sina pengar, då blir de automatiskt föremål för respekt och uppskattning.

Social status har nu de som visar kreativitet, ledarskap, intelligens och som har mycket att ge samhället. Status har de som får bra saker att hända och som tar ansvar för samhället.

Källa: Leading Edge Bulletin 28 januari 1985.

Tråkiga konkurser

Tidningen Nexus finns inte mer. Ca 2.000 prenumeranter och kanske 1.000 ex. sålda som lösnnummer räckte inte. Inte heller hjälpte det att priset på produkten höjdes drastiskt. En konkurs för Stiftelsen Nexus satte stopp för verksamheten. Redaktören Peter Sandblad skyller inte på någon annan än sig själv. Han har inte skött tidskriften tillräckligt effektivt, menar han. Dock tycker han det är egendomligt att Nexus inte kunnat få statsbidrag, när Sökaren får. Med kulturstöd skulle Nexus förmodligen ha klarat sig.

Peter fortsätter dock med sin kursverksamhet, Apeironinstitutet. Och han avser att återkomma med någon tidskrift eller skriftserie, när ekonomin blivit bättre.

Regnbågens bokhandel i Malmö har gått i konkurs. Fem års hårt och olönsamt arbete har fått dem som engagerat sig i bokhandeln att inse att det "andliga klimatet" i Malmö med omnejd ännu är alldeles för svårt för en sådan specialbokhandel som Regnbågen.

Sökaren beklagar förlusten av dessa två betydelsefulla New Age-verksamheter.

WARDO Vill du vara med att bygga en bättre värld? Material mot 10:- i frim.
WARDO, Box 330, 551 15 Jönköping.

Magi för parapsykologer

I Parapsychology Review, mars-april 1985, skriver George P. Hansen i en artikel som pläderar för utbildning i illusionistkonster för parapsykologiska forskare, att flera av parapsykologins kritiker — Diaconis, Randi, Hyman, Truzzi, Christopher och Gardner — har utövat trollkonster professionellt eller skrivit i illusionisttidskrifter. Bland parapsykologerna finns ingen motsvarighet till detta. Även om några parapsykologer är kunniga trollkonstnärer, såsom Hastings, Auerbach och Cox. Hansen skriver att enligt hans erfarenhet har mycket få parapsykologer kännedom om ens de mest grundläggande böckerna i ämnet. Ett undantag är de som studerar parapsykologi vid John

F. Kennedy University. De får lära sig illusionistkonster för att kunna skydda sig mot eventuella trick från försökspersoner och kunna genomskåda trick, om det förekommer.

Det sägs ibland av skeptiker att illusionister är motståndare till tron på paranormala fenomen, eftersom de förstår att det bara rör sig om trick, men Marcello Truzzi nämner — skriver Hansen — två opinionsundersökningar bland illusionister enligt vilka mer än 70 procent av dem tror på någon form av psi.

Stiftelsen Stjärnsund
kurs:

Den esoteriska vägen

29/8-1/9 550:- inkl. kost och logi
Tel. 0225-800 01, 800 40.

HOROSKOP & NUMEROLOGI

Pris 99:-

Du får uppritat horoskop. Karaktärsbesk. Vad säger Astrologin om din närmaste framtid.

M HUBER

Hamiltonvägen 7, 562 02 TABERG

KORRESPONDENSKURS I ASTROLOGI

För första gången i Sverige finns det nu möjlighet att lära sig astrologi per korrespondens, allt ifrån de teoretiska grunderna till att praktiskt ställa karaktärs-, relations- och framtidshoroskop.

Kursens målsättning är att ge eleven en grundlig införing i astrologi, samt att lära eleven att själv kunna beräkna och tolka olika typer av horoskop, baserad på en praktiskt användbar astrologi.

För närmare information, ring eller skriv till:

**Astrologiska Institutet, Per Dahlin, Svedjärnsvägen 72 B,
792 00 MORA Tel. 0250-147 04**

Örjan Björkhems nya bok MYSTIK och VERKLIGHET

Runtom i vårt land har människor upplevelser av det okända, av det paranormala. Tiotusentals människor har egna upplevelser av spöken, av tidigare liv och paranormala bandinspelningar.

Få känner dem så väl som parapsykologen och journalisten Örjan Björkhem. I sin nya bok MYSTIK och VERKLIGHET beskriver han på ett underhållande och lätt samt språk hur den ockulta verkligheten ser ut i dagens Sverige. Boken är oundgänglig för alla som intresserar sig för parapsykologi.

Härmed beställer jag från Grafika förlag, Box 95, 272 01 Simrishamn ex av Mystik och Verklighet till specialpriset 96:- inkl. moms.

Namn

S 5-6/85

Adress

Vipassana Meditationsintensiv

En veckas meditationsintensiv ledd av Christopher Titmuss kommer att hållas på Ljusterö i Stockholms skärgård den 18-25 september 1985.

Christopher Titmuss är en meditationslärare av det sällsynta slaget: kraftfull, enkel och socialt engagerad. Han har tillbringat många år i Asien med att studera meditation för olika lärare bl a sju år som munk i Thailand. Under den senaste 10-årsperioden har han lett meditationsläger över hela världen. Han leder också ett center utanför sin hemstad i södra England. Christophers undervisning i meditation syftar till att lära oss att se saker som de är, att ge oss en djupare insikt om oss själva och den värld vi lever i.

Hans föredrag ger praktiska instruktioner i hur man skall leva fri och med medkänsla. Lärare av det här slaget blir allt mer efterfrågade och därför allt svårare att få hit, så använd det här tillfället till att delta i en kurs med Christopher.

Kursen är en dynamisk intensiv erfarenhet av insiktsmeditation (Vipassana). Förutom föredrag och frågestunder, personligt eller i grupp, ges kursen i total tystnad. Den dagliga rutinen av sittande och gående meditation börjar tidigt på morgonen och fortsätter intill sena kvällen.

Kostnaden 1.050,- täcker balanserad vegetarisk kost samt inkvartering. Vipassanalärare tar av tradition inte betalt för sin undervisning utan lever på donationer, varför var och en får ge efter sin förmåga.

Anmälan görs i god tid genom att sätta in avgiften till Thomas Haegerström, Östgötagatan 91, 116 64 Stockholm på postgiro: personkonto 5104 27-0094.

En bekräftelse tillsammans med detaljer om exakt adress kommer att skickas ut. För närmare information kontakta på kvällstid:

Thomas Haegerström 08-44 6118 eller
Els-Marie Källman 08-716 03 57

**Vid adressändring
uppgä även den
gamla adressen!**

EXKLUSIVA HOROSKOP

Nu kan även du beställa våra exklusiva och allmänt uppskattade horoskop. De är inte bara intressanta att läsa utan innehåller även råd och tips som du har praktisk nytta av i ditt dagliga liv. Skriv eller ring för närmare information om alternativ och priser. Erfaren astrolog står till din hjälp.

PROGNOSOFT AB, BOX 113, 824 01 HUDIKSVALL. TEL. 0650-163 89

PROFETEN

PROFETEN AVLED I FÖRRFÖRFÖRRA AVSNITTET, MEN FRÅGAN OM HANS EVIGA SALIGHET ÄR ÄNNU INTE AVGJORD...

Av Sven Rosén

Kontakt

Äventyrslystna, frihetslängtande, sparsniska, bekväma, rädda, flyktberedda, förvirrade, kloka, kunskapsförstärkande, livslängande, ogrupperade, självvirkiska, individualist-, kollektivist- och pastelltrötta, trendchokade poeter, filosofer, clownar och allvarsmän/kvinnor fascinerade av människans väsen. Vi kan väl träffas! Jag behöver er. Svar till "Mona-Lisa", Sökaren f.v.b.

*

Hallå, du osminkade barfotatjej! 43-årig kille med en del annorlunda idéer söker dig. Lever under ordnade förhållanden. Tänker och lever ungt. Vegetarian, men ej "renlevnadsmaniska". Intresserad av livsåskådningsfrågor, studerar Martinus. Vill du veta mer? Skriv lite om dig själv till "Tvilling i Västergötland", Sökaren f.v.b.

*

Sökare, skytt 44 med öppet sinne för omvärldens mysterier och universums hemligheter, esoterik, musik mm, vegetarian bor i Stockholmstrakten. Söker en trevlig flicka-kvinna att "dela medvetande med". Gärna någon som söker harmoni och själv en sökare med ett öppet sinne. Svar till "Inspiration och ansvar", Sökaren f.v.b.

*

Eastern religions and philosophy scholar, poor eyesight, seeks volunteer to assist with preparation of book manuscript. Contact Galviya, Box 30, 131 06 Nacka; or, 2nd to 15th Sept. only, tel. 08-7162448.

Gåvor

Åke Hållstam, Lycksele, 10,-, Edvin Wiktorsson, Södertälje, 10,-, E. Leskosek, 40,-, Desy Kallberg Viksten, Stockholm, 20,-, Yngve Johansson, Insjön, 15,-, Rolf Wändel, Dalby, 10,-, Annamaria Nelson, Jönköping, 20,-, Lennart Nordström, Västerås, 40,-, Lennart Palm, Malmö, 10,-, Stefan Schemark, Huddinge, 40,-, Ingrid Kraft, Landskrona, 10,-, Göran Forsberg, Uppsala, 100,-, Gerd Sandberg, 25,-, Claude Thorlin, Eskilstuna, 10,-, Jan Gunnarsson, Stockholm, 25,-.

Mikael Gaunitz, Varberg, 25,-, Dan Björk, Staffanstorps, 25,-, Ulla Einarsson, Malå, 32:50, Siw Karlsson, Mölndal, 25,-, C. Orefjärd, Täby, 75,-, Kristina Bazzani, Nacka, 25,-, Laszlo Kele, V. Frölunda, 5,-, Bertil Jonasson, Ryd, 500,-, Åsa Bergström, Stockholm, 45,-, Kent Eriksson, Mariannelund, 75,-, Brita Stranne, Falkenberg, 50,-, Vera Österlind, Stockholm, 25,-, Björn Sjögren, Stockholm, 30,-, Adam Czartoryski, Knivsta, 75,-, A. Åström, Umeå, 25,-.

Hjärtligt tack för hjälpen!
Red!

"SUNRISE"

är en Engelskspråkig tidskrift från
TEOSOFISKA SAMFUNDET —
PASADENA

Pris 60:- för 6 nr/år. Skriv gärna och begär ett gratis ex. till Anne Eek, Erikbergsgatan 18, 114 30 Stockholm.

ORD OCH TONER

Begreppet *New Age*-musik är inte klart avgränsat och kan rymma musik av vitt skilda slag. Ett försök till avgränsning säger att inom *New Age*-musiken "möts urgamla källor och modern vetenskap i erkännandet av musikens makt att hela, ge inre ro och leda lyssnaren till meditativa tillstånd".

Den beskrivningen finns i *The New Age Music Catalog* från firman *Vital Body Marketing*, Box 1067, Manhasset, N. Y. 11030, USA. Det är en påkostad, illustrerad katalog i flera färger, som rymmer omkring 500 titlar.

Musical Massage I—II heter två C90-kassetter. Varje kassett rymmer 15 minuter av sex olika artister. Det är meditativ, mjukt gungande eller svävande musik som sägs vara särskilt utvald som bakgrund till massage. Jag tror också musiken kan fungera fint i sådant sammanhang; den är avspännande att lyssna till.

Robbie Basho heter en gitarrist och sångare, som spelar sologitarr i en säregen blandning av balladstil och indisk raga. Han sjunger om den amerikanska vildmarken: "I would paint for you a portrait of North America, as a beautiful woman, when she was young and untamed, untrampled upon and unshamed". *Visions of the Country* heter kassetten.

Men det är ju onödigt att gå över Atlanten efter musik. *Fønix Musik*, Sønder Allé 30, DK 8000 Århus C, Danmark, har vuxit snabbt och har nu en katalog med omkring 400 titlar. Det är "Musik til avspænding, meditation, velvære, healing". Jag har lyssnat på några prover som visar mångfalden i denna musik.

David Zeller är rabbin i en judisk församling någonstans i USA. Enligt en artikel i *New Age Journal* förra året är han en framstående representant för den ekumeniska riktningen i den amerikanska judendomen. Det märks också på hans kassett *Path of the Heart*, där han med gitarren sjunger solo och leder en församling i något tvekanande allsång. Det är judiska sånger, och andra av mer obestämbart "nyandlig" karaktär. Texterna är innerliga, melodierna enkla och suggestiva, verkligen "sång från hjärtat". Ljudkvaliteten är inte den bästa, men kassetten har länge hört till våra favoriter. En text som "You are a blessing of the universe" är skön och upplivande att lyssna på vid arbete i köket när snön piskar mot huset.

Jonathon Lee heter en pianist som lär bo och komponera i ett hus vid havet. Hans kassett *A Thousand Moods* innehåller pianospel mot en bakgrund av havsbrus och andra naturljud. Musiken ger varierande stämningar i melodier som är lätta att följa med i; skönt och harmoniskt.

David och Amanda Hughes har studerat användningen av musik i helande och kallar

Tri Atma und Gyan Nishabda. Från vänster Jens Fisher, Asim Saha och Gyan Nishabda (Klaus Netze).

sin musik "psyko-akustisk". De är djupt påverkade av den indiska musiken och stämmer sina instrument enligt ett system som "de mest avancerade indiska musikerna" använder för dess helande egenskaper. I kassetten *Flowers from the Silence* spelar de bl a harpa och flöjt. Det är mjuk och harmonisk men egendomligt stillastående musik; flöjten tar upp melodilinjer som svävar en stund och sedan upplöses. Kanske det kan upplevas meditativt; själv väntar jag på att de ska "komma loss".

Raka motsatsen är då kassetten *Sehnsucht und Einklang* (längtan och harmoni) av den tyska trion *Tri Atma und Gyan Nishabda*. Det är minst av allt någon meditativ och stilla musik, snarare låter den som ett mellanting mellan latinamerikanska rytmer och orientalisk marknad. Indiska tabla-trummar, gitarr och sång kombineras med syntetisk musik. Själv finner jag musiken lite nervös. En vän som var nedstämd till följd av en svår livssituation fann den däremot utmärkt som bakgrund till läsning; den "drev framåt" och stimulerande henne till aktivitet.

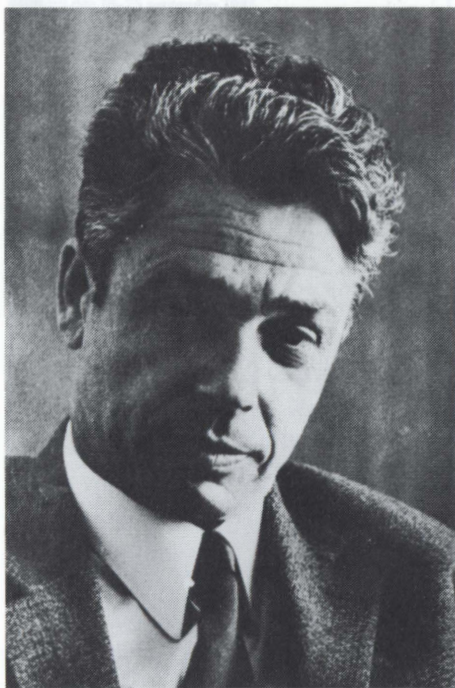
Synchestra är en elektronisk "orkester" som kan låta förvillande lik en helt vanlig orkester. *Mother Earth's Lullaby* innehåller två långa, mjukt gungande kompositioner med inslag av naturljud. Melodierna vari-

eras ytterst lite. Beroende på lyssnarens stämning och aktivitetsbehov kan det upplevas lugnande och avspännande, eller sövande.

För något år sedan hörde jag en sen kväll i radions P2 en grupp tibetanska munkar sjunga en entonig sång nästan utan rörelse i melodin och utan ord, bara ett evigt hummande med en otrolig röststyrka. Sången skapade en oerhört suggestiv stämning. Den amerikanske körledaren David Hykes har studerat denna sångteknik och använder en liknande i sin *Harmonic Choir*. Kören, som består av bara 5-7 sångare, skapar med sin ordlösa sång en vibrerande klang utan egentligt melodiskt förlopp, med ständigt skiftande klangfärg. *Current Circulation* heter deras senaste skiva, inspelad sommaren 1984 i två kyrkor i New York. *Harmonic Choir* är något helt enastående i "New Age"-musiken. Skivan ger associationer till en rymdfärd, vilket också styckenas titlar antyder — det är en hisnande upplevelse innan de omsider landar.

Musik från Fønix kan beställas per postorder; Näckrosen i Göteborg säljer den också. Firman hälsar att de gärna vill ha fler återförsäljare i Sverige, exempelvis musikaffärer, specialbokhandlare och hälsokostaffärer.

Nils-Olof Jacobson

Horst E. Richter.

Freden i psykoanalys

Är människan ett djur vars naturliga tillstånd är barbariet? Ser man sig omkring i världen och blickar bakåt i historien, kan det tyckas som om det är på det sättet. Det är lätt att misströsta om människan och hennes framtid, inte minst i dessa tider.

Psykologerna har alltsedan Freuds dagar visat att vi människor på djupet är komplicerade varelser, som inte alltid känner till orsaken till våra egna handlingar. Horst E. Richter är psykoanalytiker och medlem av fredsrelsen. Hans bok *Fredens psykologi* (P. A. Norstedt & Söners Förlag) är en skrift, där han med utgångspunkt från sina kunskaper om människan lägger upp en strategi för fred.

Han sammanfattar detta i tio slutsatser, som borde kunna förenklas ännu mer än vad Richter har gjort och därmed också nå ut till flera människor. Han slår dock fast att människors vilja till fred är en nödvändig förutsättning, men att detta faktum blockeras av dogmer och fördomar.

Richter vill samla alla krafter i kampen mot kärnvapenkriget och konstaterar att "denna kamp måste föras så att den inte fördjupar sociala klyftor utan tvärtom ständigt betonar nödvändigheten av gemensamt uppror mot det gemensamma hotet. När allt kommer omkring kan man inte alls framgångsrikt hålla ut i denna kamp mot utan bara för något: och det utifrån ståndpunktstagandet för ett annat, mera solidariskt och mera entydigt framtidsrelaterat sätt att leva tillsammans."

Eftersom han är psykoanalytiker, så handlar det mycket om freudianska kopplingar till ämnet. Han kritiserar dödsdriftsläran, han talar om betydelsen av kärlek,

agape och medkänsla och analyserar den falliska lusten för vapen.

Men bokens mest intressanta parti, som jag tycker att alla kan ta del av, även om de finner att boken i övrigt kan vara svårsmält, är partiet "Det var en gång..." (sid. 227-230), som handlar om Kennedy-Chrustjev-experimentet 1963.

Flera forskare anser nämligen att rustningskapplöpningen under dessa båda potentater för en kort period var på väg att vändas i sin motsats. De förtroendeskapande åtgärder, som man desperat försöker att komma fram till vid Stockholmskonferensen, genomfördes faktiskt under ett ömsesidigt växelspel mellan USA och Sovjet 1963. Det var efter en Berlinkris och Kubakrisen, som president Kennedy inledde denna process den 10 juni 1963, då han lade fram en "fredens strategi". Sovjet reagerade genast positivt och man stängde av sina störningssändare, som stört Voice of America.

Detta ledde till en rad positiva initiativ, som tyvärr planades ut mot slutet av året. Den som främst motarbetade avspänningen var den västtyske ledaren Konrad Adenauer.

Sedan mördades Kennedy, och USA var då redan på väg in i Vietnamkriget. Vad som hade hänt om Kennedy inte blivit mördad, kan man i dag bara spekulera om. Men under några korta månader sommaren och hösten 1963 närmade sig USA och Sovjet varandra på en rad punkter.

Det viktiga med denna korta period är att den visar att det går att föra en annan politik än en ren konfrontationspolitik. Gjorde man det 1963, kan man göra det även nu. Det stora problemet är naturligtvis hur man ska få igång denna process.

Här har Horst något att lära oss. Vi är alla människor och bär alla på oss de ondskefulla mekanismer som vi annars gärna bara ser hos andra.

Jag tycker nog att detta är en viktig bok.

Bertil Falk

Mysteriesällskap

Det är på många sätt fascinerande att läsa ett religionshistoriskt verk som Andrejs Johansons' på Bokförlaget Åsak postumt utgivna *Mysterier, ordnaro och hemliga sällskap — i skilda tider och religioner*.

För religionshistorikern gäller det att hålla sig till vetenskapliga kardinaldygder som objektivitet och värdefrihet trots att han studerar ett ämne som vibrerar av starka övertygelser och, beroende på perspektivet, irrationalitet eller överrationalitet.

Detta är en svår konst. I sin iver att hålla rågången klar mot övertro och irrationalitet riskerar religionshistorikern trots all sin omutliga saklighet att också göra den studerade företeelsen svårbegriplig.

Så är det på många sätt med Andrejs Johansons' bok. Han beskriver med föredömlig klarhet olika hemliga sällskap, mysterieförbund och mysteriereligioner vars förehavanden spänner över så vitt skilda

poler som systematiskt mördande under påstådd gudomlig inspiration till sublimes strävanden att nå enhet med det högsta. Läsaren får bl a stifta bekantskap med melanesisk kult, kwakiutlindianernas invigningsriter, de eleusinska mysterierna, orficismen, mithraskulten, islamiska dolkmän, ett hinduiskt stryparförbund, medeltida gillen och frimurare. Detta är intressant och på sina ställen t o m underhållande. Men hur välformulerade och ibland ingående redogörelserna än blir svårar en varken ställd eller besvarad fråga över hela materialet. Varför?

Vad är det egentligen människan vill uppnå med alla dessa högst varierande mytologiskt-religiöst definierade strävanden och sammanslutningar? Vad har de för mening? Är det hela djupast sett bara fantasi-fulla och irrationella projektioner för att skapa en känsla av kosmisk ordning och tillhörighet, projektioner avsedda att följaga de känslor av ångest och utsatthet som hör samman med okunnighet om hur världen verkligen är och fungerar? I så fall gör väl vetenskapen att vi nu i vår moderna tid är på väg att befria oss från behovet av mytologiska verklighetsmodeller och detaljerade rituella system för stegvis invigning i dessa modellers djupaste innebörd? Eller är detta just den stora anti-mytiska myten med sitt eget invigningssystem, universitet som tempel för tillbedjan av den rena rationaliteten och fördrivandet av all helhetskänsla och helighet ur tillvaron, professorer som överstepräster och högsta invigningsofficerter i nutidens dominerande myt?

Johansons' bok är förmodligen i första hand avsedd som ett översiktsverk för studenter i religionshistoria och övriga med intresse att vidga sin bildning när det gäller det religiösa livets uttrycksformer, och för det ändamålet är den lättlästa och faktarika boken säkert utmärkt. Men var finns de religionshistoriker som vågar använda sin beläsenhet i fornatiders religiösa yttringar till intresseväckande analyser av den pseudo-religiösa förnuftsdyrkan som hotar att ödelägga vår vackra hemvist i universum?

Karl-Erik Edris

Mord på apostel

Thomasevangeliet — uppkallat efter aposteln — är den kanske viktigaste kristna skrift som har blivit upptäckt under vårt århundrade. Det ingår i det s k Nag Hammadi-biblioteket, som påträffades 1945 i Övre Egypten, inte långt från Nilstranden. Det har sedan översatts till många språk. På svenska finner man det lättast i Bertil Gärtners översättning, i *Apokryferna till Nya testamentet* (Proprius 1972).

Det märkliga med denna samling Jesusord är att ursprunget tycks till stora delar vara lika gammalt som de nytestamentliga evangelierna. Samtidigt är klangen en annan. Här finns en inåtvänd, meditativ fromhet, där "söka" och "finna" är nyckelord. Himmelsriket, som också kallas "Faderns rike" eller bara "riket", är inte så mycket

något framtida som en verklighet inom oss själva. ("Guds rike är inom er", står det f o också i Lukas 17:21.) Det är ett evangelium för sökare, som uppmanar dem till fortsatt sökande, tills de gör den häpnadsväckande upptäckten att det som de letade efter överallt finns just där de själva står.

Detta finns nu framställt på ett gåtfullt vis, som just vill få läsaren att forska vidare. Betydelseerna flyr undan en, men man tycker sig ändå se ett sammanhang. Man kan fördenskull inte förutsätta att Thomasevangeliet är ett enhetligt verk. Det tycks sammansatt av två skrifter med olika tendens, den ena mera lik de nytestamentliga evangelierna, den andra mycket asketisk och äktenskapsfientlig. Däremot menar jag — till skillnad från Gärtner och Elaine Pagels — att man inte finner någonting "gnostiskt" här i vanlig mening. Så t ex saknas tanken på världen som fallen eller på själen som fånge i kroppen.

Inom de "nyandliga" rörelserna har man ofta intresserat sig för Thomasevangeliet, som mer än de vanliga evangelierna påminner om österländskt tänkande. Bhagwan Shree Rajneesh är en av dem som har lanserat det. Det är ingen tvekan om att det kommer att sysselsätta oss en lång tid framöver.

Fördenskull får man inte göra som Sig-mund O:son Lif med sin "tolkning", publicerad under den felaktiga varubeteckningen *Thomasevangeliet* (IHS förlag,

Stockholm 1984). Han har låtit sig ledas av sin "inre röst", men den har då inte visat sig vara något pålitlig guide. Den fullständiga texten till Thomasevangeliet äger vi på den koptiska dialekt som kallas sahidiska (med vissa oregelbundenheter), och man kan naturligtvis inte göra någon alternativöversättning utan att kunna grundspråket. (Själv har jag en gång gjort en egen översättning av Thomasevangeliet från koptiskan men blygsamt nog bara för eget bruk.) Detsom Lif presenterar är inte någon översättning utan en omtolkning utifrån hans egna tycken.

För att ta det värsta exemplet: Logion (jesusord) 86 lyder i svensk översättning: "(Rävarna har sina lyor — just dessa ord är skadade i texten) och fåglarna har (sina) bon, men Människosonen har ingen plats där han kan lägga sitt huvud och få vila." (Jfr Matteus 8:20, Lukas 9:58.)

Så här blir det i Lifs "tolkning": Djuren, människans närmaste 'anförvanter', äger som människan rätt att ha sina boplatser på jorden, vilket människan skall respektera genom att på alla sätt värna om djurens väl och ve." (Det är väl f o djurens väl vi borde värna om och inte deras ve!)

I allmänhet nöjer han sig med något mindre våldsamma omtolkningar för att få fram sitt budskap om t ex jämlikhet. Ett par exempel. Logion 99 lyder:

"Lärjungarna sade till honom: "Dina

bröder och din mor står utanför." Han sade till dem: "De som vill göra min Faders vilja, de är mina bröder och min mor. Det är de som skall gå in i min Faders rike." " (Jfr Markus 3:31-35, Matteus 12:46-50, Lukas 8:19-21.) Denna välbekanta ordväxling blir hos Lif detta: "Jesu lärjungar frågade: 'Är alla människor våra bröder och systrar?' Jesus svarade: 'Ja. Alla som gör min Faders vilja är våra bröder och systrar. Ingen av dem är mindre värd än den andre. Inte så länge de har godheten i sitt hjärta.' "

Logion 105 är mera gåtfullt: "Den som känner far och mor skall kallas son av en hora." (Eller möjligen en fråga: ... skall han kallas son av en hora?) Så här "tolkar" Lif det: "Den som känner fadern kallar man son till en sköka, utan att veta att vi alla är jämlika."

Jämlikhet och omsorg om djuren är aktningvärda etiska principer. Men i Thomasevangeliet finns de inte. Där finns däremot mycket annat som kan gripa den som har sinne för det. Detta hemlighetsfulla, som får en att ana en livets mening, manglar Lif ut med friskt mod till ett enkelt budskap, lämpat för hans egen kursverksamhet. Det finns tyvärr ingen upphovsmannarätt för apostlar. Men kunde inte Lif som så många andra ha skrivit ett eget evangelium i stället för att förstöra ett existerande?

Per Beskow

Analys av ditt eget födelsehoroskop

Din frihet är beroende av att du vet vad du känner, vill och behöver.

Ditt horoskop kan hjälpa dig att få perspektiv och ökad förståelse för dig själv.

Analysen av födelsehoroskopet innehåller:

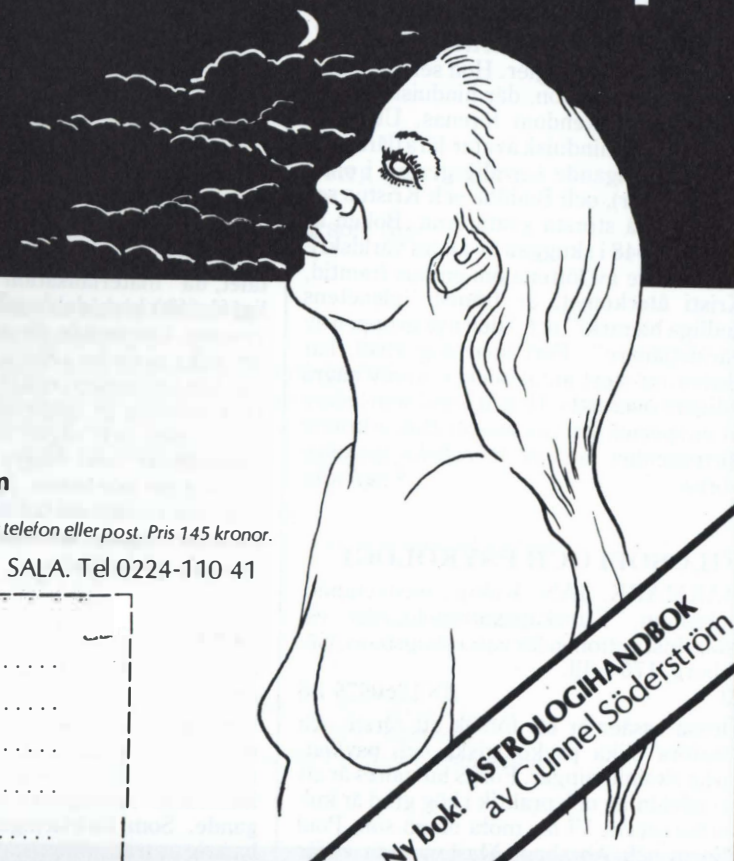
- Planeterna i tecken – anlag och behov
- Planeterna i husen – miljö, intressen
- Ascendenten – sätt att bemöta andra
- Aspekter – behovskonflikter, relationsproblem

Horoskopet omfattar ca 15 A4-sidor maskinskriven text. Beställes per telefon eller post. Pris 145 kronor.

KÄLLANS DATA SERVICE Väsbygatan 13B, 733 00 SALA. Tel 0224-110 41

Jag beställer en horoskopanalys

Namn.....
 År..... Mån..... Dag.....
 Klockslag..... Plats.....
 Adress.....

Bokrecensioner återgivna med tillåtelse av tidskriften Bokrevy, Bibliotekstjänst, Box 1706, 221 01 Lund.

Ur Bokrevy nr 1, 1985

RELIGION

SANKARACARYA. Absolut meditation enligt Atma Bodha. Förf.: Adi Shankara. Reflexioner: Prema Shanti. Neptune Rymd förlag. Övers. fr. sanskrit av Camille Svensson och Gudmund Rapp. Orig:s titel: Atma Bodha. 89 s.

Cm BN1055420-B5

Enligt vanliga handböcker levde den indiske filosofen Shankara 788-820 e Kr, men i denna bok uppges både hans födelseår och året för bokens tillkomst till 509 f v t. Shankaras ställning i indiskt tankeliv är central, och oberoende av skilda uppgifter om hans liv är hans tankar väl värda att ta del av. Här framläggs de i korta läsestycken, avsedda att läsas långsamt som underlag för daglig meditation. Det som kallas "absolut meditation" är en form av intellektuell meditation över jagets enhet med Gud, Atmans enhet med Brahman. "Jag är" anbefalls som centrala meditationsord. Denna advaita-lära (advaita = icke-tvåhet) sägs i kommentarerna inte stå i någon motsats till bhakti-läror (bhakti = kärlek). Sten Rodhe

BAILEY, ALICE A. Kristi återkomst. Stiftelsen Tibetanens Bokfond. Övers. fr. eng. Orig:s titel: The reappearance of the Christ. 176 s.

Cn BN1055361-27

Förf vänder sig starkt mot traditionella kyrkoformer och teologier. Hon ser fram mot en ny världsreligion, där hinduism, buddhism och kristendom förenas. Utgångspunkten tas i hinduisk avatar-lära (läran om Guds nedstigande i synlig gestalt i olika tidsperioder), och Buddha och Kristus ses som de två största avatarerna. Boken är skriven 1948 i skuggan av andra världskriget. Bärare av löften om en ljus framtid, Kristi återkomst, är främst "planetens andliga hierarki" och "den nya gruppen av världstjänare". Förf som dog 1949, har skrivit ett stort antal böcker, varav några tidigare översatts. Hon är känd som ledare av en speciell form av teosofi. Boken kräver förtrogenhet med de teosofiska tankebanorna. Sten Rodhe

FILOSOFI OCH PSYKOLOGI

BÄRMARK, JAN. Kultur, medvetande, paradigm. Kunskapsantropologiska essäer. Institutionen för vetenskapsteori, Göteborg. 170 s. Ill.

D BN1060876-B6

Dessa essäer är ett försök att förstå och jämföra olika psykologiska och psykiatriska skolbildningar. Förf:s huvudtes är att teoribildning och praktik i hög grad är kulturberoende. Vi får möta namn som Poul Bjerre och Abraham Maslow, och vi får

stifta bekantskap med buddhistisk mystik och psykologi. Kulturella skillnader gör det dock svårt att verkligen bedriva komparativa studier. Ett dråpligt exempel på detta är då förf, en svensk vetenskapsfilosof, beger sig till Indien för att diskutera vetenskapsteori med en buddhistisk guru, men blir satt att lära sig det tibetanska alfabetet och att meditera. Boken är huvudsakligen inriktad på det beskrivande och mindre på det analytiskt-vetenskapsteoretiska. Men den är ett gott exempel på det slags erfarenheter som är relevanta för en diskussion om kunskapens relativitet. Den bör även kunna ha ett visst intresse för exempelvis psykologer och antropologer. — Boken säljs ej i bokhandeln. Ingemar Nordin

ANDERSSON, ROY. Bushido & livskvalitet. Nippon Trade. 111 s. Ill.

Dg BN1055782-00

Den japanska feodaltidens krigarklass, samurajerna, hade ett system av levnadsregler, bushido, som fortfarande präglar de japanska kampsporterna och delar av det japanska samhället. Halva boken beskriver bushidos kännetecken, som bl a är viljestyrka, disciplin, mod, lojalitet och självförtroende. Exempel ges på en del enklare övningar för viljeträning, andning, kroppshållning m m. Delen om livskvalitet beskriver förf:s egna erfarenheter av mångårig bushidoutövning — han är själv karateutövare — och ger allmänt förnuftiga råd om värdet av fysisk träning, avslappning och en livsfilosofi. Boken, som är illustrerad med ett fåtal svart-vita foton och teckningar, är en personligt färgad introduktion till en alternativ livsinställning och belyser viktiga element i personlighetsutvecklingen. Stefan Heinstdt

ANDERSSON, ELISABETH. Bevis för fortsatt liv efter döden. Eget förlag. 160 s.

Do BN1059850-48

Förf är engagerad i den spiritualistiska rörelsen, och berättar här om upplevelser inom denna. Det gäller dels seanser på 40-talet, då "materialisation" av "andar" enligt förf förekom, dels upplevelser av syner, visioner, klarseende, förutvetande m m under olika perioder i förf:s liv. Förf återger vad hon har upplevt enkelt och troskyldigt. Diskussionen av upplevelsernas innebörd är minimal, och någon kritisk diskussion förekommer inte. Några "bevis" för någonting ger inte boken. Jag tror inte boken kan vara av intresse för andra läsare än redan övertygade spiritualister. — Boken säljs ej i bokhandeln.

DEREFELDT, ARNE. Innan loppet är kört. Liber. 200 s. Ill. litt.

Do BN1049338-79

Författaren är verksam psykolog med lång erfarenhet av organisations- och företagsutveckling. Han redogör i denna bok för individens möjligheter till självförverkligande. Som förklaringsmodell använder han sig av transaktionsanalys (TA), en psy-

koanalytisk kommunikationsteori som växte fram på 50-talet och vars främste företrädare är den amerikanske psykiatern E. Berne. TA som teori och metod beskrivs relativt ingående. Utifrån TA:s förklaringsmodell tar förf upp individens olika roller — jagtillstånd — och kommunikationsmönster samt möjligheter att förändra och utveckla jagtillståndet. Inga speciella förkunskaper krävs, och rikliga illustrationer underlättar läsningen. Dock är texten ibland svårforcerad då innehållet spänner över ett stort område. Varje kapitel avslutas med litteraturförslag för den som vill fördjupas i ämnet. Margareta Wigren

UPPFOSTRAN OCH UNDERVISNING

LOZANOV, GEORGI. Suggestopedisk språkundervisning. Av Georgi Lozanov och Evelina Gateva. Stiftelsen Pedagogisk Utveckling. Övers. fr. bulg. av Eva Åkerberg. Orig:s titel: Sugestopedicno prakticesko rākovodstvo za prepodavateli po cuzdi ezici. 254 s. Ill.

Eab BN1062685-E5

Den grundläggande suggestopediska teorin finns framlagd i den bulgariske läkaren Georgi Lozanovs bok Suggestologi och Suggestopedins grunder (1983). En språklärare måste vara musikalisk och tränad i att använda musikaliska seanser för att använda sig av suggestopediken. Klassisk bakgrundsmusik av t ex Haydn används. Detta avses ha "koncentrativt avslappande betydelse". Kommunikation och mental aktivitet är samtidigt medvetna och omedvetna. Stimuli "associeras, kodas, symboliseras och generaliseras", vilket stimulerar hela personligheten globalt. Översättning av textmaterialet bifogas. Elementär grammatik utportioneras gradvis. Understrykningarna i texterna är ett bra grepp. En resa i rum och tid genom Italien ger fina faktakunskaper, och sångerna skänker avslappning. Den suggestopediska undervisningsmetoden uppges ge snabba resultat. Exempelmateriel ges från flera språk. Boken är illustrerad med svart-vita foton. Harry Jacobsson

TEKNIK, INDUSTRI OCH KOMMUNIKATIONER

KJELLSON, HENRY. Teknik i forntiden. Av Henry Kjellson och Carl-Anton Mattsson. Nyblom. 352 s. Ill.

P BN1036160-77

Huvuddelen av boken är en nytvning av Kjellsons Forntidens teknik (1956) och Försvunnen teknik (1961) med delvis utbytt bildmaterial. Böckerna har kvar sin charm: med teknikerns öga och bakgrund söker förf förklara något av allt det i forna kulturernas skrifter och kvarlämnade byggnadsverk som vi inte förstår. Men de bör läsas med kritiskt sinne. Carl-Anton Mattsson har tillfogat tidigare ej publicerat material från Kjellsons sista forskningar och förberedelser inför en planerad forskningsresa, vilken omintetgjordes av hans bortgång. De tänkta undersökningarna är

intressanta. Slutligen berättar Mattsson om sina iakttagelser under resor till flera forntida kulturer. Det svart-vita illustrationsmaterialet — teckningar och foton — är rikligt och intressant. Boken kräver inga förkunskaper i teknik. Den lämpar sig även för tonåringar. För Egyptenresenärer är senare hälften av Försvunnen teknik och ett par andra kapitel värdefulla.

Harald Nerman

IDROTT, LEK OCH SPEL

LUXON, BETTINA. Din hand. Kan våra händer spegla det förflutna och förutsäga framtiden? Av Bettina Luxon och Jill Golden. Fabel. Övers. fr. eng. av Gustaf Hannar. Orig:s titel: Your hand. 136 s. Ill. reg. Rd BN1053617-4F

Här kan man lära sig att "läsa" i händer. Efter en kort introduktion om tradition och synsätt förmedlas hur man tolkar personlighet, talang, agerande och framtidsutsikter med hjälp av händernas form, rörelse, linjer och figurer. Texten, illustrerad med teckningar, är metodiskt och pedagogiskt upplagd, lättillgänglig och rättfram i språket. Boken innehåller i stora drag: Handtyper, Fingertolkning, Huvud- och mindre linjer, Tecken, händer och kärlek, Händer och yrken, Barns händer samt Handtydningens historia. Boken, som kan komplettera övrig kunskap om kroppsanalys, är läsvärd och roande för den som är intresserad av en annorlunda typ av människokunskap. Den är den bästa boken på svenska i ämnet.

Lisa Andréasson

MEDICIN

NIELSEN, HUGO. Tryck dig frisk! 2. Zonterapi som alla kan lindra eller bota sina smärtor med. Allers/Viking Förlaget. 66 s. Ill. Denna del — BN1041991-7B.

Vm BN1041989-FF

Detta är förf:s andra bok om zonterapi, d v s behandling av sjukdom genom stimulering av punkter på huden, vanligen på händer eller fötter. Boken är upplagd precis som den första. I 35 avsnitt beskrivs nya symtom eller besvär, och behandlingen beskrivs i text och bilder. Teckningarna och fotografierna är tydliga och beskrivningen av själva behandlingen ganska lätt att följa. Förf rekommenderar också hjälpmedel som han själv säljer, dels "akupläster" och dels en elektronisk apparat. Förf säger sig ha en läkare på sin klinik, men zonterapin har inget som helst stöd i den etablerade medicinen. Förf:s påståenden om symptomens orsak ter sig från skolmedicinsk synpunkt mycket egendomliga. Zonterapi är dock en etablerad del av den alternativa medicinen, och behandlingen lär i och för sig vara ofarlig. Boken är en användbar handledning för den som vill prova metoden på sina besvär. Nils-Olof Jacobson

Varje dag måste du känna att du har tagit ett steg framåt och uppåt på vägen. En del dagar är det där steget lätt att ta, du kanske inte ens märker att du har rört dig framåt; någon dag kanske du upplever att det var riktigt ansträngande att ta det där steget, att vägen var brant och besvärlig, och kanske är du alldeles medtagen av dina mödor.

Vila då i min frid och stillhet vakna starkt och med förnyat mod, fast besluten att ta det nästa steg som du bör ta och gör framsteg på vägen i vetskap om att varje steg som tas för dig närmare målet.

Du ska aldrig förtvivla du ska aldrig ge upp, varje ansträngning är betydelsefull, varje hinder du övervinner innebär att du har passerat ännu en milstolpe på din vandring.

Sök Min hjälp vid varje steg; och när jag ger dig anvisningar — handla därefter; Jag är din vägvisare, följ Mig.

Ur "Footprints on the Path" av Eileen Caddy. Övers. Maria Adkinson. Ill Charles Adkinson. Reprinted by permission of the Findhorn Foundation.

En främmande roll

Någon gång har jag försökt levamig in i rollen som psi-skeptiker — för att se om den rollen passade mig, om den var möjlig. Jag har då intagit samma positioner som skeptikerna inom CSICOP och föreningen Vetenskap och Folkbildning. Jag har tänkt: Det är fullt rimligt att ha dessa åsikter. Det är riktigt att titta kritiskt på "påstått paranormala fenomen" och att vara mycket mycket krävande, när det gäller bevis. Mot psi talar ju ändå den moderna naturvetenskapliga världsbilden! Och eftersom det är så väldigt osannolikt att psi finns, måste man ställa utomordentligt höga krav på bevis.

Jag tänkte — på försök: Det är Sven Ove Hansson och Ingemar Nordin och Hans Krook som är mina verkliga meningsfränder. Jan Fjellander och Göran Brusewitz och deras gelikar är bara flummiga entusiaster!

Jag satt med bister uppsyn och granskade med ett skeptiskt småleende några fall av "påstått paranormala fenomen".

Men, det gick inte bra! Skeptikerattityden krävde av mig en fördomsfullhet, som jag kände att jag inte kunde införliva med min personlighet. Hur jag än försökte, kunde jag inte verkligen tycka att psi var något osannolikt. Jag kunde inte slingra mig undan alla experiment och alla spontana fenomen som tyder på psi. Jag kom i en orimlig situation. Hur skulle jag kunna bortförklara exempelvis all den *folkliga* erfarenheten av det "övernaturliga" — av varsel, klärvoajans, syner och uppenbarelser? Jag såg ingen väg att göra detta. Det var ju så utomordentligt osannolikt, för att inte säga omöjligt att allt som tydde på psi skulle ha så naturliga förklaringar.

Så, jag gav upp min skeptikerroll. Den passade mig inte alls. Jag skulle aldrig ha kunnat spela den på ett övertygande sätt.

Men rollen av den som är övertygad om att psi finns går lätt att spela. Den kan jag göra med äkta inlevelse. Den är riktig för mig.

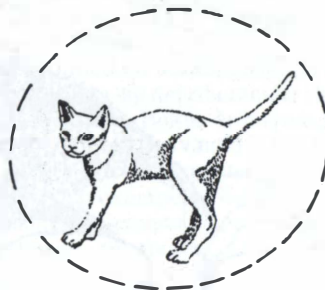
SM

Nr 7, 1985

SM och Göran Brusewitz:

Världsbildssymposium i Lund
Astronomen Fred Hoyle har sagt att fysiken är den punkt i tillvaron där medvetande och materia samman-smälter. (Ur Jens Tellefsens föredrag.)

Schrödingers katt.

Åsa Freij:

Goda affärer: människan i centrum
"Det finns inget kraftfullare än en idé varstid är inne." Charles Handy, en av föredragshållarna på Goda affärer-konferensen.

Åsa Freij:

Framtidskontot, där dina pengar öronmärks för positiva projekt

Örjan Björkhem:

Psykometri med Doris Ankarberg

Nils-Olof Jacobson:

Kritik av kritiker

SM:

Tvivlets logik och psykologi

SM:

Vem fastnar på den krooken?

Åsa Freij:

Lovsång till livet för fred och träd

Må vi alla leva i frihet

Må vi alla älska i fred

Må vi alla skratta tillsammans

Må allt missmod upphöras med!

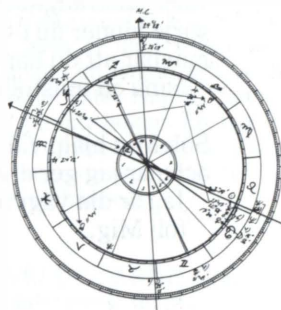
Yvonne Marcus:

Astrologisk litteratur på svenska

Förlagsröster om astrologiböcker

Skeptiker om astrologin

Astrolog misslyckas i prov

SM:

Gnosis

Ny fin tidskrift

Håkan Blomqvist:

Fallet Edvin

Per Frisk:

Sökarguiden

2

Sven Rosén:

Profeten

Obs! Ängeln Gabriels likhet med denna tidnings redaktör är en elak tillfällighet.

Nils-Olof Jacobson:

Ord och toner

Bokrecensioner

Bokrevy

Eileen Caddy:

Footprints

12

15

16

20

21

23

24

28

30

31

32

34

38

40

42

43

44

46

47

Oberoende tidskrift för livssynsfrågor.

Redaktör och ansvarig utgivare:

Sven Magnusson

Adress: Östra Kanalgratan 18,
652 20 Karlstad

Telefon: 054-11 16 89

Prenumerationspris:

Helår (10 nr) 125:-

Halvår 70:-

Postgiro: 70 60 47-8

Bankgiro: 372-8128

Annonsspriser: (moms tillkommer):

Helsida 1.000:-, halvsida 600:-,
småannonser 20:- per spalt-cm, men
minst 60:-.

Värmlandstryck i Karlstad AB,
Karlstad 1985

ISSN 0038-0504